nedeljski
Primorski dnevnik

Poštnina plačana v gotovini Abb. postale I gruppo - Cena 50 lir | TRST, nedelja, 19. februarja 1967 | Leto XXIII. - Št. 42 (6626)

TRETJE ZASEDANJE SLOVENSKE KULTURNO-GOSPODARSKE ZVEZE IN UNIJE ITALIJANOV ZA ISTRO IN REKO V GORICI

Poglobljena razprava o manjšinskih vprašanjih

Poročili predsednikov: prof. Antonia Bormeja za Unijo Italijanov za Istro in Reko in Borisa Raceta za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo - Na zasedanju, ki je bilo v palači Attems, so bili navzoči tudi predstavniki oblasti in številni gostje - Prisrčen sprejem ter pomemben pozdrav goriškega župana Martine

V palači Attems v Gorici se je včeraj ob 17. uri pričelo zasedanje izvršnih odborov Slovenske kulturno gospodarske zveze in Unije Italijanov za Istro in Reko, katero je začel podpredsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze dr. Peter Sancin, ki je v italijanščini in slovenščini poudaril pomembnost tega zasedanja in tudi važnost dejstva, da se vrši v Gorici, kjer se krajevne oblasti trudijo za resnično sožitje državljanov obeh narodnosti.

Podpredsednik dr. Peter Sancin je nato pozdravil vse prisotne in je v tej zvezi imensko pozdravil naslednje osebnosti: goriškega župana, poslanca Michela Martino, poslanca Raffaela Franza, predstavnika prefekture kom. dr. Massima Portellija, predsednika pokrajine dr. Bruna Chientarolija, italijanskega konzula v Kopru dr. Amadea Cerchioneja, jugoslovanskega konzula v Trstu Jožeta Gačnika, pedagoškega svetovalca za slovenske šole na Tržaškem prof. Staneta Miheliča, deželna svetovalca Josipa Jarca in Fulvia Bergomasa, goriškega šolskega nadzornika dr. Federica Lebanija, doberdobskega župana Andreja Jarca, podžupana iz Sovodenj Janka Cotiča, predsednika Slovenske demokratske zveze dr. Antona Kacina, pokrajinsko svetovalco Marijo Selič, goriškega podžupana Angostina Candussija, odbornika tržaške občine Dušana Hreščaka, tajnika goriške pokrajinske federacije Združene socialistične stranke dr. Tullia Tomassicha, občinskega odbornika Pasquala De Simonija, občinskega odbornika dr. Rolanda Ciana, občinskega svetovalca dr. Nerea Battella, ravnatelja goriške državne knjižnice dr. Guida Manzinija in občinskega odbornika iz Krmina Ivana Prinčiča.

Tretjemu zasedanju izvršnih odborov so poslali med drugimi osebnostmi čestitke: podtajnik za notranje zadeve poslanec Guido Ceccherini, predsednik deželnega sveta dežele Furlanije - Julijske krajine dr. Doro de Rinaldini, podpredsednik deželnega odbora dežele Furlanije - Julijske krajine dr. Gian Silverio Giacometti in goriški poslanec Lanfranco Zucalli.

V nabito polni dvorani Attems sta nato predsednika obeh manjšinskih organizacij prečitala tehtni poročili o perečih vprašanjih slovenske manjšine v Italiji oziroma italijanske v Jugoslaviji. Obe poročili objavljamo v celoti v prilogi današnjega Primorskega dnevnika.

Goriški župan, posl. Michele Martina je priredil predstavnikom Slovenske kulturno gospodarske zveze in Unije Italijanov za Istro in Reko ob tretjem zasedanju izvršnih odborov v svečani dvorani občine sprejem. Ob tej priložnosti jih je uradno pozdravil in je dejal:

Gorica, v imenu katere vas prisrčno pozdravljam, vas je sprejela v goste za sestanek, na katerem boste razpravljali o vprašanjih skupin narodnih manjšin, ki jih zastopata Unija Italijanov za Istro in Reko in Slovenska kulturno gospodarska zveza. Naše meje označuje zelo zanimiva stvarnost zaradi navzočnosti državljanov različnega jezika in kulture, kot sta jezik in kultura večine. V pretekli zgodovini so čutili to kot breme, ki se ga je treba otresti; toda novi čas, v katerem težimo k velikim skupnostim, katerih meje niso ločilne pregrade temveč stičišča narodov; v času, v katerem prihaja namerno v največji meri do veljave predvsem človečnost, gledamo na te stike kot na element obogatitve; obogatitve osebnosti, izročil, jezikov, in kultur, skratka civilizacij, ki žive druga ob drugi in ki plode druga drugo s tem, kar je v njih najbolj plemenitega. V tem nahajamo smeri politike, ki je sicer težka zaradi vztrajanja dediščine starih napak in predsodkov, h kateri pa težimo s svojo zavestjo svobodnih in sodobnih ljudi.

Dialog s slovensko skupino v Gorici se je pričel jasno in odkrito in sodelovanje na upravni in kulturni ravni rodi dobre sadove. Prepričani smo, da sožitje s tukajšnjo manjšino potrjuje pričakovanja in potrebe državljanov slovenskega jezika, čeprav se zavedamo, da bo treba storiti še marsikaj za popolno medsebojno uskladitev odnosov, ki bo še bolj izboljšala to sožitje.

Želimo, da bi Italijani v Istri in na Reki, vsi Italijani, ki so jugoslovanski državljani, mogli z vedno večjim priznanjem krepiti združitev svojih skupnosti okrog dediščine kulture in civilizacije, ki so ju podedovali in jo ohranjajo pri življenju z nami, na svoji zemlji za pokolenja, ki bodo prišla za nami. Oni dajejo svoje bogastvo jezika, izročil in umskih dobrin življenju v državi, katere državljani so. Poznamo in cenimo veliki napor Italijanov v Jugoslaviji, zlasti na torišču umetnosti in književnosti, da povzdignejo in ohranijo najbolj pristne vrednote italijanske civilizacije.

Ste gostje mesta, ki je bilo z vso svojo odgovornostjo med prvimi, ki so pretrgali zvezo s preteklostjo hudih dogodkov, saj je ponudilo roko za srečanja, ki spreminjajo mejo v kraj, odprt sodelovanju. Gorica je mesto, ki je bilo med prvimi v iskanju prijateljskih odnosov z bližnjimi narodi, dialoga za medsebojno pomoč, da bi skupaj napredovali. Pri tem se nočemo bahati z zaslugami; potrjujemo le politično zamisel, ki smo jo zagovarjali, in katere protagonisti smo bili na tem malem obmejnem področju; zamisel, ki vsak dan bolj dokazuje, da je koristna in ki dandanašnji predstavlja skupno pridobitev naše politične in upravne stvarnosti.

Naj se torej v tem duhu počutite v Gorici kot doma. Izražam voščilo, naj bo duh razumevanja med ljudmi, ki mora odpreti pot vsakemu omikanemu razumevanju, osnova za vaše delo.

Za poštene in odkrite besede sta se zahvalila v imenu Unije predsednik prof. Antonio Borme, za SKGZ pa podpredsednik dr. Peter Sancin. Sprejem se je zaključil z zakusko v prostorih goriškega občinskega sveta.

Pogled na dvorano «Attems» ob začetku tretjega zasedanja izvršnih odborov Italijanske unije za Istro in Reko ter Slovenske kulturno gospodarske zveze

Predsedstvo tretjega zasedanja izvršnih odborov, katerega je začel podpredsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze dr. Peter Sancin. Poročala sta predsednik Unije prof. Antonio Borme in predsednik SKGZ Boris Race

V dvorani goriške občine je župan posl. Michele Martina priredil za predstavnike slovenske in italijanske manjšine sprejem, na katerem je v imenu mesta izrekel topel in prisrčen pozdrav

PO ZAUPNICI V OBEH ZBORNICAH

Stanje ni še docela razčiščeno in vlado čakajo še nove težave

Letošnji proračun izkazuje 1.164 milijard primanjkljaja - Veliko število davčnih utaj

RIM, 18. — Poslanska zbornica in senat sta izglasovala zaupnico vladi ter s tem v nekem smislu potrdila veljavnost politike levega centra. Politični položaj v državi se je torej nekoliko razčistil, toda v resnici se je bistveno še poslabšal.

Komu pripisati krivdo za to stanje? Odgovor na to vprašanje ni lahek. V Italiji so danes številne politične struje, ki podpirajo vse pobude, ki težijo k ohranitvi starega družbenega in političnega reda. Med te spadajo poleg desničarskih strank (liberalci, neofašisti itd.) tudi nekateri krogi demokristjanov.

Razpravi v poslanski zbornici in v senatu nista dokončno razčistili vseh vprašanj, ki so trenutno na politični pozornici. Komunistični poslanec Ingrao je v svojem govoru v poslanski zbornici izjavil med drugim, da je bila sedanja rešitev vladne krize samo začasna, kajti čez 10 dni se bo vlada znašla spet pred nepremostljivo oviro, ki jo predstavlja obravnavanje polaganja računov in poslovanja ustanove «Federconsorzi».

Poslanec Ingrao je šel še dalje. Dejal je celo, da je nesmiselno, da se izgublja toliko časa zaradi obravnavanja takih vprašanj, kot je na primer vprašanje «Federconsorzi», medtem ko zbornica ne posveča nobene pozornosti velikim političnim vprašanjem miru na svetu. Poslanec Ingrao je še pribil, da je pravzaprav Kraščanska demokracija zmožna samo upravljati tekoče zadeve italijanske družbe, da pa popolnoma odpove, ko gre za vprašanje njene korenite obnove.

Te Ingraove teze je v neki meri potrdil uvodnik demokristjanskega lista «Il Popolo», ki bo objavljen jutri. Kaj pravzaprav zanima voditelje večinske stranke? Uvodnik demokristjanskega glasila pravi dobesedno: «Voditelji KD so takoj razumeli, za kaj gre, kar je poudarilo tudi vodstvo stranke. Politična kriza, upoštevajoč še posebej nejasne in zmedene obrazložitve, bi spravila v nevarnost določeno politično linijo, v katero mi verujemo in ki bo veljala še dolgo naprej.»

Demokristjanski voditelji pa skušajo predvsem, da bi si zagotovili načelno privolitev za skupno formulo vlade levega centra, toda zavračajo vse konkretne spodbude, ki zadevajo že dogovorjene načrte. Demokristjansko stališče je v bistvu to: v tem trenutku naj se stranke levega centra obvežejo, da bodo podpirale vlado. Izvajanje sporazuma med njimi pa je treba zavleči skoraj v nedogled.

Pri tem se ne sme pozabiti, da so skoraj vse politične krize levega centra nastale prav zaradi določenega odpora demokristjanov, ki imajo levi center bolj kot instrument izvajanja svoje politične linije, kot pa politično celoto, ki naj bi usmerjala in vodila ves gospodarski, družbeni in politični razvoj v državi v prihodnosti. Prav iz tega protislovja pa izvirajo vse težave, ki danes tarejo državo.

Podlaga vsemu pa je gospodarstvo in še posebej vsa vprašanja, ki zadevajo državni proračun za letošnje leto. V tej zvezi so že podali poslancem zbornice dve poročili. Prvo, ki ga bo podal socialist Silvestri, zadeva dohodke, drugo pa, ki se tiče izdatkov, demokristjan Fabbri.

Silvestri pravi v svojem poročilu, da se bo državni dohodek zvišal letos za skoraj 670 milijard lir. To zvišanje je mogoče zaradi ugodnejših gospodarskih perspektiv ter boljšega poslovanja davčnih uradov. Silvestri je še poudaril, da vlada stalno skrbi za zmanjšanje razpona med neposrednimi in posrednimi davčnimi obveznostmi. V svojem poročilu poslanec Silvestri navaja, da je bilo lani v Italiji samo 3.200 ljudi, ki so prijavili dohodke nad 10 milijoni lir. To pomeni, da je veliko ljudi, ki prikrivajo svoje dohodke. Spričo tega je potrebno, da se izvede korenita davčna reforma.

Celotni državni proračun za letošnje leto znaša glede dohodkov nekaj čez 7.786 milijard lir.

Glede izdatkov iz državnega proračuna pa je poslanec Fabbri dejal, da se bo deficit povečal za 13 odst., in sicer od skoraj 692 milijard lir lanskega leta na 1.164 milijard letos.

Vladi se spričo tega postavljajo številni problemi, ki so v mnogih primerih skoraj nerešljivi. Težave pa rešuje, vsaj trenutno, pozitivna plačilna bilanca v gospodarskih stikih s tujino. Čeprav je Italija lani več uvozila kot izvozila, je ta bilanca pozitivna zaradi dohodkov iz turizma, pomorskih prevozov in denarnih pošiljk italijanskih izseljencev.

V ospredju pa je še vedno vprašanje petletnega gospodarskega načrta, ki posebno zanima socialiste. Pomembno je torej, da je prav minister za državni proračun Pieraccini danes v uvodu spregovoril na tečaju za gospodarsko načrtovanje, ki so ga priredili za višje državne uradnike. V svojem govoru je Pieraccini poudaril, da bo morala državna uprava prevzeti v bodočnosti drugačne naloge, kot jih je opravljala do sedaj. Ne bo se smela ukvarjati več samo z vprašanji nadzorstva, temveč bo morala prevzeti vlogo zavestnega pobudnika v gospodarstvu na politični ravni.

OB ZAKLJUČKU PRVEGA DNEVA SREČANJA V GORICI

Zelo uspel koncert pevskih zborov

Nastopili so: folklorna skupina iz Rovinja, pevski zbor «Kras», zbor Prosek-Kontovel in zbor iz Vodnjana

V mali dvorani Unione Ginnastica Goriziana v Gorici je bil sinoči koncert pevskih zborov italijanske manjšine iz Jugoslavije in slovenske manjšine v Italiji, ki ga je Slovenska kulturno gospodarska zveza priredila ob priliki tretjega srečanja izvršnih odborov Italijanske unije za Istro in Reko in Slovenske kulturno gospodarske zveze. Mala dvorana UGG je bila za to priliko napolnjena do zadnjega kotička. Koncerta so se udeležili številni pripadniki slovenske manjšine iz Goriške in s Tržaškega, kakor tudi številni pripadniki Italijanov, med katerimi je bilo zlasti veliko Italijanov, ki so se rodili v istrskih mestih. Koncert je potekal ob velikem navdušenju poslušalcev, ki so posamezne pesmi nagrajevali z iskrenim ploskanjem.

Najprej je nastopila folklorna skupina iz Rovinja s folklornim delom «El Pascadur», ki je obsegal več folklornih pesmi. Za njim je nastopil moški pevski zbor «Kras» iz Dola in s Poljan, ki ga vodi Pavlina Komel. Zelo ubrano je zapel pet pesmi ter bil za svoje izvajanje deležen iskrenega priznanja občinstva.

Po krajši pavzi se je pojavil na odru moški pevski zbor Prosek-Kontovel pod vodstvom Ignacija Ote, ki je svoj program začel z Vrabčevo Zdravico. Skupno je zapel štiri pesmi ter doživel zelo lep uspeh.

Za konec je prišel na oder mešani pevski zbor iz Vodnjana, ki šteje nad 60 pevk in pevcev; vodi ga Orietta Richter. Zbor je zapel šest pesmi, med katerimi je tudi nekaj domačih folklornih popevk. Tudi ta, kakor vsi poprejšnji zbori, je vzbudila s svojim nastopanjem val aplavzov.

S tem zelo uspelim koncertom, ki je še bolj poudaril bratsko sodelovanje, se je zaključil prvi dan srečanja izvršnih odborov Italijanske unije in Slovenske kulturno gospodarske zveze.

Izjave o programu levega centra na Tržaškem

Pretekli teden sta prisegla novi tržaški župan in novi predsednik tržaške pokrajine. Njuna izvolitev in tudi zadnja sodba-nost je rezultat dolgotrajnih pogajanj med strankami levega centra glede programa, sestave odborov in drugih s tem povezanih vprašanj. Ob tej priložnosti je naš list zaprosil za intervju načelnika skupin občinskih svetovalcev, ki sta sodelovala pri pogajanjih in ki istočasno predstavljata pomemben del slovenskih volivcev. Načelnik socialistične skupine v občinskem svetu Arnaldo Pittoni nam je na naša vprašanja dal točne odgovore, ki jih objavljamo v celoti.

Slovenski svetovalec, izvoljen na listi Slovenske skupnosti dr. Rafko Dolhar pa nam ni mogel dati intervjuja, odnosno ni odgovoril na naša vprašanja, temveč nam je posredoval vprašanja in odgovore, ki jih je sestavilo vodstvo SS. Pri tem gre v bistvu za večino zadev, ki jih že omenja Pittoni v svojem odgovoru, delno pa za nezanimive podrobnosti, zato ta del objavljamo v obširnem izvlečku.

Vprašanje: Sestava odborov levega centra v porajini in občini v Trstu se je na različne načine komentirala, kakor je sicer normalen običaj. Ali bi nam lahko pojasnili vsebino in pomen doseženega sporazuma, tudi v zvezi s tem, kako se odraža na slovensko etnično manjšino?

Odgovor: Sporazum, ki se je dosegel med KD in PSU za sestavo vecin levega centra v občini in pokrajini, temelji na jasnih politicnih in programskih obveznostih, ki jih socialisti imajo za zadovoljive.

Volilni razultati preteklega novembra ne dajejo alternativ politiki levega centra, ne na desno ne na levo. Ta politika je v Trstu se vedno edina, ki lahko zajamči udeležbo ljudskih in naprednih sil, ki jih predstavljajo socialisti, pri vodstvu dveh krajevnih uprav.

Sedaj gre za to, da se z dejstvi ugotovi volja dveh strank, da deluje-ta za socialni, gospodarski in demokratični napredek Trsta in njegovega ozemlja. Socialisti so se odkrito obvezali v tem smislu v jasnem interesu delavskega razreda in da premagajo tiste razloge nezadovoljstva in protesta, ki so prišli do izraza na nedavnih volitvah v tisočih belih in neveljavnih glasovnic.

To je splošen smisel sporazumov med KD in PSU, katerim se je pridružila tudi SS. Gre za organski sporazum, ki se nanaša na vse dejavnosti občine in pokrajine in ki se razširja — kar se tiče KD in PSU, vladnih strank — tudi na probleme, ki ne spadajo v strogo pristojnost občine in pokrajine.

V okviru teh sporazumov še posebno stopajo v ospredje obveznosti, ki se tičejo zahtev in koristi slovenske narodne manjšine. Glede tega je upravičeno zadovoljstvo, ki smo ga že izrazili drugje. Podpisane politične in programske obveznosti predstavljajo nedvomno znaten korak na poti popolne zadovoljitve zahtev državljanov slovenskega jezika. Poleg tega dokazujejo veljavnost politične linije, ki jo vodijo v teh letih socialisti — s pristopom, čeprav z nekaterimi neupravičenimi pridržki — tudi drugih demokratičnih sil. S temi sporazumi se je premagala faza samega golega poudarjanja nekaterih demokratičnih načel in se prehaja k politiki dejanj.

Vprašanje: V kratkem razdobju nekaj dni so socialisti zavzeli različna stališča v deželnem, pokrajinskem in občinskem svetu glede pravic slovenskih svetovalcev, da se izražajo v svojem jeziku. Zakaj? Zakaj ni bil poleg tega navzoč pri pogajanjih za sestavo občinskega in pokrajinskega odbora za PSU noben Slovenec?

Odgovor: Zadovoljen sem, da se mi postavlja to vprašanje. Omogoča mi, da neposredno odgovorim ustim, ki so s tem umetno spekulirali. V prvi vrsti vsi socialisti, italijanski in slovenski, branijo pravice manjšine na podlagi tradicionalnih načel internacionalizma. V drugi vrsti so PSU in njeni voditelji — torej socialistična delegacija pri pogajanjih — že zdavnaj pripravili v okviru zvezne komisije, ki jo sestavljajo slovenski tovariši, lastno platformo glede vprašanj manjšine. Poleg tega je PSU osvojila zahteve, ki sta jih postavila jasno in odločno na eni strani SKGZ in na drugi strani sindikat slovenske šole.

In končno ni res, da ni bil noben Slovenec udeležen pri pogajanjih v socialistični delegaciji. Pri njih sta bila namreč udeležena tovariša Josip Pečenko in Lucijan Volk.

Pravzaprav se pogostoma izreka kritika proti PSU, ki je po našem mnenju dejanja ne opravičujejo. Tak je primer, če mi je dovoljeno prekoračiti mejo, glede kritike, ki nam jo je izrekel tudi vaš list zaradi stališča, ki smo ga zavzeli v deželi, v pokrajini in v občini glede resolucij za priznanje pravice Slovencev, da se izražajo v svojem jeziku v raznih svetih. Obtoženi smo nedoslednosti, ker smo se v pokrajini in občini vzdržali, toda smo ugodno glasovali v deželi. Predvsem moramo omeniti, da sta se leta 1964 na prvi seji pokrajinskega sveta glede enake resolucije svetovalec PSI Pečenko in svetovalec SS Rudolf vzdržala pri glasovanju, kakor je nedavno storil naš tovariš Apih. Tedaj ni bilo kritike zaradi tega stališča.

Socialisti so torej vedno zavzemali dosledno in odgovorno stališče o tem vprašanju. Tudi ne more storiti drugače stranka, ki ima jasne odgovornosti ne samo v krajevnem okviru, temveč tudi v vladnem okviru. Dolžna je razlikovati — kakor bi morale delati tudi druge stranke — med politiko konkretnih realizacij in izključno deklamatorsko in demagoško politiko.

Tako smo poudarili, prav gotovo ne sklicujoč se na fašistične zakone, temveč na republikansko in antifašistično ustavo, da ne spada v pristojnost pokrajinskega in občinskega sveta poudariti ali ne pravico slovenskih svetovalcev, da se izražajo v svojem jeziku.

Nasprotno, mnenja smo, da spadajo take možnosti v pristojnost dežele, čeprav se je takemu tolmačenju uprlo ustavno sodišče. Zato smo torej pozitivno glasovali v deželnem svetu, kar po našem mnenju nikakor ni v nasprotju z vzdr-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Izjave o programu

(Nadaljevanje s 1. strani)

žanjem v pokrajini in občini. To so odgovorne ocenitve, s katerimi se strinjajo vsi socialisti. Prav zato se nam zdijo neupravičene nekatere težke ocenitve, ki so zaradi našega stališča bile objavljene v vašem listu.

Potrjujemo to našo trdno odločenost, da bomo delovali v vseh sedežih — in predvsem v vladnem — da se izdajo potrebni ukrepi za izvedbo ustavnih določb, ki naj predvidevajo pravico predstavnikov slovenske narodne manjšine, da se izražajo v svojem jeziku v vseh skupščinah.

Vprašanje: Kaj nam lahko poveste glede ponovne izvolitve Dušana Hreščaka v odbor, proti kateri so se upirali krogi desnice? Kakšna je njena prava vrednost (ali njen pomen)?

Odgovor: Javno mnenje se je še posebej zanimalo za vprašanje Hreščaka. Po dogodkih poleti 1965 so v nekaterih krogih nacionalistične in konservativne desnice pričakovale njegovo izključitev iz občinskega odbora. Kljub temu, da je bil pritisk v tem smislu, je bil tovariš Hreščak znova potrjen za občinskega svetovalca. To dejstvo zavzema poseben pomen za vse demokrate in še posebej za Slovence. Bitka, ki so jo vodili socialisti, da se napravi konec odvratni nacionalistični diskriminaciji, ki je odrekala Slovencem pravico, da prevzamejo upravne odgovornosti prav tako kakor vsi državljani, je bila tako dobljena. To je zasluga, ki si jo lastimo pred drugimi silami, ki so v trenutku, ko je bil spopad med demokratičnimi in antifašističnimi silami ter fašističnimi in reakcionarnimi silami najhujši, iz izključno volilnih računov gledali ob strani, čeprav nekateri od njih uživajo danes od te borbe socialistov ugodnosti. Ugotoviti je namreč treba, da ni bil samo socialist Hreščak potrjen za svetovalca, temveč je postal svetovalec tudi predstavnik SS v pokrajinskem svetu. Tega rezultata ne bi dosegli brez borbe, ki so jo vodili socialisti. In tako — mimogrede rečeno — ne morem drugače, nego ugotoviti, da je politično otročje in da ne koristi realistični vključitvi Slovencev v politično borbo to, kar je trdil «Katoliški glas» 26. januarja t. l., da namreč «Slovenci, ki so v italijanskih strankah, niso bili upoštevani».

Vsekakor se zavedamo, da Slovenci ne morejo biti zadovoljni samo zaradi te navzočnosti v odborih, temveč zahtevajo večji vpliv levega centra na konkretne probleme. Med drugim se relativen padec glasov slovenskih socialistov italjanskega novembra lahko deloma tudi obrazložil z dejstvom, da so tržaški socialisti včasih vztrajali bolj pri načelnih izjavah kakor na delovnih vprašanjih. Na to je vplival nediskriminiran «revendikacionizem» komunistov — in ne njih samih — ki je mnogim preprečil, da bi cenili pozitivnost socialistične postopnosti.

Vprašanje: Katera so glavna vprašanja, ki so se obravnavala v zvezi s problematiko slovenske etnične manjšine, in kakšne so dosežene rešitve?

Odgovor: Prav upoštevajoč zgoraj omenjeno postavljanje so socialisti hoteli med pogajanji načeti vso slovensko problematiko z vseh njenih različnih vidikov. Tako se je v prvi vrsti obnovila obveznost, da se dalje razvija taka demokratična politika do manjšine, ki naj omogoča razvoj vedno skladnejšega in civilnejšega sožitja med državljani italijanskega jezika in državljani slovenskega jezika, tj. politika, ki se je začela s prvim sporazumom levega centra leta 1964 med KD, PSI in PSDI.

Posebna pozornost se je posvetila vprašanjem šole. Gre za probleme, od katerih nekatere lahko rešita dve krajevni upravi, in za druge, za katere so se stranke levega centra obvezale, da bodo posredovale v vladi. Med prvimi je med drugim obveznost občine, da uredi laboratorije srednje šole pri Sv. Ivanu, sekcije otroškega vrtca, ki spadajo v pristojnost občine, in preureditev poslopja, ki naj se uporabi za otroški vrtec v Sv. Križu; razpis zadevnih natečajev za nekatera mesta v znanstvenem liceju in v trgovinskem tehničnem zavodu. Med drugimi se bodo stranke levega centra zavzemale v pristojnih sedežih za čim prejšnji razpis natečaja za staležna mesta v osnovnih šolah, za izdanje odloka o ustanovitvi enotne srednje šole na Proseku in za izdanje odlokov, ki določajo organike za enotne srednje šole, ki so bile že ustanovljene z odlokom predsednika republike. Načelo se bo tudi vprašanje ureditve slovenskih predosnovnih, osnovnih, srednjih šol in ustanovitve strokovne šole s trgovsko usmeritvijo in ene z industrijsko usmeritvijo.

Načelo se je tudi vprašanje uporabe slovenščine v odnosih med državljani slovenskega jezika in javnimi ustanovami ter vprašanje, ki se tiče kvalifikacije osebja in javnih uradov v zvezi z odnosi z državljani slovenskega jezika. V ta okvir spada med drugimi obveznost dveh uprav za okrepitev dveh uradov za prevajanje s sposobnim osebjem; objavljanje Uradnega vestnika pokrajine tudi v slovenščini; navzočnost osebja, ki zna slovenščino, pri občinskih delegacijah na planoti in v predmestjih; opljenje uradnih lepakov tudi v slovenščini.

Kar se tiče toponomastike, je treba poudariti sporazum strank levega centra za poimenovanje cest in trgov tudi po uglednih osebnostih slovenske kulture na podlagi predlogov posebne komisije, in sporazum o namestitvi dvojezičnih napisov na področjih, kjer prebivajo povečini Slovenci.

Stranke levega centra so potrdile pripravljenost omogočati razvoj manjšine s potrebnimi prispevki, tudi deželnimi, slovenskim kulturnim, športnim, vzgojnim in dobrodelnim organizacijam. Tako kakor se sicer že dogaja zaradi ponovnih posredovanj socialistov, čeprav v neprimerni meri. Poleg tega, kakor je bilo že javljeno, bosta obe upravi začeli potrebne pobude za priznanje javnega značaja Slovenskemu gledališču, s tem, da predstavniki krajevnih ustanov — in dežele — neposredno prevzamejo upravno in umetniško odgovornost gledališča.

Med najvažnejšimi točkami je točka, ki se tiče politike razlastitev, zlasti na področju Doline, ki je povzročila toliko škode slovenskemu prebivalstvu. Glede tega je bila ustanovljena posebna komisija. Medtem bosta občina in pokrajina s potrebnimi posredovanji po svojih predstavnikih nadaljevali politiko kupovanja zemljišč s strani EPIT, upoštevajoč na eni strani nujnost, da skromni kmetje dobijo pravičnejšo odškodnino, na drugi strani pa, da se, kolikor je mogoče omejijo razlastitve. Poleg tega se bo zahtevalo izdanje deželnega zakona, ki naj na novo ureja razlastitveni postopek za nepremičnine za javno koristna dela, ki niso v breme države.

Zdi se mi, da lahko zaključim, da se je s sklenitvijo sporazumov med KD in PSU, s pristopom SS, napravil znaten korak naprej na poti demokratične rešitve problemov slovenske manjšine. Vsi se ne bodo mogli takoj rešiti, tudi zaradi tega, ker to ni v pristojnosti pokrajine in občine, in torej krajevnih strank, toda je politična volja za njihovo postopno reševanje. Kakor v preteklosti, je tudi nova enotna socialistična stranka, ki je nastala s spojitvijo PSI in PSDI, najzanesljivejši porok, da se bodo podpisane obveznosti točno spoštovale.

Izvleček izjave, ki jo je posredoval občinski svetovalec SS dr. Rafko Dolhar:

Slovenska skupnost meni, da sta slovensko šolstvo in zaščita slovenske zemlje najvažnejši vprašanji naše narodne skupnosti na Tržaškem. Zato si je na pogajanjih prizadevala, da bi se stranke leve sredine obvezale, da bo v najkrajšem času uresničen zakon o slovenskih šolah. Tako so stranki leve sredine in Slovenska skupnost sprejele sklep, da bodo posredovale, da bo takoj razpisan natečaj za stalna mesta na slovenskih osnovnih šolah in bodo objavljeni odloki, ki bodo določili organik za slovenske enotne srednje šole, ter odlok o ustanovitvi slovenske enotne srednje šole na Proseku. Za reševanje vprašanj celotnega slovenskega šolstva je bila ustanovljena posebna komisija.

Drugo najvažnejše vprašanje, ki zadeva tržaške Slovence, je zaščita slovenske zemlje. Tudi na tem področju so stranke leve sredine sprejele določene obveznosti. Sporazum določa, da se bo moral EPIT v bodoče pogajati z lastniki za pravično odkupno ceno in se bo lahko poslužil razlastitve le v izrednih primerih za izključno produktivne namene. Dalje je v sporazumu rečeno, da bo morala biti morebitna razširitev EPIT v skladu z medobčinskim regulacijskim načrtom. O razširitvi bodo torej odločale prizadete občine (v našem primeru dolinska, tržaška in miljska občina), ki bodo lahko industrializacijo in z njo povezane razlastitve sprejele ali odklonile in ne EPIT ali kdo drug samovoljno. Delegacije strank so tudi izrazile mnenje, da EPIT ne bi smel razlaščati zemljišč za gradnjo hiš in naselij. Ustanovljena je bila tudi posebna komisija z nalogo, da prouči to vprašanje v celoti. Stranke leve sredine so se namreč tudi obvezale, da se bodo zavzele za pripravo in izdajo novega, boljšega zakona o razlaščevanju.

Stranke leve sredine in Slovenska skupnost so sklenile zavzeti se, da bo slovensko gledališče postalo javno-pravna ustanova s svojim statutom in upravnim strojem.

Sporazum je globalen. Zato ne moremo ločiti obveznosti na posamezne krajevne ustanove. Kar se tiče Slovencev, so stranke leve sredine in Slovenska skupnost sklenile, da bodo v občinskih izpostavah na Kraški planoti in v predmestjih namestili uslužbence, ki obvladajo slovenski jezik. Občina bo uredila prostore slovenskih vrtcev, ki spadajo v pristojnost občine; preuredila bo poslopje za slovenski otroški vrtec v Sv. Križu; občinski razglasi v slovenskem jeziku bodo nalepljeni v tistih krajih, kjer živi znatno število Slovencev; občina bo imenovala ulice in trge po slovenskih zaslužnih osebnostih. Poskrbela bo, da bodo delovale na slovenskih šolah zdravstvene asistentke, ki obvladajo slovenščino. Tudi psiho-pedagoška posvetovalnica bo razpolagala z osebo, ki bo dobro obvladovala slovenščino. Dalje bo občina okrepila urad za prevajanje v slovenščino, zaščitila v okviru medobčinskega načrta Kras in njegovo turistično vrednost, uredila številne ceste na Kraški planoti in v predmestjih ter med drugimi zgradila tudi športne naprave v Sv. Križu, na Proseku, Opčinah, v Bazovici in pri Sv. Ivanu.

Glede slovenskih zadev, ki spadajo v pristojnost pokrajinske uprave, so Slovenska skupnost in stranke leve sredine sklenile, da bodo izvedle razne ukrepe.

Izjava se zaključuje: Predvsem je treba poudariti, da je prejšnji sporazum Slovenske skupnosti s strankami leve sredine, sklenjen leta 1965, bistveni del sedanjega, ki prejšnjega izpopolnjuje in dopolnjuje. Prejšnj. sporazum je bil bolj načelnega značaja, čeprav je tudi vseboval konkretne slovenske zahteve. Sedanji sporazum, ki potrjuje prejšnja načela in konkretna stališča, pa vsebuje predvsem slovenske stvarne zahteve.

POROČILO SOVJETSKE AGENCIJE TASS

V Sinkjangu in Notranji Mongoliji se nadaljujejo krvavi spopadi

Maocetungov namen je eliminirati vsakogar, ki se upira njegovi politiki

MOSKVA, 18. — Agencija Tass poroča, da so Sinkjang, in še zlasti avtonomno ozemlje Ujgurov, ter Tibet in Notranja Mongolija še vedno pokrajine, v katerih je stanje negotovo in kjer se nadaljujejo krvavi spopadi med pristaši in nasprotniki Maocetunga.

Agencija poroča, da je prestolnica Notranje Mongolije popolnoma odrezana od ostale države in vojaki v tej pokrajini likvidirajo Maocetungove pristaše. Medtem je kitajski tisk sprožil kampanjo, da odvrne pozornost prebivalstva od težav in pomanjkanja, ki so posledica avanturistične gospodarske politike sedanjih voditeljev. Zahteve po izboljšanju življenjskih pogojev veljajo kot zločin proti državi. «Ljudski dnevnik» omenja sklep enega od številnih ministrskih odborov za kulturno revolucijo, v katerem je rečeno, da je treba zavrniti vse zahteve za zvišanje mezd ter za druge gospodarske in socialne ugodnosti za delavce.

Iz pisanja kitajskega tiska je razvidno, da se je na podeželju kulturna revolucija spremenila v pravo preganjanje majhnih funkcionarjev, ki vodijo kmetijsko proizvodnjo. Javno se priznava, da rdeči gardisti v predmestjih Šanghaja uporabljajo silo in telesne kazni proti delovodjem, voditeljem kmečkih zvez in upravnikom.

Nedeljska priloga moskovskih «Izvestij» «Nedelja» objavlja članek o kitajski revoluciji, v katerem pravi, da je glavni Maocetungov smoter eliminirati vsakogar, ki se upira njegovi politiki, ter uničiti sistem, ki mu onemogoča, da bi marksizem nadomestil s svojimi maloburžoaznimi teorijami. Članek nadaljuje, da je dovolj jasno, da je naloga rdečih gardistov, v smislu načrtov sedanje vodilne skupine, uničiti vse partijske in vladne organizme v državi. Že večina ministrov in načelnikov državnih in partijskih organizacij je bila zamenjana. Vsaj dve tretjini članov centralnega komiteja KP Kitajske sta bili politično uničeni ali celo eliminirani kot sovražniki.

List znova ugotavlja, da vsakovrstni antikomunisti ne prikrivajo svojega zadovoljstva nad tragičnimi dogodki na Kitajskem. Nič čudnega: kar se dogaja na Kitajskem, je njim v prid.

V članku se dalje ugotavlja, da rdeči gardisti in «revolucionarni uporniki» sploh niso sposobni načeti vprašanj, ki so povezana z gospodarskim razvojem dežele, ter se zaganjajo ob vse, kar je na Kitajskem svetega in tradicionalnega. Strahovito pa je to, poudarja list, da imajo otroci pravico ugotavljati, kaj je «staro in škodljivo» in kaj je «novo in koristno». Ti fanatiki so ustvarili ozračje panike po vsej državi, terorizirajo življenje tisočev družin, katerim grozi «reorganizacija», ki temelji na uničenju, kar so ustvarile prejšnje generacije in tudi kar je bilo ustvarjeno v razdobju ustanovitve kitajske ljudske republike. List zaključuje: «Kitajski listi vidijo sedaj znak «buržoaznega individualizma» celo v dobrih odnosih med zakonci, katerim svetujejo, naj obdržijo v svojih odnosih stalno ozračje kritike in borbe.

Hošiminhove izjave

BUDIMPEŠTA, 18. — Madžarski list «Magyar Nemzet» objavlja Hošiminhov intervju, v katerem je severnovietnamski predsednik med drugim izjavil: «Poleg ameriških imperialistov sta naša velika sovražnika japonska in zahodnonemška vlada.» Na vprašanje, kaj ima izjaviti glede morebitne ameriške prekinitve bombardiranja Severnega Vietnama in kakšen vpliv bi to moglo imeti na severnovietnamsko stališče, je Hošiminh odgovoril, da nima nič dodati k prejšnjim izjavam Fam Van Donga in severnovietnamskega zunanjega ministra.

«Opravka bomo imeli s številnimi težavami in potrebne bodo številne žrtve, toda pomagajo nam bratske socialistične stranke. Vsi narodi in tudi številne vlade so ob naši strani. Seveda nas ne podpirajo vse vlade, ker so mnoge od njih reakcionarne. Toda kakšne važnosti je trajanje vojne ali višina našega trpljenja in naših žrtev? Odločeni smo boriti se do končne zmage.»

Predstavnik indijske vlade je danes izjavil: «Žal nam je, da se je ZDA zdelo potrebno obnoviti bombardiranje Severnega Vietnama. Menimo, da bi Hanoj morda dal pozitiven odgovor, če se bombardiranje ne bi obnovilo.»

Predsednik vietnamskega ministrskega sveta Fam Van Dong je izjavil: «Naše načelno stališče je znano. Besedo imajo sedaj Američani.»

Angleški komunistični list «Morning Star» objavlja danes dopis iz Hanoja, ki pravi, da je predstavnik hanojskega zunanjega ministrstva izjavil, da je vietnamska vlada pripravljena začeti pogajanja, takoj ko bo dokončno prekinjeno bombardiranje Severnega Vietnama. Seveda to ne pomeni, da bo Hanoj menjal svoje stališče o štirih točkah, ki predstavljajo edino podlago za pravilno rešitev.

Nocojšnje moskovske «Izvestija» znova komentirajo obnovitev bombardiranja Severnega Vietnama. List pravi, da stanje ni enako, kakršno je bilo pred premirjem. Ves svet je lahko ugotovil, da so ZDA odbile konstruktiven predlog, ki bi lahko spravil v tek mehanizem pogajanj.

«Izvestija» objavljajo tudi pregled svetovnega tiska, ki obsoja obnovitev bombardiranja, ter pravi da je ta obnovitev povezana s stališčem, ki ga ameriška vlada ima do sedanjega stanja na Kitajskem. List zaključuje: «Naj bodo Maocetungove spletke kakršne koli, ne bodo mogle vplivati na borbenost vietnamskega ljudstva.»

PASADENA, 18. — Danes so javili, da je sonda «Lunar Orbiter 3» poslala nove slike Lunine površine na Zemljo. Izjavljajo, da so slike izvrstne. Prve slike je začel satelit oddajati v sredo. Slikati mora dvanajst področij Lune. Do četrtka bo poslal na Zemljo skupno 312 slik.

VČERAJ PRIKAZAN V VIDMU

Načrt za turistični razvoj sedla Nevea

Včeraj dopoldne so v Vidmu v navzočnosti najvišjih predstavnikov dežele in pokrajine uradno prikazali načrt za turistični razvoj področja okrog sedla Nevea v občini Kluže (Chiusaforte). V salonu hotela Palace so bili razstavljeni panoji s fotografijami in risbami, iz katerih je bilo mogoče videti, kaj se namerava zgraditi. Gostitelja sta bila kom. Lao Menazzi Moretti, predsednik družbe ISA-Nevea, ki bo oskrbela športne in gostinske naprave, ter geometer Bruno Paviotti, predsednik družbe Nevea-Canin, ki je oskrbela urbanistični načrt in bo izdelala infrastrukture. V pozdravnem nagovoru je Menazzi Moretti obrazložil razloge, ki so dovedli do tega, da se valorizira področje okrog sedla Nevea, pri čemer je poudaril, da se namerava tudi z jugoslovanske strani spremeniti Kanin v pomembno zimskošportno središče. Pozval pa je tudi k sodelovanju pri tej pobudi vse, ki bi hoteli sodelovati.

Župan iz Kluž je podčrtal dokaj žalostne razmere v svoji občini. Želel je, da bi realizacija lepe pobude pripomogla, da domačinom ne bi bilo treba iskati kruha daleč po svetu.

Strokovno je ves načrt razložil inž. Gianfranco Torossi. Poudaril je, kako se področje vključuje v mednarodni razvojni okvir treh sosednih dežel.

Spregovorili so še predstavnik občine, predsednik Pokrajinske ustanove za turizem, predsednik pokrajine in predsednik dežele dr. Berzanti, ki so vsi pohvalili pobudo. (V prihodnjih dneh bomo s posebnim člankom skušali stvar prikazati nekoliko bolj konkretno.)

Nesreče

NOVI DELHI, 18. — Petindvajset indijskih žensk in več otrok je včeraj utonilo v Gangesu blizu Mirzatura v državi Utar Pradeš, ko se je prevrnil čoln, v katerem je bilo preveč ljudi.

CURITIBA (Brazilija), 18. — Štirinajst delavcev je umrlo, sedem pa jih je bilo ranjenih zaradi eksplozije, ki je nastala sinoči na delovišču, kjer se gradi električna centrala v bližini Curitibe v državi Parana. Eksplozija je nastala, ko je med silovito nevihto udarila strela v skladišče dinamita.

HAWTHORNE (New Jersey), 18 — Vrsta eksplozij, katerim je sledil požar, je včeraj deloma uničila tovarno kemijskih proizvodov v tem mestu. Umrlo je 11 delavcev, ki so jih pokopale ruševine, dvanajsti pa je umrl, ko ga je eksplozila zagnala kakih 50 metrov daleč. Nesreča se je dogodila minuto prej, preden je 79 delavcev, zaposlenih v tovarni, zapustilo poslopje, da bi šli k blagajni in dvignili mezde.

OB POVRATKU V BEOGRAD

Tito poudaril uspeh svojega obiska na Dunaju

Podobnost pogledov o mnogih vprašanjih in popolno soglasje glede sodelovanja obeh držav za krepitev evropskega sodelovanja

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 18. — Predsednik republike maršal Tito je danes ob vrnitvi v Beograd z uradnega obiska v Avstriji v izjavi tisku poudaril prisrčen sprejem v sosedni Avstriji, s katero ima Jugoslavija mnogo skupnega. «Pri naših razgovorih, je izjavil Tito, smo naleteli na vso pripravljenost, da se poglobijo in razširijo odnosi med našima državama na vseh področjih in da se z nadaljnjimi obojestranskimi napori okrepi medsebojno razumevanje. To je bilo tem laže, je poudaril Tito, ker med nami ni kakih večjih vprašanj. Zadovoljen sem, ker se je v razgovorih poudaril pomen medsebojnih osebnih stikov, gospodarskega in kulturnega sodelovanja in turizma.» Tito je nadalje izjavil, da se je v izčrpnih razgovorih pokazala podobnost pogledov o mnogih vprašanjih, posebno glede ohranitve miru, okrepitve mednarodnega in posebno evropskega sodelovanja, in da je bilo doseženo popolno soglasje o potrebi in možnosti, da Jugoslavija in Avstrija skupno z drugimi državami potrpežljivo deluje ta za zboljšanje razmer v Evropi in krepitev evropskega sodelovanja. Odločnost Avstrije in Jugoslavije, da po svojih možnostih prispevata k zboljšanju ozračja v Evropi, je po besedah Tita tem važnejša, ker je bila Evropa področje, kjer so se v preteklosti najmočneje pojavljala protislovja, a stanje v Evropi je vplivalo na splošne razmere na svetu. Tito je na koncu svoje izjave poudaril, da je jugoslovanska delegacija bila med obiskom tako na Dunaju kot v Gradcu, deležna pozornosti avstrijskega ljudstva in predsednika avstrijske republike Jonasa.

Predsednika republike maršala Tita so ob povratku pozdravili na železniški postaji v Topčideru podpredsednik republike Koča Popović, predsednik zveznega izvršnega sveta Petar Stambolić, drugi visoki jugoslovanski funkcionarji in člani diplomatskega zbora.

BEOGRAD, 18. — Nagrado «Borbe» za najboljšo arhitektonsko realizacijo v 1966. letu v znesku 1,000.000 starih dinarjev so z večino glasov posebne strokovne žirije dodelili delu osnovne šole v Kočevju. Avtor tega dela je arhitekt Jože Kregar.

Ukinjeni vizumi za Bolgarijo

SOFIJA, 18. — Bolgarska vlada je sklenila ukiniti vstopne vizume za tuje turiste, ki bodo letos obiskali Bolgarijo. Ta ukrep so sprejeli v zvezi z mednarodnim turističnim letom.

233 milijonov prebivalcev v SZ

MOSKVA, 18. — Tass javlja, da je na podlagi zadnje statistike imela Sovjetska zveza 1. julija lanskega leta 233 milijonov 200 tisoč prebivalcev. To pomeni, da je Sovjetska zveza, kar se tiče prebivalcev, na tretjem mestu na svetu, in sicer za Kitajsko (750 milijonov) in Indijo (472 milijonov). Od let ruske revolucije leta 1917 se je prebivalstvo Sovjetske zveze povečalo za 70 milijonov. 1. januarja lani je bilo v Sovjetski zvezi 30 mest z več kakor pol milijona prebivalcev. ZDA s 195 milijoni prebivalcev so na četrtem mestu.

šport šport šport

ZA ITALIJANSKI NASLOV

G. De Florian prvak na 15 km

FALCADE, 18. — Giulio De Florian je danes osvojil naslov italijanskega prvaka v smučarskem teku na 15 km. Vrstni red na cilju je bil naslednji:

1. Giulio De Florian (Fiamme gialle Predazzo) 1 ura 9'27"9
2. Genuin (Fiamme oro Moena) 1.10'53"2
3. Serafini (Esercito) 1.11'08"9
4. Stuffer (Esercito) 1.11'21"2
5. Busin S. (VV.FF. Belluno) 1.12'07"2
6. Blanc (VV.FF. Godion) 1.12'11"2
7. Lombard (VV. FF. Godion) 1'12"1
8. Chiocchetti (Fiamme gialle) 1.12'25"6

HITROSTNO DRSANJE

DEVENTER, 18. — Nizozemka Stien Kaiser je zmagala v hitrostnem drsanju na 1500 m dolgi progi in je po prvih dceh tekih (500 in 1500 m) svetovnega prvenstva za ženske prva v splošni lestvici. Na 1500 m je drugo mesto zasedla sovjetska drsalka Lidija Skoblikova, tretje pa Kaja Mustonen (Finska).

ODBOJKA — ŽENSKA A LIGA

Sinoči poraz šesterke Bora

3:1 za gostje iz Bergama

Upali smo, da bodo dekleta Bora izkoristile zadnjo priložnost, ki so jo imele in se oddolžile stalnim navijačem z zmago. Žal smo morali razočarani iz dvorane: borovke so izgubile tekmo s Pallavolo Bergamo in si tako še globlje izkopali jamo. Sicer so dale vse iz sebe. Bili so tudi trenutki ko so navdušile. A tem je sledila senca. Zapravile so si veliko število servisov, včasih so premalo pazile na vrzeli, drugič pa so se ovirale medseboj. Tekmice so to izkoristile, da so šle nasproti zmagi, ki jo morda niti one niso pričakovale. Res je, da so imele posebno Luiso Gualandrisovo v izrednem dnevu. To dekle je brez usmiljenja bombardiralo borovke in jim vnašalo strah v kosti.

In vendar so imele domačinke zmago že v rokah. Dovolj bi bilo, da bi zdržale pritisk v tretjem setu, da se ne bi zmedle, da bi izkoristile vse servise in mirneje zaigrale. Pri stanju 12:9 so izgubile vajeti in obstale brez moči. Tudi v zadnjem nizu bi lahko še rešile položaj, a niso znale vzdržati in odbiti pritisk gostij, ki so jih s lahkoto spravile na kolena.

Izid

Bor — Pallavolo Bergamo 1:3 (14:16, 15:12, 12:15, 9:15).

Postavi

Bor — Pavletič, Zavadlal, Švab, Mijot, Hmeljak, Batista, L. Barej, Kenda.

Pallavolo Bergamo — Giaele Pirola, Rovetta, Gualandris, Ravasio, Brena, Poloni, Giovanna Pirola, Bassi, Ester Pirola, Franchini, Gatti.

Sodnik — Olivi (Modena); stranski sodnik — Marcon (Trst), zapisnikar — Pimazzoni.

SINOČI V NONANTOLI

Bor premagal Cemab s 3:0

Moška šesterka Bora, ki je sinoči nastopila v Nonantoli je v tekmi B lige zabeležila odlično zmago: premagala je moštvo Cemaba s 3:0 (15:4, 15:6, 15:10). Borovci so se odlično znašli, zaigrali mirno, urejeno in brez treme. Izkazali so se vsi brez izjeme, najbolj pa Plesničar, ki je bil na mreži nepremagljiv.

SMUČANJE — PETO SREČANJE ALPSKIH DEŽEL S POSEBNIM STATUTOM

V slalomu tri prva mesta za Furlanijo-J. krajino

TRBIŽ, 18. — Presenečenje v prvem dnevu 5. smučarskega srečanja alpskih dežel s posebnim statutom. V slalomu za tekmovalce izpod 40 let je Furlanija - Julijskakrajina nepričakovano zasedla z Rosenwirthom, Comandinijem in Cuberlijem nič manj kot prva tri mesta. V drugih kategorijah pa so zmagali predstavniki drugih dveh dežel in sicer Doline Aoste in Tridentinske-Gornjega Poadižja. Ti dve deželi si delita začasno prvo mesto z 68 točkami, medtem ko jih ima Furlanija - Julijska krajina le 29.

Sneg, ki je ves čas gosto naletaval, tako da ga je približno 1 meter ,je motil tekmovanje. Tudi promet se počasi odvija, zaradi česar so predstavniki drugih dežel prišli v Trbiž s precejšnjo zamudo.

Jutri bo v Žabnicah smučarski tek na 5 km. Za Furlanijo - Julijsko krajino bodo nastopili trije člani gozdne policije Micheluzzi, Vuerich in Del Fabbro, ki bodo skušali zmanjšati razliko, ki jih danes deli od ostalih dežel.

* * *

CHAMROUSSE, 18. — Zaradi slabil vremenskih razmer so danes sklenili, da bodo moški smuk v okviru predolimpijskega tedna v Grenoblu izvedli jutri. Danes so tekmovali moški v slalomu, ki se je zaključil s presenetljivo zmago Norvežana Haakona Mjoena, ki je pustil za seboj nič manj kot Francoza Guya Perillata.

Izid slaloma je naslednji:

1. Haakon Mjoen (Norv.) 104"76 (55"33 + 49"43)
2. Guy Perillat (Fr.) 105"49 (54"75 + 50"74)
3. Andrzej Bachleda (Polj.) 105"93 (55"71 + 50"22)
4. Berhard Riedl (V Nem.) 106"82 (56"84 + 84"98)
5. Olle Rohlen (Sved.) 107"31 (54"31 + 53"00)
6. Leo Lavroix (Fr.) 107"62 (56"03 + 51"59)
7. Carlo Senoner (It.) 107"64 (56"75 + 50"89)
8. Lars Olsson (Sved.) 108"49 (56"50 + 51"99)

* * *

ABETONE, 18. — Tekmovanje žensk v smuku za pokal «Foemina», ki bi moralo biti danes z udeležbo 40 smučark iz 6 držav, so preložili na jutri. To zaradi snega, ki ga je približno 1 m. Ker gre za pršič, ga ni bilo mogoče steptati in pripraviti progo. Smuk bo jutri z začetkom ob 10.30, medtem ko bo slalom odpadel. Prireditelji so ga hoteli izvesti v ponedeljek, vendar tega ne bo mogoče, ker imajo smučarke že druge obveznosti.

NOGOMET DANES

ALIGA

(4. POVRATNO KOLO)

ATALANTA - LAZIO
Bigi
BRESCIA - JUVENTUS
Lo Bello
CAGLIARI - FOGGIA INCEDIT
Orlando
FIORENTINA - VENEZIA
Picasso
LECCO - MANTOVA
Piantoni
MILAN - NAPOLI
De Marchi
ROMA - LANEROSSI VICENZA
Varazzani
SPAL - INTERNAZIONALE
Monti
TORINO - BOLOGNA
Angonese

BLIGA

(3. POVRATNO KOLO)

CATANIA - VARESE
Marchiori
CATANZARO - ALESSANDRIA
Camozzi
LIVORNO - AREZZO
Torelli
MODENA - NOVARA
Possagno
PADOVA - POTENZA
Schinetti
PALERMO - VERONA
Vacchini
REGGINA - MESSINA
De Robbio
SALERNITANA - GENOA
Genel
SAMPDORIA - REGGIANA
Giunti
SAVONA - PISA
Motta

CLIGE

(4. POVRATNO KOLO)

CRDA - BIELLESE
Vannucchi
COMO - TRIESTINA
Michelotti
CREMONESE - MARZOTTO
Bianchi
ENTELLA - MESTRINA
Cantelli
PRO PATRIA - LEGNANO
Gialluisi
SOLBIATESE - VERBANIA
Ciulli
TREVIGLIESE - PIACENZA
Ferrari
TREVISO - RAPALLO
Beretta
UDINESE - MONZA
Sgherri

Istituto di Credito Fondiario delle Venezie

Z GLAVNIM SEDEŽEM V VERONI

je konzorcij med hranilnicami: Cassa di Risparmio di Bolzano, — Gorizia, — dell'Istria, — Padova in Rovigo, Trento in Rovereto, — Treviso, — Trieste, — Udine, — Venezia, — Verona, Vicenza in Belluno ter Istituto Federale delle Casse di Risparmio delle Venezie, s 180 milijardami posojil v amortizaciji in čez 11 milijardami premoženjskih skladov

ZAVOD DAJE POSOJILA:

★ ZA GRADBENIŠTVO

posameznikom, zadrugam, podjetnikom ter ustanovam

★ ZA KMETIJSTVO

za izboljšanje zemljiške posesti, za ustanovitev obdelovalnih posestev, za hribovska področja in za živinorejo

★ ZA JAVNA DELA IN NAPRAVE JAVNE KORISTI

ki jih izvršujejo krajevne ustanove, njihovi konzorciji, avtonomna podjetja kakor tudi zasebne družbe, ki imajo v zakupu javne storitve

CASSA DI RISPARMIO DI TRIESTE

sprejema prošnje za posojila in je na razpolago za zadevna pojasnila o vsaki finančni operaciji.

ZEMLJIŠKE VREDNOTNICE IN OBVEZNICE 5 %

izdane v zvezi s podeljenimi posojili omogočijo dejanski dohodek 5,70% in se lahko kupijo pri hranilnicah in vsakem drugem kreditnem zavodu

DON STANFORD

Pomladni dan

Ko je dekle vstopilo v avtobus, so bili že vsi sedeži zasedeni. Šest ali sedem moških in dve ženski so stali. Prve velike dežne kaplje so začele udarjati na šipo med brisalci. Angus McIver je zapeljal avtobus zelo blizu pločnika. Prijel je za kljuko. Vrata so zacvilila in se odprla. Voz se je napolnil z vlago dežja, ki je dišala po pomladi. Potem pa je vstopilo dekle.

Priskakljala je iz zavetja ki ji ga je nudila platnena streha drogerije. Ameriški pomorščak v modri obleki si je obrisal rdečilo z lica in odšel. Dekle je priteklo skoraj brez diha ,z razprtimi ustnicami, z žarečimi očmi in zardevajočimi lici. Kar pet mož ji je ponudilo sedež. Popolnoma so pozabili, da nekaj žensk že dalj časa nesrečno stoji. Na njeni pomladanski obleki bledomodre barve z belim ovratnikom se je bleščalo nekaj prozornih dežnih kapljic. Toda nobene ni bilo videti na tistem, kar naj bi bil klobuk, niti na nogah, ki so se mehko svetile.

Angus McIver je dvakrat izpustil iz rok njen denar za vožnjo. Končno pa mu je uspelo, da ji je s trepočimi rokami vrnil drobiž. Ko je prižgal motor, mu je njen vroči nasmeh razbarval obraz. Dež je neusmiljeno udarjal po šipi. Nenadoma je močno zasovražil moža, ki je odstopil dekletu svoj sedež. Sprejela ga je z istim ljubkim nasmehom. Tisti trenutek mu je bilo žal, da ji ne more ponuditi svojega sedeža.

Potem se je v trenutku nekje z mokre ceste odbila žoga in zamolklo udarila po šipi. McIver je pritisnil na zavore. Majhen deček v rumeni majici je nepremišljeno padel pod kolesa poltonskega avtobusa in obležal. Osupli kriki so se neenakomerno mešali z drobnimi vriski. Razburjeni potniki so se spotikali in se zaletavali drug v drugega. Angus McIver se je na pol obrnil in spretno ujel dekle v modri obleki ,ko se je nagnila proti njemu.

Padla je tako močno, da se je znašla v ležečem položaju v McIverovem naročju, v varnem zavetju njegovih rok. Bila je sveža in topla, njena milina in vonj sta

prekašala dih pomladi. Sunkovito ga je zagrabila in se ga tesno oprijela. Tega trenutka ni nikoli pozabil. Potem se je nekdo zahihital. Smeh je napolnil avtobus. Lovila je sapo. Lica so ji zardela. Z majhnimi rokami v belih rokavicah je udarila po McIverovih širokih prsih, se mu izvila in odšla. Hitro je smuknila na svoj sedež, medtem ko je Angus prižgal motor. Bil je zadihan, kot da bi tekel eno miljo v beg.

Avtobus se je pomaknil naprej. Utila se je ploha. Brisalci so se v polkrogu premikali in brisali šipo. Vrata so zacvilila in se odprla na postajah Riverside. Overbrook in Devon. Stojišča so se praznila in nezasedeni sedeži na zadnjem koncu avtobusa so se tresli. Kadarkoli se je avtobus ustavil ,se je ustavilo tudi srce Augusa McIvera. Zdelo mu je biti šele, ko je opazil, da dekle še vedno sedi na svojem sedežu, vsa lepa in vzravnana. Roke v belih rokavicah je držala sklenjene na drobnih kolenih. Modre oči je sramežljivo upirala naravnost. Noben njen gib ni kazal, da bo vstala in odšla iz njegovega življenja. Toda vsakokrat, ko so zacvilila vrata in ko je sveže zadišalo po pomladnem dežju, je izgubilo manj postaj in njegova bolečina je postajala vse globlja. Kljub temu pa ni mogel ničesar reči, ničesar storiti.

Potem je prišel Laurelvale. Ko se je avtobus približal robniku, je bilo dekle že pokonci. McIveru se je pogreznilo srce in roka se je ustavila na kljuki. Dekle se je ustavilo in potrpežljivo čakalo, da se bodo odprla vrata. Nihče drug ne bo izstopil. In niti — je sam pri sebi svečano obljubil Angus McIver — ona ne bo... Brisalci so brisali, se ustavili in spet brisali. Dež je bobnal po strehi in se v mokrih srebrnih vodometih odbijal od črnega asfalta na cesti. Dekle je radovedno obrnilo glavo. Angus McIver je spregovoril.

«Stanujete daleč?» je obupno zagodrnjal.

Dekle je dvignilo nežne obrvi in zbegano odgovorilo: «Ne, ne tako zelo daleč. V River Parku. Prosim, smem...?»

«Kaj, pa saj to je miljo daleč!» Angus McIver je skoraj zakričal in ne da bi permislil, je spustil kljuko in prestavil ročico. Z nogo je spustil sklopko. «In še vedno dežuje! Mokri boste do kože. Sedite ,gospodična, peljal vas bom domov!»

Zadaj v avtobusu se je nekdo zahihital in nekdo je vzdihnil. Hihitanje je utonilo v vzdihu, ki se je razširil v mrmrajoč krik, poln nezaupanja in zmede. McIver je s svojim nerodnim vozilom z glavne ceste in veličastno zavil na levo, proti River Parku. Na ovinku se je dekle opoteklo. Potem je hitro zdrsnilo nazaj na sedež, da bi ujelo ravnotežje in se odpočilo.

Slabotno se je uprla: «Toda saj ne smete — mislim, da res ni potrebno.»

Njen drobni glas se je izgubil v naraščajočem blebetanju, ki je napolnil avtobus. To so bili nezaupni in prestrašeni krili disciplinirani ljudi, ki so navajeni običajne brezskrbnosti in katere užali vsaka najmanjša nepravilnost v smeri ali v voznem redu. In potem se je nad vso to zmešnjavo vzklikov dvignil odločilen moški glas, ošaben in prepirljiv. Vprašal je:

«Vozač, kaj pa mislite, da delate? S tem avtobusom vendar ne morete zaviti z glavne ceste. Nobene pravice nimate ... Ste pijani? Hej, vozač, si mar pil? Prepričan sem, da je pijan. Kar vidim, kako bo ... Tej stvari bom šel do dna ...»

Zaslišal se je udarec in prepirljivi glas je utihnil. Neki mlajši moški je prijazno in razločno dejal: « Kar lepo boš položil svoje dno nazaj na sedež in zaprl usta. Prav tako boš storil, Pop. Samo miljo proč od ceste, to je deset minut. Gotovo lahko žrtvuješ deset minut. Vsi jih lahko. In fant ni pijan. Ali nisi videl njegovega obraza, ko mu je padla v naročje? Nekaj večjega kot pijača ga je prizadelo. Kaj neki bi to bilo, pomladi, hm?»

Nekdo se je zahihital in ženski glas je z velikim zadovoljstvom dejal: «Ljubezen.»

«Tu smo,» je reklo dekle s prisiljenim in mrmrajočim glasom. Njen dih je McIveru razdražil ušesa in njen vonj mu je zamašil nosnice. «Bela hiša s črnimi oknicami. H-hva-la vam ...»

Avtobus se je ustavil in vrata so se škripaje odprla. Angus McIver je prvi skočil na tla in ji pomagal stopiti z visoke stopnice. V tem trenutku je prenehalo deževati, kot se to pomladi često dogaja, nepričakovano in popolnoma.

McIver se je obrnil in trdno stisnil njeno majhno roko v belih rokavicah. Prijel jo je pod roke in jo pospremil do bele hiše s črnimi oknicami. Nerad jo je izpustil. Potem pa se je obrnila k njemu. Oči je imela široko odprte, vendar ni bila preveč zbegana.

«Vi ste ... izgubili službo!» je dejala z glasom, ki poskuša biti resen, pa ga prekine smeh. Angusu McIveru je poskočilo srce, ko je začutil neizpregovorjene besede v njenih očeh. Nasmehnil se je in zaupno odgovoril: «Ničesar nisem izgubil. Le potrošil sem. Moja služba mi je dopuščala, da sem veliko razmišljal, kaj bom storil. Sedaj vem vsaj v glavnem ...»

Nagubal je svetlo slonokoščeno čelo. Vprašanje je ostalo neizgovorjeno. Potem pa se je odkašljal in čemerno rekel. «Opazil sem, da so vam všeč mornarji. Tudi jaz lahko postanem mornar. Že jutri bom mornar. Karkoli si želite, kajti tudi jaz sem lahko. Edino kar človek potrebuje, je, da ve čemu. Pravkar sem to spoznal. Saj veste, kaj mislim reči?»

Dekle je pogledalo stran in zardelo. Sledil je njenemu pogledu in opazil, da so okna avtobusa polna obrazov. Večinoma so se nasmihali. Vrnil jim je bedast nasmeh in se nagnil k dekletu. Vendar pa se mu je izognila.

«Da, mornarji so mi všeč,» je hitro dejala. «Tisti, ki ste ga videli, je slučajno moj brat. V glavnem nimam ničesar proti njim. Tudi ne proti vozačem avtobusov. Vedno se mi je zdelo, da me kaj malo briga, kaj bo moj mož. O tej stvari ne bi sedaj razpravljala. In nikar se ne vrnite pred osmo uro. Moj oče ne mara ljudi, ki ga motijo pri večerji.»

«Torej ob osmih,» je rekel McIver. Dekle je odprlo vrata in smuknilo skoznje. Potem pa je spet pomolila glavo ven, se mu zarežala kot škrat in rekla: «Oh, nocoj pa nikar ne pripeljite avtobusa. Preveč bi se ga opazilo na tej mirni cesti.»

Ulica je bila res mirna in precej odmaknjena od glavne ceste. Brez dvoma je bilo na oknih in pri vratih veliko ljudi, ki so presenečeno gledali ko je McIver veličastno odpeljal avtobus, natovorjen s potniki.

Radmila Bakočević kot Norma

JUGOSLOVANSKA PEVKA V GLEDALIŠČU «VERDI»

Sopranistka Radmila Bakočević protagonistka v Bellinijevi Normi

V Trst prihaja, potem ko je nedavno v isti operi pela s Charlesom Craigom (v Barceloni) in z Mariom Del Monacom (v Bariju)

Začudili smo se, ko smo namesto napovedane Elene Suliotis (v Bellinijevi operi Norma) zagledali ime Radmila Bakočević (prvotno celo Ludmila, kar je seveda napačno). Ker smo njeno ime že večkrat brali in ker se tudi zelo redko dogaja, da kaka jugoslovanska pevka nastopi v Trstu, smo sklenili, da jo poiščemo in malo z njo pokramljamo. Bilo je res skoraj malo, kajti vse prehitro se je približala ura vaje v gledališču.

Najprej nas je zanimalo, kako je pravzaprav prišlo do zamenjave s Suliotis. Zdi se, da se je vodstvo našega gledališča znašlo v težavah, ko je Elena Suliotis menda zbolela. Radmila Bakočević pa je prav tedaj — konec prejšnjega meseca — pela Normo v Bariju. Poleg nje je pel Mario Del Monaco in romunska pevka Zenaida Pally. Dirigiral pa je Nino Verchi, ki sedaj pripravlja uprizoritev Norme v «Verdiju». Vodstvo tržaškega gledališča se je tedaj obrnilo naravnost na pevko v Bariju. Bakočevićeva bi ponudbo sprejela, toda datum premiere 23. febr. je bil zanjo nesprejemljiv, ker bi morala biti 24. febr. v Parizu. To se je pa rešilo tako, da so premiero premaknili na 22. 2., tako da bo pevka lahko potovala v Pariz, nakar se vrne za ostale tri predstave, ki bodo ostale na napovedanih datumih (26. in 28. 2. in 3. 3.). V Parizu pa bo 24. 2. za francoski radio večer Čajkovskega — koncert njegovih skladb — na katerem bo dirigiral beograjski dirigent Oskar Danon.

V Bari so pa Bakovićevo povabili po njenem uspehu, ki ga je v vlogi Norme doživela v novembru v Barceloni. Tam so z njo peli tenorist iz Covent Gardena Charles Craig, Fiorenza Cossotto in Ivo Vinco, dirigiral pa je Ottavio Ziino.

Bakočevićeva je sicer članica beograjske Opere, je pa stalni gost berlinske državne Opere (Saatsoper) in sploh mnogo potuje. Tako je še oktobra pela v Budimpešti (v Faustu in Onjeginu), novembra — kot že omenjeno — v Barceloni, decembra v moskovskem Boljšoj teatru (Madame Butterfly, Jaroslawa v Knezu Igorju), v začetku januarja je bila z ansamblom beograjske Opere v Benetkah (pela je v Pikovi dami).

Želeli pa smo še kaj več vedeti o Radmili Bakočević, tako rekoč «od začetka». Pevka je iz Čačka, pravzaprav iz njegove okolice, torej pristna Srbkinja. Pela je od najmlajših let, toda kake posebne glasbene vzgoje ni uživala. Po nižji gimnaziji je šla na učiteljišče. Nekoč se je z nekim kulturno - umetniškim društvom udeležila nekega mladinskega pevskega tekmovanja v Beogradu. Tedaj ji je bilo petnajst let in pol. Na tekmovanju so opazili njen talent. Dobila je prvo nagrado in profesorji konservatorija so hoteli, da bi takoj prišla v Beograd. Toda njen oče je bil drugačnega mnenja in Radmila je morala najprej končati učiteljišče. Ta čas pa je prepevala v zborih, kot solistka, v duetih itd. Ko pa je leta 1953 končala učiteljišče, je le prišla v Beograd. Strokovnjaki na konservatoriju so z zadovoljstvom ugotovili, da ima Radmila nekatere tehnične prednosti tako rekoč prirojene, tako da poje z lahkoto. Na glasbeni akademiji je prišla v razred slavnega pevca Nikole Cvejića. Ker pa ni imela glasbene predizobrazbe, je morala opraviti še srednjo glasbeno šolo. Izjemoma so ji dovolili, da opravi v enem letu dva letnika, tako da je srednjo šolo doštudirala v dveh letih in nato akademijo v treh. V petih letih je torej dovršila študij, toda za svojo izpopolnitev je skrbela še naprej in skrbi še sedaj.

Že med študijem je začela nastopati na gledališkem odru z manjšimi vlogami (paž v Don Carlosu, nato Kerubin), nato pa je prišla na vrsto Mimi in od tedaj ni več pela majhnih vlog. Leta študija so bila zanjo leta težkega dela, ko si je morala še posebej z delom pomagati, da se je vzdrževala. Res pa je, da so ji bili profesorji na akademiji kot dirigenti v Operi vseskozi naklonjeni in Radmila govori z občutkom hvaležnosti o Cvejiću, o Danonu, o Baranoviću in drugih. Še sedaj ima vanje polno zaupanje in še vedno vpraša svojega profesorja za svet, ali je vloga zanjo primerna in naj jo sprejme ali ne. Radmila še poudarja, da je tudi s svojimi kolegicami in kolegi vedno v najlepših odnosih in z velikim spoštovanjem govori o starejših pevkah, ki jih je spoznala od blizu, ko je sama začela nastopati na opernem odru. Tudi svojega moža ima močno v časti. Pravi, da sicer ni glasbenik, vendar se toliko razume, da jo potegne nazaj «na trdna tla», če bi si hotela kdaj kaj preveč domišljevati in «leteti visoko». Tako še je Radmila naučila poslušati resnico o svojih vlogah in če spozna, da v kaki vlogi ni dobra, je raje ne poje več, čeprav so bile kritike dobre.

Radmila Bakočević je nastopila že v raznih opernih gledališčih od Pariza do Ankare ter od Moskve do Kaira. Že večkrat si je tudi osvojila prve nagrade na raznih tekmovanjih v Ženevi, Liegeu, Toulousu, Sofiji. Na vprašanje, katera vloga ji je najljubša, je Radmila navedla Madame Butterfly in Tatjano (v Evgeniju Onjeginu), za katero je v Beogradu prejela «Oktobrsko nagrado»), in potem so tu še Desdemona, Mimi, Elizabeta (v Don Carlosu in v Tannhäuserju), Violeta, Liza (Pikova dama), Marjetica (Faust), Jaroslavna (Knez Igor). Zanimivo, da se je te vloge — potem ko ji je Cvejić dovolil, da jo prevzame — naučila v petih dneh, ko je lansko poletje beograjska Opera odšla s Knezom Igorjem v Rim na gostovanje. Na sami generalki v Rimu, pri kateri so bili navzoči tudi kritiki, je vlogo prvič pela.

V sredo bo torej premiera in simpatični pevki želimo kar najlepšega uspeha.

R. R.

Gestrin - Melik:

SLOVENSKA ZGODOVINA 1792 - 1918

(Državna založba Slovenije - Kultura in zgodovina)

Avtorja nove slovenske zgodovine 19. stoletja (gre za knjigo: Ferdo Gestrin - Vasilij Melik: Slovenska zgodovina od konca osemnajstega stoletja do 1918, izdala Državna založba Slovenije v zbirki Kultura in zgodovina) sta že pred šestnajstimi leti izdala pri isti založbi kot skripta Slovensko zgodovino 1813-1918. Knjiga je kmalu nato izšla v dveh prevodih v Beogradu in Zagrebu, zadnji z nekaterimi popravki in dostavki. Knjige že zdavnaj ni več na trgu, pokazala pa se je seveda tudi potreba po njeni razširitvi in dopolnitvi. In tako je sedanja knjiga, ki sta jo pod gornjim naslovom pripravila avtorja za zbirko Kultura in zgodovina, vsebinsko tako močno spremenjena, da je v celem povsem novo delo. Zajema večje obdobje, je pa tudi po obsegu znatno širša. Pričenja se z začetki slovenskega narodnega prebujenja, vendar tako, da so podrobneje prikazani dogodki od okrog leta 1790, ko je francoska revolucija pretresla fevdalno Evropo in se tudi na ta ali oni način dotaknila slovenskih dežel. Zaključuje pa se leta 1918, ko je revolucionarno vrenje, povezano z revolucijo v Rusiji, majalo temelje kapitalistične Evrope in je s koncem prve svetovne vojne razpadla habsburška monarhija.

Avtorja pojasnjujeta, da je besedilo plod skupnega dela in da oba odgovarjata za trditve, stališča in ocene, ki so v knjigi postavljene. Čeprav je bila podlaga besedilu ponekod bolj delo enega, drugje bolj delo drugega, je končno besedilo povsod rezultat skupnega pretresa in skupnih formulacij, marsikatera poglavja pa so bila sploh skupaj napisana. Avtorja ob zaključku knjige pojasnjujeta, da sta uporabila v knjigi dragocene izsledke, ki jih je v zadnjih letih dalo slovensko zgodovinopisje, marsikaj pa sta tudi sama na novo raziskala. Zato so njuni pogledi na nekatere probleme drugačni, kot so bili pred šestnajstimi leti. Poudarjata pa, da se zavedata, da je v slovenski zgodovini še mnogo nerešenih oziroma premalo raziskanih vprašanj in da bodo šele nova proučevanja prinesla veliko novih spoznanj, drugačnih osvetlitev in ocen.

Pred seboj imamo torej novo slovensko zgodovino 19. stoletja, ki sta jo napisala mlada, toda že dobro znana slovenska zgodovinarja, knjigo, ki v šestih delih obravnava politično in kulturno zgodovino našega naroda v tako usodnem 19. stoletju. V prvem delu, ki nosi naslov Začetki slovenskega narodnega prebujenja in Ilirske province sta avtorja snov razdelila na tri poglavja in obdelala vsa vprašanja okoli usode slovenskih dežel v Napoleonovih časih, s posebnim poudarkom seveda na tistih slovenskih pokrajinah, ki so bile v sestavi Ilirskih provinc. Drugi del z naslovom Nadaljnja rast narodnega prebujenja v predmarčni dobi ima pray tako tri poglavja. Drugo poglavje je posvečeno gospodarski zgodovini, medtem ko tretje zajema tudi Prešernov krog, abecedno vojno, ilirizem in sploh vprašanja šolstva ter kulture. Naslednji razdelek knjige je ves posvečen revolucionarnemu letu 1948. Tudi tu sta avtorja snov razdelila na dva dela, od katerih je drugi posvečen Bachovemu absolutizmu. Četrti del predstavlja vsekakor osredje knjige. Pod naslovom Afirmacija slovenske narodne celote obravnavata avtorja v šestih poglavjih čas od konca petdesetih let. V zunanjepolitičnem življenju je to čas spreminjanja evropskega zemljevida, v notranjepolitičnem čas obnavljanja ustavnega življenja, v slovenskem življenju pa doba staro-Slovencev in mlado-Slovencev. Tu je seveda zajeto časovno široko obdobje do konca devetdesetih let, v katerem lahko razen o narodnostnem, gospodarskem in političnem razvoju govorimo tudi o začetku slovenskega kulturnega razvoja. Peti del knjige zajema zadnje obdobje. Snov pod skupnim naslovom Nova vsebina narodnega gibanja: demokratična in socialna gibanja obravnava zadnje časovno obdobje s posebnim poudarkom socialnih sprememb in razvoja delavskega gibanja. V zadnjem razdelku je bibliografija.

Ne bi se spuščali v oceno dela. Lahko pa rečemo, da smo tako knjigo potrebovali in da je bil njen izid nujen, posebno še, ker bo zgodovina slovenskega naroda, ki jo obeta ista založba, očitno izhajala še zelo počasi. Sodobno napisane zgodovine, ki bi presegala šolski okvir, pa tako rekoč nimamo in bo zato nova knjiga odlično pomagala ne samo pri izobraževanju, temveč bo koristila vsem, ki se žele seznaniti z glavnimi značilnostmi naše novejše preteklosti. Seveda bi si podobnih del želeli tudi za druga, vsaj najvažnejša obdobja naše zgodovine, čeprav je res, da je bilo prav 19. stoletje odločilnega pomena in da je zato prikaz te dobe vsekakor najvažnejši. Naj omenimo še, da bo knjigo s pridom prebiral lahko vsak povprečen bralec, da je pisana zanimivo, dobolj pregledno, čeprav so posamezna poglavja predolga in pogrešamo morda podrazdelke ali podnaslove. Hvale vredno je tudi, da posvečata avtorja prav toliko skrbi politični zgodovini kot prikasu razvoja gospodarstva, da pa tudi kulturna zgodovina ni zapostavljena. Seveda pa na 350 straneh, kljub temu, da je tisk droben, avtorja nista mogla prikazovati podrobnosti in bo zato marsikdo, ki bo iskal podrobnejše razlage posameznih dogodkov, pojavov ali osvetlitve nekaterih oseb, ostal nepotešen. Prepričani pa smo, da bo knjiga tudi taka kot je, močno koristna.

Sl. Ru.

France Filipič:

DAN MOJE SMRTI

Čaša je padla ob tla,
nihče je ni pobral:
dan moje smrti.
Vino je izteklo iz nje,
nihče ga ni prestregel:
dan moje smrti.
Odšel sem iz svojih ustnic,
nihče ni vprašal, kam grem:
dan moje smrti.

IL GIORNO DELLA MIA MORTE

Il calice cadde per terra,
nessuno lo colse:
il giorno della mia morte.
Il vino si versò,
nessuno lo fermò:
il giorno della mia morte.
Uscii dalle mie labbra,
nessuno mi chiese dove andassi:
il giorno della mia morte.

Prevod: JOLKA MILIČ

Za neposreden stik z bralci

(Cvetko Zagorski, MOLČEČI SVET - ***Samozaložba)***

Zagrenjen nad razmerami v slovenski kulturi, v kateri za ljudi izven interesno skupinskih in komercialno kombinatorskih skupin ni več prostora, in nad pesništvom, ki se izgublja v poplavi besed (tako namreč pravi v spremnih besedah na platnicah), je Cvetko Zagorski v samozaložbi izdal svojo novo pesniško zbirko MOLČEČI SVET. «V času,» pravi pesnik, «ko zgolj blagovni odnosi sprevračajo mnoge dejavnosti, ki naj bi bile kulturne, v civilizirano nekulturo, ali jih pa sploh zanikajo, preostaja marsikateremu ustvarjalcu zunaj omenjenih sfer v tej naši duhovni severni steni le še možnost zasebne smeri.» In tako stopa avtor kot samozaložnik brez naveze in golih rok prek te stene iz «molčečega sveta», s skromnejšim izborom pesmi, ki vendar nosijo naslov Molčeči svet. To je druga pesniška zbirka Cvetka Zagorskega, potem ko je pred več kot dvema desetletjema izdal svojo prvo zbirko Bog umira.

Zbirka Molčeči svet je skromna. Prinaša 29 pesmi, ki jih je pesnik razdelil na pet ciklov. Najobsežnejši med njimi je drugi ciklel, ki je dal naslov celotni knjižici in v katerem so pesmi s primorskimi motivi. V vseh pesmih, ki so nekje na sredi med «tradicionalno simboliko in konstruktivistično metaforiko» (kot je zapisal Božidar Borko), se nam kaže pesnik, ki skuša s pesmimi v moderni obliki, le redko rimanimi a napisanimi vendar v ritmu, ohraniti neposreden stik z bralci. Kljub modernizmu skuša torej Zagorski obdržati komunikativnost svoje poezije. Sicer pa bo bralec v tej zastrti poeziji, ki se ob zunanjih motivih izrazito obrača v pesnikov notranji, razočaran svet, našel nekaj prijetnih pesniških doživetij in notranjih izpovedi, čeprav v morda preprosti in nezahtevni obliki.

Sl. Ru.

Cvetko Zagorski:

MOLČEČI SVET

Ciprese, fige, trta
in veliko črnega trnja.
Kamniti domovi
in meje iz kamna.

Molčeči svet.
Tisočletja pod težo skal
in košev
upognjeni hrbti.
Molčeči ljudje.

Kamnite groblje
edina sled zgodovine.
Ne križev ne kužnih znamenj
ne spominov na Turke
ne starih bukev z velikimi črkami
ne izročila o puntu.

Molčeči svet.
Samo ciprese v sapi
in zoreče fige
in kamenje
in veliko črnega trnja.

Iz spominov Rudolfa Golouha

Pred kratkim je izšla knjiga, ki nosi naslov *«Pol stoletja spominov»*. V podnaslovu pa beremo še *«Panorama političnih bojev slovenskega naroda»*. Spisal jo je ob svoji osemdesetletnici Rudolf Golouh, ki je starejši generaciji v Trstu znan kot politični delavec iz zadnjega desetletja pred prvo svetovno vojno do okupacije Primorja po italijanski vojski, ko je moral zapustiti Trst in je nadaljeval svoje delo v Jugoslaviji.

Knjiga je v bistvu avtobiografija. Avtor sam pravi v kratkem uvodu, da je v knjigi zbral svoje «spomine na politične in socialne boje našega naroda od začetka stoletja do konca druge svetovne vojne».

Taki spominski in avtobiografski spisi so med nami, Slovenci, še vedno prav redki, pri tržaških Slovencih pa, lahko rečemo, povsem neznani. In vendar so prav avtobiografski spisi pomembni, zlasti še, ako je njih avtor sam bil med vodilnimi akterji svoje dobe, za bralce pa posebno prikupni, če je avtor človek peresa. V našem primeru ustreza avtor prvemu in drugemu pogoju. Ni bil pasiven gledalec ali simpatizer v političnih in socialnih bojih, temveč je bil sam borec v prvih vrstah. Uveljavil pa se je tudi kot žurnalist, publicist, urednik in pisatelj. Zaradi tega nam lahko veliko pove iz prve roke in nam odkriva marsikaj, kar je bilo manj znano ali sploh neznano, ter prikaže v pravi luči to in ono, kar je bilo hote ali nehote zakrivljeno.

Golouhova knjiga obsega njegove spomine za dobo petdesetih let. V naslednjem pa bom prikazal samo prvo polovico teh spominov, ki se nanaša na njegovo življenje in delovanje na Primorskem in za časa mirovne konference ob koncu prve svetovne vojne. Glede drugega dela knjige, kjer opisuje svoje delovanje v Sloveniji med obema svetovnima vojnama, ki je gotovo prav tako zanimiv, pa žal ne morem biti ocenjevalec, ker me je več kot deset let nova državna meja hermetično ločila od teh dogodkov in sem v naslednjih letih bil tako zaposlen z drugim delom, da jim nisem mogel slediti s potrebno pozornostjo.

V prvem delu svojih spominov nam Golouh odkriva dobršen del življenja in boja tržaških Slovencev pod nekdanjo Avstrijo. Prikaz je seveda fragmentaren in v skladu z avtobiografskim značajem knjige, predvsem iz osebnega vidika avtorja, vendar nam nudi jasen pogled na celotno življenje v tisti dobi. Golouhova knjiga nam prav živo predočuje, kako pomembni so taki spomini, in nas znova opozarja na nepopravljivo zamudo, da ni skoro nihče od tedanjih voditeljev zapustil svojih spominom.

Rudolf Golouh je bil pravi otrok Trsta, čeprav ni bil tam rojen. V Trstu se je vzgojil in razvil v političnega delavca. Na Tržaškem in Primorskem je deloval do konca prve svetovne vojne. Ob koncu vojne je bil član Narodnega sveta in Odbora za javni blagor v Trstu. Nato ga je njegova vnema za pravilno in pravično rešitev etniških meja zanesla v Rim in od tam prek Krfa in Beograda v Ljubljano, odkoder se je v tistih burnih dneh zaradi Primorja ponovno podal v Beograd in nato na pariško mirovno konferenco.

Golouh je žal preveč skromen pri opisu svojih najmlajših let. Tako nam samo pove, je bil vedno zaveden Slovenec, čeprav je obiskoval italijanske šole in se ni nikdar učil slovenščine. Lepota slovenskega jezika sta mu ob Cankarjevih in Župančičevih delih odkrila srednješolca Ludvik Oblak in Andrej Lah, s katerima se je seznanil po letu 1905. Od tedaj je Golouh začel pisati in pesnikovati v slovenskem jeziku.

Ludvika Oblaka že poznajo naši bralci. O njem smo obširno pisali pred tremi leti, ko je po njegovi smrti izšla v Rusiji v ruskem jeziku njegova knjiga *«Povest o Viku»* pod imenom Cecil Urban. Knjiga je pozneje izšla v slovenskem prevodu kot podlistek v «Primorskem dnevniku» in sedaj pripravlja založba «Lipa» v Kopru knjižno izdajo.

Ko sem poročal v «Primorskem dnevniku» o Oblakovi knjigi, sem omenil, da je prevzel psevdonim Cecil Urban po prvi tržaški slovenski visokošolki Cilki Urbanovi, in da je živel pod tem imenom v Rusiji. Golouh omenja tudi njo v svoji knjigi, ne spominja se pa več njenega imena in pravi, da je bila matematičarka. Resnično pa je bila paleontologinja in se je poročila s poznejšim profesorjem geologije na Švedskem Fritzom Kautskyjem, nečakom znanega nemškega socialista Karla Kautskega. Pred letom dni sem izvedel, zakaj si je Oblak nadel ime Urban. Uganko mi je razjasnil Fritzov brat, upokojeni profesor kemije na univerzi v Frankfurtu na M., Hans Kautsky, ko je bil na obisku v Ljubljani. Ob izbruhu prve svetovne vojne je bil Oblak, kot omenja tudi Golouh, v Italiji in brez potnega lista. Tedaj sta ga obiskala Cilka in Hans. Cilka je imela potni list, s katerim je malo prej potovala v Rusijo. Njeno sliko v potnem listu so zamenili z Oblakovo in ime so spremenili v Cecil Urban. (Profesor Hans Kautsky je umrl jeseni lani, zadet od kapi, na poti v Kamniško Bistrico.) Značilno je, da imamo iz kroga, v katerem se je pred prvo svetovno vojno kretal Golouh, dve avtobiografiji, njegovo in Oblakovo, v katerih so orisane tedanje razmere v Trstu (pri Oblaku pa v bolj «romanizirani» obliki). Tretji tak prikaz za poznejšo dobo in popolnoma v beletristični obliki imamo v raznih spisih Borisa Pahorja.

Tretji v tedanji Golouhovi družbi je bil Andrej Lah. Doma je bil iz Dutovelj. Kolikor se spominjam, je bil tudi Lah nekoliko pesnik, ni mi pa znano, ali je kje kaj objavil. Postal je medicinec, toda ni končal študij. Bil je socialistični občinski svetovalec v Ljubljani in je umrl v Bosni kot carinski uradnik.

Golouh začenja svoje spomine z dnem, ko ga je avstrijska policija zaprla in sodišče kaznovalo na več mesecev zapora, ko je leta 1905 na nekem shodu za znanim italijanskim socialistom Enricom Ferrijem nepovabljen stopil na oder in imel skrajno revolucionaren govor.

Prežet z revolucionarnim duhom se je brez formalne organizacije povezal s skupino somišljenikov različnega stanu in kulture. Začeli so izdajati svoj list «Germinal», ki ga je urejeval Golouh. Ko ga je oblast zaprla, so po vrsti sledili podobni listi, ki so nosili značilna imena *«Germe»*, *«L'Aurora»*, *«Il Pensiero»* in *«La Tempesta»*, ki jih je vse avstrijska oblast prepovedala. Golouh je nameraval izdati podoben list tudi v slovenskem jeziku. Žal do tega ni prišlo, tako da smo Slovenci prikrajšani za primer anarhističnega lista v našem jeziku. Golouha so ob ukinitvi «Viharja» zaprli in nezakonito izgnali «z vsega teritorija cesarsko-kraljevega svobodnega mesta Trst». Zatekel se je v Italijo, toda tudi tam ni imel miru pred policijo. Po dveh letih se je na intervencijo socialističnega poslanca Olive zopet vrnil v Trst. Tedaj (leta 1910) se je pridružil Jugoslovanski socialno demokratski stranski v Trstu. Revolucionarne in, lahko rečem, anarhistične miselnosti pa se ni nikdar otresel in tli menda še danes v njem, ko je v svojem osemdesetem letu.

Sam piše, kako tuj je bil začetni vtis v novem okolju. «Zdelo se mi je,» piše v svoji knjigi, «da sem zašel v nekak šolski samostan, kjer patri razlagajo novincem vedno znova določene odstavke iz svetega pisma, za zaključek pa prepevajo psalme, ker se je vsak govor končal s približno istimi besedami.» «Vse te misli so bile uniformno konkretizirane in posredovane na način, ki je bil nekam tuj duševnosti našega človeka, saj so prihajale iz dunajskega strankinega središča, torej iz nemškega sveta.» «Vse to je bilo do neke meje nujno... ni pa opravičevalo popolnega opuščanja samostojne presoje političnega in gospodarskega položaja na lastnem področju, zlasti ne opuščanja globlje ideološke vzgoje lastnega ljudstva.»

Težave pa so bile z italijansko socialistično stranko. «Tržaškim italijanskim socialistom,» pravi Golouh, «je bilo treba pogosto dokazovati, da mora vsak narod razvijati svojo kulturo v svojem jeziku, da je mogoče pridobiti slovenskega delavca za socializem le s slovensko besedo in s slovenskim tiskom.»

Lavo Čermelj

(Nadaljevanje sledi)

Vreme včeraj: najvišja temperatura 11, najnižja 4.1, ob 19. uri 10.6 stopinje, zračni tlak 1006.6 narašča, vlaga 75 odst., veter 5 km na uro jugovzhodnik, nebo pooblačeno, morje skoraj mirno, temperatura morja 7 stopinj.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 19. februarja Miro
Sonce vzide ob 7.02 in zatone ob 17.36. Dolžina dneva 10.34. Luna vzide ob 11.27 in zatone ob 3.07.
Jutri, PONEDELJEK, 20. februarja Leon

RAZGOVOR NAŠEGA UREDNIKA S PEDAGOŠKIM SVETOVALCEM PROF. MIHELIČEM

Glavne značilnosti letošnjega seminarja za slovenske šolnike

Seminar bo trajal od 6. do 11. marca - Predavali bodo najboljši slovenski strokovnjaki z ljubljanske univerze

V zvezi z napovedanim seminarjem za slovenske učitelje in profesorje v Trstu je naš urednik zastavil pedagoškemu svetovalcu za slovenske šole na Tržaškem prof. Stanetu Miheliču nekaj vprašanj, na katere je vljudno odgovoril naslednje:

Iz razgovora, ki ga je imel naš dopisnik s šolskim skrbnikom g. Angiolettijem, smo izvedeli, da se bo pričel seminar za slovenske učitelje in profesorje v Trstu konec tega meseca. Ali, bi nam mogli vi prof. Mihelič, kot organizator seminarja kaj več povedati o tem?

Res je bilo prvotno določeno, da se bo seminar v Trstu pričel že 27. februarja, a zaradi nekaterih nepredvidenih ovir smo morali začetek preložiti na 6. marec.

Seminar bo trajal šest dni, t.j. do vključno 11. marca. Na njem bosta predavala o vprašanjih slovenskega jezika univerzitetna profesorja dr. Tine Logar *in* dr. Jože Toporišič. *Prvi* o slovenskih narečjih in njih razmerju do knjižnega jezika, *drugi pa* o slovenskem knjižnem izgovoru in besednem redu v stavku. *O slovenski literaturi bodo govorili: mladinska pisateljica in urednica pri založbi Mladinska knjiga* dr Krististina Brenkova o književnosti za otroke in mladino; prof. Helga Glušič o povojni slovenski prozi; *univ. prof.* dr. Boris Paternu o generacijskem problemu povojne slovenske lirike; *univ. prof.* dr. Franc Zadravec pa o literarnih tokovih v Sloveniji med obema vojnama.

Psihološki in pedagoško didaktični del seminarja bo obsegal predavanja dr. Franca Pedička o psihologiji mladostnika in adolescenta; *ravnatelja republ. zavoda za šolstvo* prof. Mira Lužnika o nekaterih pedagoških problemih pouka v osnovni šoli; prof. Janeza Sivca o razvijanju učenčevih sposobnosti izražanja; *moje predavanje* o nekaterih didaktičnih in metodskih vprašanjih pouka slovenskega jezika na osnovni in nižji srednji šoli *ter razgovor s profesorji slovenščine nžjih in višjih srednjih šol o vprašanjih, ki jih povzroča znanje slovenskega jezika dijakov ob prehodu z nižje srednje šole na višjo.*

Moje mnenje je, da so teme dobro izbrane — pri izbiri tem so sodelovali pedagoški odsek Sindikata slovenskih šol, nekateri profesorji in ravnatelji srednjih šol, šolski nadzornik, ravnatelji in učitelji osnovnih šol — in da tudi imena predavateljev zagotavljajo veliko kvaliteto seminarja.

Med seminarjem bo v slovenskem Kulturnem domu v Petronijevi ulici tudi razstava slovenske otroške in mladinske literature. Knjige za razstavo bodo prispevale vse slovenske založbe.

Vse torej kaže, da slovenski seminar v Trstu le ne bo tako skromen in siromašen, kakor ga je poskušal že vnaprej karakterizirati članek D.L. v nedeljski številki Primorskega dnevnika (Neenaki seminarji), čeprav na zunaj morda res ne bo tako manifestativen, kakor bi članek želel. Menim pa, da je važnejša vsebina seminarja kakor pa njegov zunanji poudarek, Sicer pa «de gustibus non...».

Tudi ne vem, kje je dobil D.L. podatke o tem, da je seminar namenjen samo osnovnošolskim učiteljem in profesorjem nižjih srednjih šol. Tega ni nihče nikjer rekel. Nasprotno, z učiteljiščem v Trstu smo se že dogovorili, da bodo nekatera predavanja poslušali celo dijaki višjih letnikov učiteljišča in, upam, da bosta tudi ravnatelja trgovskega tehničnega zavoda in obeh licejev vsaj dijakom zadnjih razredov omogočila obisk nekaterih predavanj.

Ali bodo udeleženci na slovenskem seminarju v Trstu videli tudi kakšne slovenske filme?

Ker je ogled slovenskih filmov vsako leto v programu poletnega seminarja za slovenske učitelje in profesorje tržaških šol, tega na tem seminarju nismo predvideli. Naš koncept seminarjev je tak, da je tržaški strokovno in pedagoško prilagojen potrebam šolske prakse, poletni pa naj bi seznanil udeležence s splošnim kulturnim razvojem slovenskega naroda, torej tudi z njegovo filmsko umetnostjo.

Koliko ur je predvidenih za celotni seminar?

Za vsa predavanja je določenih 37 ur, zraven pa še 3 ure za razgovor, o katerem smo govorili že zgoraj, torej skupaj 40 ur. Vsekakor več kot dovolj za teden dni.

Kaj bo z razstavljenimi knjigami otroške in mladinske literature po končani razstavi. Ali bodo na prodaj?

Upam, da ne. Predlagal sem založbam, da naj bi jih poklonile kateri izmed slovenskih šol v Trstu, n. pr. učiteljišču.

Znanje slovenskega jezika je zlasti pereče pri nekaterih učiteljih, ki so po sili razmer obiskovali samo italijanske šole. Ali mislite, da jih bodo ti seminarji kaj pomagali pri njihovih težavah?

Po mojem mnenju samo toliko, kolikor bodo seznanili učitelje z vprašanji, o katerih mora razmišljati vsak, kdor hoče spoznati svoj materin jezik in njega celo poučevati. Sicer pa bi bili za take prosvetne delavce (med njimi so tudi nekateri profesorji!) potrebni večmesečni tečaji s praktičnimi vajami. Toda ne le enkratni.

Kdo pa naj bi po vašem mnenju prevzel skrb za take tečaje?

Tisti, ki je dolžan skrbeti za kvalitetno pouka, t.j. šolska oblast in pedagoški odsek Sindikata slovenskih šol. Pri tem pa bi morale pomagati tudi vse slovenske kulturne organizacije v Trstu.

IZJAVE PODTAJNIKA ELKANA NA GRADU SV. JUSTA

V kratkem bodo razposlana vabila za udeležbo na mladinskem festivalu

Trst je bil izbran za sedež te mednarodne prireditve zaradi svoje funkcije mostu z vzhodnim svetom

V dvorani «Caprin» na gradu Sv. Justa je ministrski podtajnik za šolstvo Elkan obrazložil časnikarjem pomen pobude Italijanskega kulturnega in kinematografskega centra o prireditvi prvega mednarodnega mladinskega festivala, ki bo v našem mestu v prvi polovici septembra. Srečanja s časnikarji so se udeležili tudi vladni komisar dr. Cappellini, župan inž. Spaccini, šolski skrbnik prof. Agioletti, prof. Mezzena ter občinska odbornika Faragunova in Ceschia.

Župan inž. Spaccini je najprej pozdravil ministrskega podtajnika ter se mu zahvalil, da je bil Trst izbran za sedež mednarodnega mladinskega festivala, ki bo omogočil, da bo naše mesto postalo stičišče mladine z vsega sveta.

Nato je podtajnik poslanec Elkan med drugim povedal, da je dolžnost šole, da se ukvarja tudi z vprašanjem, kako mladina prebije svoj prosti čas. Zato je bila dana pobuda za mednarodni mladinski festival, da se bo na njem lahko videlo, kako so tudi druge dežele v svetu rešile in kako rešujejo to važno vprašanje šolske in delavske mladine.

Pri izbiri, kjer naj bi priredili festival, je poslanec Elkan dejal, da so se takoj odločili za Trst zaradi njegovega položaja kot mostu z drugimi civilizacijami in kulturami. Zaradi tega bo smoter festivala ta, da omogoči srečanje mladine na vseh njenih najrazličnejših dejavnostih. Poslanec Elkan je javil, da je tržaška občina z navdušenjem sprejela to pobudo in da so prav zato izbrali tržaškega župana za predsednika organizacijskega odbora. Poleg tega pa bosta pobudo podprli tudi deželna uprava in šolsko skrbništvo.

Mednarodni mladinski festival se bo ponavljal v Trstu vsako leto v zgodnji jeseni. Na njem, je poudaril poslanec Elkan, želimo videti mladino, kaj je in kaj zna ustvariti na raznih področjih kulture in športa. Poleg raznih kulturnih in športnih nastopov ter literarnih natečajev, bodo na festivalu priredili več okroglih miz, na katerih bodo sodelovali mladinci iz najrazličnejših dežel in razpravljali o zadevah, ki se jih neposredno tičejo.

Na vseh prireditvah bodo lahko sodelovali mladinci do 25. leta starosti. Prireditelji bodo v najkrajšem času obvestili in povabili na festival tuje države. Udeležba bo na osnovi državnih reprezentanc, se pravi, da bodo tujine prišle skupine, ki jih bodo izbrali v posameznih državah za posamezne kulturne ali športne nastope.

Včeraj v dopoldanskih urah se je poslanec Elkan sestal na županstvu z županom inž. Spaccinijem in drugimi osebnostmi, kjer so proučili osnutek pravilnika festivala. Nato je v spremstvu župana obiskal univerzo, kjer so ga sprejeli rektor prof. Origone in akademski zbor. Tu se je seznanil z univerzitetnimi napravami ter razpravljal o vprašanjih univerze, ki jih je treba še rešiti. Za vsa predložena mu vprašanja je ministrski podtajnik pokazal veliko razumevanje. Obiskal je tudi stari sedež univerze, kjer ima svoj sedež fakulteta za književnost in filozofijo. Sinoči je poslanec Elkan odpotoval v Rim.

Prešernova proslava sinoči v Boljuncu

V vaški kino dvorani v Boljuncu je bila sinoči Prešernova proslava, ki so jo priredili člani prosvetnega društva «France Prešeren». Priložnostni govor je imel dr. Aldo Stefančič. Na sporedu so bile recitacije učencev osnovne šole ter domačih dijakov, ki obiskujejo srednje šole. Sledili so prizori iz Prešernovega življenja, nastop otroškega pevskega zbora in domačega mešanega zbora, ki je zapel več pesmi.

Dvorana je bila nabito polna občinstva, ki je z zanimanjem sledilo sporedu ter nagradilo nastopajoče z burnim ploskanjem. Podrobneje bomo o prireditvi poročali prihodnjič.

Trčenje dveh avtov

Na obalni cesti pri lokalu «Tenda rossa» je sinoči prišlo do trčenja dveh avtov. Proti Trstu je 22-letni agent javne varnosti Emanuele Langella iz vojašnice pri Sv. Ivanu, vozil avto GO 37617, v nasprotni smeri pa je z avtom GO 37327 privozil 58-letni uradnik Enrico Waldbrunner iz Tržiča, Ul. Bari 9. Pri trčenju sta se ranila oba vozača. Z rešilnim avtom so ju prepeljali v bolnišnico, kjer so Langello sprejeli na nevrokirurški oddelek s prognozo okrevanja od 8 do 15 dni zaradi več udarcev in ran po glavi. Waldbrunner pa se je pobil tudi po prsih in bo okreval v 8 dneh. Dali so mu samo prvo pomoč, ker je odklonil sprejem v bolnišnico.

Ker ga je mučil močan glavobol je predvčerajšnjim zvečer 49-letni pomorščak Giorgio Trebbi iz Drevoreda 20. septembra 93 zaužil 20 tablet uspavalnega sredstva in še nekaj alkohola povrh. Ponoči se je počutil slabo in dal poklicati rešilni avto RK. Trebbija so nezavestnega prepeljali v bolnišnico

Slovensko gledališče v Trstu
Kulturni dom
V MALI DVORANI
Danes, 19. t. m. ob 16. uri
Slawomir Mrožek
STRIP - TEASE
IN ČAROBNA NOČ
Zadnjič!

Filibert Benedetič
NE VEDNO KAKOR LASTOVKE
drama v dveh delih
krstna predstava

Scena, kostumi in režija:
JOŽE BABIČ
Sodelavca pri sceni in kostumih: DEMETRIJ CEJ in ANJA DOLENČEVA
Glasba:
ALEKSANDER VODOPIVEC
Pri predstavi sodeluje ansambel «5 fans»

PREMIERA
V četrtek, 23. t. m. ob 21. uri (premierski abonma)
PONOVITVE
V petek, 24. t. m. ob 21. uri (abonma I. ponovitev in invalidski)
V soboto, 25. t. m. ob 21. uri (sindikalni abonma)
V nedeljo, 26. t. m. ob 16. uri (abonma nedeljski popoldanski in okoliški)
V torek, 28. t. m. ob 20. uri (študentovski abonma)
V sredo, 1. marca ob 21. uri
V četrtek, 2. marca ob 21. uri
V nedeljo, 5. marca ob 16. uri

Prodaja vstopnic vsak dan od od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Rezervacije na tel. 734265.

GLASBENA MATICA
TRST
V torek, 21. februarja ob 20.30
v mali dvorani
Kulturnega doma
solistični koncert
Sodelujejo:
Zlata Ognjanović - sopran
Jože Stabej - bas
Vladimir Škerlak - violina
Marjan Lipovšek - klavir

Na sporedu so dela skladateljev: J. S. Bacha, Bartoka, Lajovica, Musorgskega, Nina, Paganinija, Purcella, Schuberta, Szynernovskega, Tajčevića in Vitalija.

ZLATA OGNJANOVIĆ ena najodličnejših slovenskih sopranistk, je študirala v razredu prof. Ksenije Kušej. Štirinajst let je članica ljubljanske Opere, kjer je doslej pela 36 vlog v 460 predstavah. Je tudi odlična in zelo priljubljena koncertna pevka tako v komorni kot v vokalno-instrumentalni zasedbi. Nastopala je po vsej Sloveniji, v glavnih jugoslovanskih glasbenih središčih, v Švici, Nemčiji, Italiji, Avstriji in Sovjetski zvezi.

Prodaja vstopnic eno uro pred koncertom pri blagajni Kulturnega doma.

V torek, 21. t. m. ob 20.30 bo v Gregorčičevi dvorani govorila
prof. Valerija Glavičeva ob
stoletnici rojstva književnice
Marice Bartol - Nadliškove
Vabimo k polni udeležbi, da počastimo spomin te zaslužne tržaške Slovenke.

SPOROČILO DRUŽBE SAP

Dnevna avtobusna zveza Trst-Pulj

Od 1. marca 1967 dalje bo mednarodna avtobusna zveza Trst - Pulj, ki jo upravlja družba SAP — avtomobilska služba za okolico, poslovala vsak dan na naslednji progi: Trst - Koper - Izola - Portorož - Buje - Vižinada - Poreč - Žbandaj - Baderna - odcep za Šošići - Bale - Vodnjan - Pulj.
Odhod iz Trsta ob 7.25 (s avtobusne postaje na Trgu Libertà).
Odhod iz Pulja ob 15.40.

OBISK RAVNATELJA ITALIJANSKE CARINE DR. TOMASONEJA

Pospešiti delo carine in priznati kontingent bencina po znižani ceni

Ravnatelj si je ogledal pristanišče, obmejne prehode in se razgovarjal s poslovnimi krogi - Danes v Gorici

Glavni ravnatelj italijanske carinarnice dr. Guido Tomasone, ki je prišel na obisk na pobudo dežele, si je včeraj dopoldne v spremstvu višjega inšpektorja tukajšnjega carinskega urada dr. Di Ciomma in višjega ravnatelja dr. Cintija najprej z morja, z vlačilca Audax, in pozneje tudi z neposrednim obhodom, ogledal naše pristaniške naprave in lesno skladišče pod Škednjem. Pozneje se je v rdeči dvorani trgovinske zbornice sestal s predstavniki organizacije in poslovnih krogov iz dežele Furlanije-Julijske krajine, da bi se z njimi pomenil o nekaterih najbolj perečih vprašanjih, povezanih s poslovanjem carinarnic v pristanišču in na obmejnih prehodih našega področja. Na zasedanju, ki so se ga udeležili predstavniki trgovskih krogov, med njimi zlasti lesni trgovci, številni industrijci in koristniki tržaškega pristanišča ter operaterji, zainteresirani na blagovnem tranzitu čez naše področje, so načeli vrsto raznih vprašanj, med katerimi naj navedemo priporočilo tukajšnjih poslovnih krogov, naj bi namesto fizične carinske kontrole uvedli za blago, ki uživa olajšave v zvezi z določbami Evropske gospodarske skupnosti, le pismeno, ali deklarativno nadzorstvo. Nadaljnje priporočilo tukajšnjih operaterjev se nanaša na to, da bi osrednje carinske oblasti pristale na primerno povečanje števila carinikov na našem področju, da bi se delo na carinskih postajah lahko hitreje odvijalo. Operaterji bi nadalje radi videli, da bi lahko sami, ali pa s pomočjo zakonitih predstavnikov, direktno opravljali posle, povezane s carinjenjem blaga, ne da se bi morali za to zatekati k sodelovanju špediterjev. Sploh pa bi se morale carinske operacije v zvezi z tranzitnim poslovanjem zreducirati na minimum in kolikor mogoče poenostaviti. Posebno vprašanje, ki se zdaj poraja, je vprašanje carinskih operacij, ki bodo povezane z blagovnim prometom s kontajnerji v našem pristanišču. Med ostalimi vprašanji na dnevnem redu so bila ponovna zahteva tukajšnjih krogov za priznanje primernega kontingenta bencina po znižani ceni, dalje vprašanje že večkrat zahtevanega izboljšanja carinske službe v Trbižu in še posebej vprašanje ponovnega priznanja nekdanjih olajšav za poslovanje v okviru lesnega skladišča pod Škednjem. Nadaljnje vprašanje, o katerem je stekla razprava, je vprašanje pospešitve dela na tukajšnjem in še bolj na rimskem carinskem kemičnem laboratoriju, ki delujeta v določenih primerih s preveliko počasnostjo.

Med najvažnejšimi točkami včerajšnje razprave pa naj končno omenimo še zahtevo tukajšnjih poslovnih ljudi, da bi na mednarodnih obmejnih prehodih pri Fernetičih, na Škofijah in Pesku uskladili poslovni urnik italijanskih in jugoslovanskih carinarnic, kar je že leta velika želja vseh tukajšnjih operaterjev.

Zatem se je dr. Tomasone udeležil slavnostnega kosila, ki ga je priredil njemu na čast odbornik za finance Tripani, nakar se je na prefekturi sestal z vladnim komisarjem in prefektom Cappellinijem. Dr. Tomasone si je v popoldanskih urah ogledal nekaj mejnih prehodov na našem področju, zvečer pa se je udeležil slavnostne večerje, ki mu jo je njemu na čast priredila Trgovinska zbornica.

Predvčerajšnjim se je dr. Tomasone sestal s predsednikom Berzantijem, danes pa odpotuje v Gorico. Tudi tam ga bo sprejel odbornik Tripani, sestal pa se bo tudi z županom in drugimi predstavniki oblasti ter seveda z gospodarstveniki.

Prekinitev stavkovnega gibanja pri Acegatu

Ravnateljstvo Acegata sporoča, da bo z jutrišnjim dnem zopet popolnoma delovala mestna prevozna služba, to je, da bodo vozili avtobusi, trolejbusi in tramvaji zopet na vseh progah. Osebje Acegata je namreč suspendiralo stavkovno gibanje, ki je trajalo nad mesec dni in se predvčerajšnjim celo spremenilo v dveurno stavko.

NA SESTANKU VODITELJEV TRŽAŠKE KD

Predsednik Italcantieri Tupini poročal o izvajanju sklepov CIPE

1. marca se bo družbi Italcantieri priključila tudi ladjedelnica Castellamare di Stabbia - 24. t.m. združitev Arzenal-Sv. Marko - Tovarna mostov in žerjavov bo delala dalje

Na sestanku voditeljev tržaške Krščanske demokracije na gradu Sv. Justa so razpravljali o vprašanju ladjedelstva v zvezi z uresničevanjem načrta CIPE.

Kot poroča pokrajinski odbor KD, je o tem vprašanju poročal predsednik Italcantieri poslanec Tupini. Sestanka so se udeležili tudi nekateri drugi voditelji družbe ter goriški pokrajinski predsednik Chientaroli, pokrajinski tajnik KD za Goriško Agati, tržiški župan Romani in še nekateri drugi goriški demokristjanski politični in upravni voditelji.

V svojem poročilu je predsednik Italcantieri Tupini, ki ga je prisotnim predstavil tajnik KD v Trstu dr. Botteri, med drugim dejal, da so bile včasih razprave o ladjedelstvu tudi zelo ostre, da pa je sedaj prišel čas, ko je treba z združenimi močmi uresničiti načrt o preureditvi ladjedelstva. Nato je izrazil zaupanje, da bo uresničitev sklenejnih pobud dokazala pravilnost programov o specializaciji in določitvi proizvajalnih središč na področuj ladjedelskih, strojnih in jedrskih dejavnosti.

Poslanec Tupini je zatem govoril o načrtu CIPE. Dejal je, da se je v Trstu s sedežem Italcantieri osredotočila vodilna odgovornost združenega ladjedelstva: iz tega središča se dajejo direktive o proizvodnji v posameznih obratih; v tem središču so se združile osnovne dejavnosti (načrtovanje, tehnični razvoj risanja, ki bo postal eden največjih tovrstnih središč v Evropi, ter trgovska, nakupna, poslovna služba itd.).

Poleg tega je Tupini poudaril, da bo postala tržiška ladjedelnica ena največjih ladjedelskih obratov v Evropi, ki bo lahko gradila največje petrolejske ladje. Po združitvi v Italcantieri genovskih in tržiških obratov, se predvideva, da se bo 1. marca pridružila še ladjedelnica Castellamare di Stabbia.

Nato je Tupini potrdil vest, da se bo 24. t.m. ladjedelnica Sv. Marka v Trstu pridružila Tržaškemu arzenalu in da bo novo podjetje dobilo ime «Arzenal-Sv. Marko», medtem ko se uresničuje tudi načrt o podjetju «Grandi Motori Trieste».

Glede drugih delov načrta CIPE je Tupini poudaril, kako je vlada v kratkem času odobrila zakon o finansiranju gradnje velikega zidanega doka in postaje za razplinjevanje ladij. Glede tovarne mostov in žerjavov pa je Tupini izjavil, da bo ta tovarna na osnovi sklepov CIPE nadaljevala z obratovanjem.

Na vprašanja, ki sta jih postavila zlasti tržiški župan Romani in gospodična Benni glede osebja, je Tupini dejal, da niso predvideni kolektivni odpusti v bodočih treh letih, ter je omenil nekatera vprašanja v zvezi s strokovno usposobljenostjo in vzgojo novih uslužbencev.

26. t. m. v kinu «Alabarda»

Manifestacija za mir v Vietnamu

«V nedeljo 26. februarja bo v Trstu v kino dvorani «Alabarda» (s prijaznim privoljenjem lastnika) manifestacija za mir v Vietnamu, ki jo priredi odbor za mir in neodvisnost Vietnama v Trstu.

Na sporedu je govor dr. Antonella Trombadorija, znanega umetnostnega kritika, ki je pred nedavnim obiskal Vietnam in bil priča bombnim napadom na Hanoj s strani ameriškega vojaškega letalstva. Govoril bo o temi: «Videl sem bombardirati Hanoj».

Sledilo bo predvajanje filma «Nebo in zemlja», ki ga je snemal v Vietnamu znani režiser Joris Ivens.

Vstop brezplačen. Prebivalstvo vabljeno k udeležbi.»

Podobna manifestacija bo v ponedeljek 27. t. m. tudi v Miljah, ko bo tudi govoril dr. Trombadori.

Na poziv vsedržavnega odbora za mir in svobodo Vietnama, je Pokrajinski odbor za mir in neodvisnost Vietnama v Trstu dal pobudo da se začne zbiranje podpisov na PETICIJO, naslovljeno na italijanski parlament ZA MIR in SVOBODO VIETNAMA.

Pokrajinski odbor poziva vse prebivalce, naj podpišejo peticijo, in vse demokratične organizacije, naj začnejo razne pobude v tej zvezi ter podprejo trud odbora.

Peticija je na razpolago na sedežu odbora v Ul. S. Nicolò 11/II. tel. 29403, posl. urnik: od 17.30 do 20. ure.

21. t.m. na vojaškem pokopališču

Venec na spomenik sovjetskih partizanov

Ob priliki dneva sovjetske armade, bo, kakor vsako leto, na vojaškem pokopališču v Trstu dne 21. februarja ob 11. uri polaganje vencev na spomenik padlih sovjetskih partizanskih borcev.

Proslave se bo udeležilo zastopstvo sovjetskega poslaništva v Rimu.

Zvečer ob 20. uri bo na sedežu Združenja Italija-Sovjetska zveza v Trstu, v Ul. S. Nicolò 11-II., tel. 29403, predavanje o zadnjem razvoju kulturnih stikov med Italijo in Sovjetsko zvezo. Poročal bo član delegacije.

Še eno predavanje o isti temi bo 22. februarja ob 20. uri v mali dvorani Ljudskega doma v Miljah, ko bo tudi govoril član delegacije.

Prispevajte za DIJAŠKO MATICO!

V TOREK SEJA DEŽELNEGA SVETA

Na dnevnem redu je razprava o obračunih za leti 1964 in 1965

Ostanek obračuna iz leta 1965 znaša nad štiri milijarde lir

Po precej intenzivnem delu stalnih deželnih komisij, ki so v preteklih dneh končale ali končujejo proučevanje nekaterih važnih zakonskih osnutkov, se bo deželni svet zopet sestal v torek zjutraj. Poleg običajnih vprašanj in interpelacij svetovalcev je na dnevnem redu tudi razprava o zakonskih osnutkih o obračunih za leti 1964 in 1965. Najprej ju je odobrilo računsko sodišče, v sredo pa prva razširjena komisija na posvetovalni stopnji.

Na isti seji bo deželni svet tudi odobril obračune izdatkov, ki jih je imel urad predsedstva za delovanje deželnega sveta. Na podlagi notranjega poslovnika mora namreč predsedstveni urad vsako leto predložiti deželnemu svetu obračun svojih izdatkov. Oba obračuna spremlja poročilo predsednika sveta de Rinaldinija.

O deželnih obračunih bo poročal svetovalec Metus. Glede obračuna za leto 1964 pravi v svojem pismenem poročilu, da je v celoti izreden. Gre namreč za obračun, ki je bil hkrati proračun, ker je začela dežela delovati šele maja istega leta. Zato tudi ne morejo izvajati iz tega obračuna nobenih zaključkov in napotkov. Ostanek v obračunu znaša nad 9 in pol milijarde lir toda ni na razpolago. Da bi lahko dežela razpolagala s tem denarjem, mora država predvsem točno določiti, kakšni dohodki ji pripadajo za leto 1964. Poleg tega mora država zaračunati izdatke, ki jih je imela na račun dežele, preden so se ustanovili deželni uradi in začeli delovati. Prav zaradi tega ni še možno določiti, kako bodo porabili omenjeni ostanek.

Kar se tiče obračuna za leto 1965, pravi poročevalec Metus, da gre tudi tokrat za izreden obračun, ker ga niso mogli predložiti svetu hkrati s proračunom za leto 1965. To bi bilo važno, ker bi točno vedeli pri sestavljanju proračuna, kako naj bi porabili morebitne ostanke iz prejšnjega leta.

Poročevalec pravi v poročilu, da znaša ostanek obračuna za leto 1965 nad štiri milijarde lir. Od te vsote ne bo treba najbrž nič vrniti državi. Zato je odbornik za finance že na splošno nakazal, kako naj bi uporabili ta denar. Svoje poročilo zaključuje poročevalec Metus s pohvalo dela odbora, ki je v prvih dveh letih svoje dejavnosti pripravil zakonodajne in upravne ukrepe, ki bodo omogočili, da se porabi ves denar, ki je na razpolago.

V nedeljo, 26. februarja, ob 9. uri bo v mali dvorani Kulturnega doma v Ul. Petronio

redni občni zbor Kmečke zveze v Trstu

z naslednjim dnevnim redom:
Pozdrav predsednika
Volitve delovnega predsedstva
Poročilo nadzornega odbora
Referati strokovnjakov o posameznih panogah kmetijstva:
a) vprašanje mleka
b) jusarske zadeve
c) vrtnarstvo
č) vinogradništvo
d) vpliv Skupnega evropskega tržišča
Diskusija
Volitve novega upravnega odbora
Razno
Vabimo vse člane, da se udeležijo občnega zbora
Tajništvo KZ

Izleti

SPDT priredi 26. t.m. smučarski izlet v Crnj vrh in vabi obiskovalce smučarskega tečaja in ostale izletnike, da se čimprej prijavijo v Tržaški knjigarni.

SPDT prosi, da izletniki poravnajo vpisnino za izlet do petka.

Gledališča

Verdi

Danes ob 16. uri za dnevni red v vseh prostorih zadnja predstava treh novitet enodejank «La giacca dannata» Giulia Viozzija, «Alissa» Raffaella de Banfielda in «Una domenica» Maria Bugamellija. Režija Carlo Piccinato. Dirigent Alberto Zedda.

V sredo 22. t.m. ob 20.30 «Norma» za red A v parterju in ložah ter za red C na galerijah in balkonih. V naslovni vlogi bo nastopila jugoslovanska sopranistka Radmila Bakočević, v ostalih pa Bianca Maria Casoni (Adalgisa), Giovanni Gibin in Paolo Washington ter Raimondo Botteghelli in Bruna Ronchini.

Teatro Stabile

Dramo Alberta Camusa «Pravični», ki jo bo gledališče Teatro Stabile prvič uprizorilo v Trstu v četrtek 23. t.m. ob 20.30 v Avditoriju, bodo v torek, 21. t.m. ob 19. uri v Novinarskem krožku na Korzu Italia 12 predstavili umetniški vodja Sergio d'Osmo, režiser Giuseppe Maffioli, slikar Giuseppe Zigaina, ki je oskrbel sceno, ter izvajalci Mariangela Melato, Germana Paolieri, Cip Barcellini, Giampietro Becherelli, Egisto Marcucci, Roberto Paoletti, Antonio Pavan, Bruno Slaviero in Giorgio Valletta. Vstop prost.

Ljudska prosveta

Dramska skupina prosvetnega društva Ivan Cankar priredi v soboto, 25. t.m. ob 21. uri v društveni dvorani krstno predstavo drame v treh dejanjih, ki jo je napisal član društva Sergij Verč «Kocke v kocki».

Vabljeni vsi člani in prijatelji društva.

Kino

Nazionale 14.30, 21.45 «Il dottor Zivago» Metrocolor iz romana Borisa Pasternaka. Geraldine Chaplin, Alec Guinness, Omar Sharif. Deveti teden.
Excelsior 14.30 «Sciarada per 4 spie» Technicolor. Lino Ventura, Marilù Tolo.
Fenice 14.30 «Clint il solitario» Technicolor, Supertechirama 70. George Martin, Marianne Koch, Paolo Gozlino.
Eden 13.40 «Maigret a Pigalle» Technicolor. Gino Cervi, Lila Kedrowa.
Grattacielo 13.30 «L'uomo del banco dei pegni» Rod Steiger. Prepovedano mladini pod 18. letom.
Ritz (Ulica San Francesco 10) 14.00 «Più micidiale del maschio» Technicolor. Elke Sommer, Silva Koscina, Richard Johnson. Prepovedano mladini pod 14. letom.
Alabarda 14.30 «I 5 ladri d'oro» Colorscope. Robert Morley, Daniel Massey.
Filodrammatico 14.30 «Un gangster venuto da Brooklyn» Colorscope. Litle Tony, Evi Marandi.
Moderno 14.00 «Beau Geste» Technicolor. Doug Mac Clure, Leslie Nelson.
Cristallo 14.30 «L'arcidiavolo» Vittorio Gassman, Claudine Auger.
Garibaldi 14.30 «Nessuno mi può giudicare» Caterina Caselli, Fabrizio Moroni, Laura Efrikian.
Aurora 14.30 «Texas — oltre il fiume».
Capitol 15.00 «Tramonto di un idolo» Technicolor. Elke Sommer, Stephen Boyd, Eleonor Parker. Joseph Cotten.
Impero 15.00 «I nostri mariti» Prepovedano mladini pod 18. letom.
Vittorio Veneto 13.00 «My Fair Lady» Technicolor Audrey Hepburn
Ideale 14.00 «Upperseven l'uomo da uccidere» Technicolor.
Astoria (Ulica Zorutti filobus št. 1) 14.00 «Viva Maria» Technicolor. — Jeanne Moreau, Brigitte Bardot.
Astra 15.00 «Rita la zanzara».
Abbazia 14.00 «Nevada Smith» Technicolor. Steve Mac Queen, Suzanne Pleshette Prepovedano mladini pod 14. letom.

Darovi in prispevki

V spomin naših nepozabnih sinov Milana in Maksa Leban, padlih v borbi, darujejo starši 1500 lir za Dijaško matico.

V počastitev spomina nepozabnega brata inž. Milana Pertota darujeta žalujoča Minka in dr. Vladimir Pertot 10.000 lir za Dijaško matico.

Včeraj-danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 18. februarja 1967 se je v Trstu rodilo 13 otrok, umrlo pa je 8 oseb.

UMRLI SO: 79-letna Elisabetta Culiat vd. Bonsenso, 82-letna Antonia Stoper vd. Meriak, 71-letni Pietro Moretti, 77-letna Emma Gullich vd. Svara, 81-letna Giuseppina Mrmolja vd. Baucer, 72-letni Cairoli Apollonio, 92-letna Francesca Turco vd. Colombin, 85-letna Teresa Slavez vd. Zamperlo.

OKLICI: litograf Albano Demarchi in trg. pomočnica Liliana Smilovich, uradnik Riccardo dr. Guala-Duca in pravna svetovalka Melitta dr. Botteghelli, finančni stražnik Salvatore Calabrese in gospodinja Concetta Cannata, zastopnik Giuseppe Franco in študentka Grazia Lenardon, litograf Bruno Suban in trg. pomočnica Graziella Arsenio, trgovec Nicola Sansa in uradnica Valnea Romano, natakar Luciano Divo in trg. pomočnica Renata Voltolina, obrtnik Emiddio Della Gala in uradnica Rita Versa, kapitan dolge plovbe Maurizio Salce in uradnica Lida Marcheselli, fotoreporter Franco Carnelli in uradnica Giancarla Tesseri, uradnik Mario Martinolj in uradnica Silvia Candussio, uradnik Nicola Demichele in gospodinja Emma Nadal, tiskar Walter Bevilacqua in delavka Elsa Sabadin, vulkanizator Arduino Boccati in frizerka Nivea Di Gennaro-Senica, šofer Raffaele Dellepiane in gospodinja Nevia Zafred, trgovec Pietro Foti in gospodinja Ida Srebernic, krojač Giuseppe Stendardo in gospodinja Fortunata Flugi, policijski agent Pasquale Florio in gospodinja Liliana Orlando, klepar Vittorio Scaggiante in služabnica Lucia Damato, trg. izvedenec Piero Bergamini in estetistka Adriana Grio, uradnik Paolo Valenti in gospodinja Liliana Antolli, delavec Luigi Serini in gospodinja Laura Pacich, uradnik Umberto Berini-Archi in uradnica Bruna Postir, uradnik Aldo Michieletto in uradnica Alda Cazzola, pomorščak Franco Cosmini in tiskarka Irma Stocca, skladiščnik Giampietro Scrigna in šivilja Giorgina Marchesi, delavec Gerardo Giusto in gospodinja Cosima Pizzolla, častnik Gianfrancesco Torcolini in uradnica Luciana Balci.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN
(od 13 do 16 ure)

Crevato, Ul. Roma 15; INAM, Al Cammello, Drevored XX. settembre 4; Alla Maddalena, Ul. dell'Istria 43; dr. Codermatz, Ul. Tor S. Piero 2.

NOČNA SLUŽBA LEKARN
(od 19.30 do 8.30)

Dr Gmeiner, Ul. Giulia 14; Pizzul-Cignola, Corso Italia 14; Prendini, Ul. T. Vecellio 24, Serravallo, Trg Cavana 1.

SLUŽBA OBČINSKEGA ZDRAVNIKA. Za poklic v prazničnih dneh v primeru, če ni mogoče najti drugega zdravnika, je treba telefonirati na štev. 90-235.

LOTERIJA

BARI	2	72	90	30	11
CAGLIARI	21	74	60	58	78
FIRENCE	81	69	56	46	7
GENOVA	23	1	80	28	83
MILAN	9	73	71	11	90
NEAPELJ	59	17	47	73	34
PALERMO	27	41	23	71	45
RIM	1	79	88	63	31
TURIN	82	81	88	16	65
BENETKE	30	90	24	54	88

ENALOTTO
1 1 2 1 1 X 1 1 2 1 1 2
Kvote: 12 točk — 1,894.000 lir, 11 točk — 75.200 lir, 10 točk 14.000 lir.

Mali oglasi

«CITROEN» — Samaritani in Micev — Servis v Ulici Rittmayer 4-a Rastava in prodaja avto potrebščin v Ulici Giulia 41

RABLJENE ZAGE cirkularke, trakne žage, kombinirke za obdelavo lesa na 4 različne načine, svedri, aparati za varjenje. Najugodnejše cene. Bevilacqua, Trst, Ul. della Tesa 12. Tel. 93.071

Kdor se želi hitro in poceni naučiti **HIPNOZE**, naj se javi na naslov ROY H. p. Loče pri Poljčanah — poštno ležeče — Slovenija

Sintetične preproge

in preproge za podnike iz plastike «BALATUM» in «MERAKLON» Moderno pokrivanje podov z gumo «MOQUETTE» in ploščice «RIKETT» in «ARMSTRONG» Bežna vrata «ROLLPORT» beneške zavese (tende veneziane) Hitra ureditev s specializiranim osebjem
A. R. P. ITALPLAST Trst
Trg Ospedale št. 8 Tel. 95-919

TRGOVINA pohištva Puzzi, Ul. Foscolo 5 ima na izbiro spalnice, kuhinje, dnevne sobe, omare, shrambe, sprejemnice itd. Dobri pogoji. Obiščite nas!

VELEPODJETJE išče samostojno od 30 do 40 let staro poslovodkinjo (vodja personala) in več marljivih prodajalk in vajenk. Pogoji dobri. Naslov na upravi lista Ul. S. Francesco 20, tel. 37338

ZAHVALA

Vsem, ki so spremili na zadnji poti našo drago

MARIZO PAPA

in vsem, ki so kakor koli sočustvovali z nami, se iskreno zahvaljujemo.

Oče Papa in družina Dergane

Ricmanje, Trst, 19. februarja 1967

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki so kakorkoli sočustvovali ob izgubi naše drage mame in none

AMALIJE PRAŠELJ vd. STARC

Posebna zahvala darovalcem cvetja ter vsem, ki so pokojnico spremili na zadnji poti.

Sin, hčerka in vsi drugi sorodniki

Kontovel, 19. februarja 1967

III. ZASEDANJE IZVRŠNIH ODBOROV SLOVENSKE KULTURNO GOSPODARSKE ZVEZE IN UNIJE ITALIJANOV ZA ISTRO IN REKO

Boris Race:

Slovenska manjšina v Italiji in njeni današnji problemi

Skupne seje med izvršnima odboroma Unione degli Italiani del l'Istria e di Fiume in Slovenske kulturno gospodarske zveze so važen člen in v našem primeru tudi uspešen način obravnavanja manjšinske problematike. Na teh sejah, in tu mislimo predvsem na prvo sejo januarja 1965, nismo sicer prišli do povsem novih spoznanj glede pravic manjšin in ravnanja z njimi. Morda smo kaj malega dodali k že znani problematiki, toda smo že znana načela ponazorili s konkretnimi zahtevami in potrebami obeh manjšin. S prikazom njunega položaja je bila hkrati mogoča primerjava med načeli in dejanskim stanjem.

Pri pripravah na naše prvo srečanje smo mislili v prvi vrsti na to, da bi skupno potrdili načela, na katerih mora sloneti manjšinska politika. Kajti načela so lahko le ena, ne glede na to, za katero manjšino gre in v kateri državi živi. Hoteli smo dokazati predvsem svojo načelnost, da terjamo nekaj samo zase, ampak da je to, kar hočemo, potreba, nujnost za vse manjšine, in seveda tudi za naši dve manjšini.

V drugi vrsti nam je šlo za to, da drugod na široko priznana, udomačena, podrobno kodificirana in v življenju že preizkušena načela populariziramo tam, kjer so sprejeta le abstraktno in se zato z velikimi težavami uresničujejo. Pri tem smo upoštevali tudi, da bi morala biti naša naloga olajšana s tem, da sta bila protagonista teh srečanj reprezentativni organizaciji dveh manjšin, katerih usoda istočasno neposredno prizadeva oba večinska naroda — če nam je za večinski narod v Istri in na Reki izjemoma dopustno jugoslovansko merilo — in da so bili zaključki namenjeni predvsem tema večinskima narodoma, ki pa sta istočasno matična naroda. Ta dvojnost vlog, po kateri tisti, ki daje, istočasno tudi v določeni obliki prejema, bi morala pomeniti v našem primeru prepričevalno sredstvo za splošno sprejetje vseh načel glede ravnanja z manjšino in poti za njihovo uresničenje.

Kakšni so bili uspehi v preteklih dveh letih v tem pogledu? Ali smo bili v svojih zaključkih prepričevalni v prikazovanju načel manjšinske politike in kaj se je v tem pogledu za nas ugodnega dogodilo?

Mislimo, da ne grešimo proti skromnosti, če trdimo, da smo prispevali k določenemu razčiščevanju pojmov pri nas, predvsem na Tržaškem in na Goriškem.

Utemeljevanje izvolitve Slovencev v tržaški in goriški občinski odbor ter v odbor goriške pokrajine je s strani večinskih strank v precejšnji meri slonelo na načelnih stališčih, da je treba Slovencem začeti priznavati enake pravice kot Italijanom, tudi ko gre za zasedbo odgovornih upravnih položajev. S tem v zvezi so celo vodilne demokrščanske osebnosti izrekle obsodbo dotedanje diskriminacijske prakse do Slovencev. Podobna stališča so bila izrečena v razpravah glede prepovedi narodnostne mržnje in v zvezi s proračunoma za leti 1966 in 1967 pred deželnim svetom Furlanija - Julijska krajina.

Na splošno vzeto pa moramo v tem pogledu zdaj ugotoviti, da smo v Italiji še precej na začetku, kar se tiče osvajanja vseh bistvenih načel, ki veljajo za odnose do manjšin na splošno. Zato je razumljivo, da smo še daleč od uveljavitve teh načel v praksi. Toda o tem pozneje.

Živimo torej v državi, ki še danes ne rešuje manjšinskih vprašanj sistematično, ampak improvizirano in občasno, in zato so tudi vzroki.

Do danes še ni prodrlo spoznanje v zavest vladajočih političnih strank, da je treba manjšinsko vprašanje reševati kot sestavni del demokratične ureditve, da je treba torej v prvi vrsti gledati na probleme manjšine kot notranje vprašanje države, kot vprašanje notranje politike. Da pomeni torej priznanje pravic manjšinam in njihova zaščita zadovoljitev potreb dela državljanov, njihovo izenačevanje z drugimi državljani tudi v tem, da se zagotovijo njihove narodne značilnosti.

Kljub občasnim izjavam vplivnejših osebnosti večinske vladne stranke, ki ta načela poudarjajo, nas vsa povojna in tudi današnja praksa prepričuje, da se ta vprašanja še vedno rešujejo predvsem iz zunanje-političnega vidika in zavoljo zunanjega pritiska ter le redko in občasno pod pritiskom notranjih sil.

Poglejmo nekatere primere. Zaradi ohranitve predvojnih meja je bil sklenjen sporazum med Italijo in Avstrijo glede Južne Tirolske, v katerem se je Italija obvezala, da bo južnotirolske Nemce zaščitila in jim priznala široko avtonomijo. V istem obdobju in v podobni funkciji je bila sklenjena ustanovitev dežele Dolina Aosta s priznanjem pravic tamkajšnjim Francozom. Tržaški Slovenci so zaščiteni s Posebnim statutom kot prilogo Londonskega memoranduma, zopet v zvezi z razmejitvijo med Jugoslavijo in Italijo pred 12 leti.

Kar je bilo pozneje priznanega južnotirolskim Nemcem, je ponovno dokazovalo doslednost v nerazumevanju manjšinskega vprašanja. Avtonomija je bila okrnjena in je predstavljaja v bistvu le formalno izpolnjeno obvezo. Zaradi tega je zopet nastalo mednarodno vprašanje, ki so ga morali obravnavati celo Združeni narodi. Torej je bila pod zunanjim pritiskom ustanovljena komisija devetnajstih, prišlo je do pogajanj med Avstrijo in Italijo in do hudih notranjih pretresov v Južni Tirolski. Morda je to vprašanje danes pred rešitvijo, toda predvsem zaradi zunanjega pritiska in iz zunanje-političnih vidikov.

Ni treba, da bi bili tržaški Slovenci preroki, če so prepričani, da ne bi bili deležni niti okrnjenega izvajanja Posebnega statuta, če ne bi bilo vmes mednarodnega faktorja v obliki kontrole izvajanja tega mednarodnega sporazuma med Jugoslavijo in Italijo in na drugi strani še skrb za italijansko manjšino na Koprskem in v Bujščini.

V svetu dežele Furlanija - Julijska krajina smo z avtoritativnega mesta slišali govoriti o naši narodni skupnosti skoro vedno v isti sapi s potrebo po sodelovanju s Slovenijo in Koroško. Tudi ta povezava ni slučajna in zgovorno dokazuje težnjo, da se naša problematika še vedno obravnava predvsem kot sestavni del zunanje politike.

Nič čudnega torej, če ima v Rimu ključ za reševanje manjšinskih problemov zunanje ministrstvo in ne notranje, ter ostala ministrstva, kar bi bilo po pristojnosti bolj upravičeno. Tako se vsa naša vprašanja avtomatično spreminjajo v mednarodna, tudi če niso vključena v posebne medna-

(Nadaljevanje na II. strani)

Objavljamo poročili predsednikov obeh manjšinskih organizacij, ki sta jih imela na otvoritvenem delu zasedanja izvršnih odborov Slovenske kulturno gospodarske zveze in Unije Italijanov za Istro in Reko včeraj v Gorici v dvorani Atems. Včeraj je bil ob tej priložnosti koncert pevskih zborov, danes pa se bo zasedanje nadaljevalo v Gregorčičevi dvorani v Gorici.

Predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko prof. Antonio Borme

Predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Boris Race

Prof. Antonio Borme:

Aktualna vprašanja italijanske etnične skupine v Jugoslaviji

Dve leti sta minili od prvega zasedanja izvršnih odborov Slovenske kulturno gospodarske zveze iz Trsta in Italijanske unije za Istro in Reko, ki je bilo 24. januarja leta 1965. Ob tej priložnosti je bil izveden podroben pregled pravno - ustavnega položaja obeh narodnostnih skupin v državah, v katerih prebivata. Sledila je široka razprava, sprejeti so bili zaključki, ki so obsegali objektivne ugotovitve in ki so nepristransko osvetlili stvarni položaj. Zaključki so postali za dveletno razdobje idealna orientacija, okrog katere so se osredotočile težnje in praktična akcija obeh narodnostnih skupnosti. Besedilo zaključkov je bilo poslano stotinam javnih ustanov, političnim in upravnim organizmom, zakonodajnim ustanovam, predstavnikom kulturnega in političnega življenja sosednjih držav, da bi dohrohotno sprejeli v poštev človečanske in demokratične zahteve, ki so jih zaključki vsebovali. Zlasti pa da bi s svojim zadržanjem, avtoriteto in demokratičnim prepričanjem prispevali k ugodnejšemu procesu postopnega reševanja še vedno odprtih vprašanj. Odzivi so bili ugodni in z več strani smo prejeli izraze razumevanja, solidarnosti in podpore glede tako nazvanih naših zahtev. Zlasti pri nas se je pričelo ponovno proučevati napačna stališča in poglobilo se je razčiščevanje sedaj že anahronističnih konceptov.

Če upoštevamo odmeve našega prvega srečanja in zaključne resolucije, lahko ugotovimo, da je bil dosežen rezultat, ki smo ga v takratnih okoliščinah pričakovali, ko smo se zavedali objektivnih in specifičnih meja naše pobude.

Na delikatnem in zapletenem področju nacionalne problematike pa se ne smemo navsezadnje prepuščati idealističnim vabam, pač pa iti po svoji poti naprej, razumno, potrpežljivo in previdno, postopoma, vendar pa pri tem ne smemo popuščati ali sprejemati kompromisov, kadar gre za obrambo načelnih stališč, ki pogajajo obstoj in življenjskost neke etnične skupnosti.

Razlogi, ki so nas napotili, da smo pripravili in izvedli tisto prvo srečanje, so predvsem stremeli za tem, da na jasen in nedvoumen način pojasnimo naše težnje, na podlagi čisto človeških in demokratičnih nagibov, preko in izven vsakršne teoretične aprioristične implikacije, ki bi bila povezana z družbenim ustrojem države, kateri manjšina pripada. Stremeli smo za tem, da pritegnejo s potrebno nujnostjo pozornost pristojnih organov na vrsto vprašanj, ki so bistvena za ohranitev izvirne fiziognomije in za napredek obeh etničnih skupin. Stremeli smo za tem, da se nudi sicer skromen doprinos, ki pa ga podpirajo in potrjujejo žive življenjske izkušnje, za nenadomestljivo in neizpodbitno preizkušnjo dobre volje, da se poiščejo rešitve, ki bi najbolj ustrezale narodnemu duhu in njegovemu uveljavljanju v človeških odnosih v vsakdanjem življenju.

Zavedli smo se novega položaja, ki se je ustvaril v odnosih med državami ter še zlasti med Italijo in Jugoslavijo. Zavedali smo se novega velikega dialoga, ki se je začel v življenju držav ter smo se skušali z našo akcijo vključiti na nekem zelo občutljivem področju mednarodnih odnosov, kjer se lahko razvijajo trenja in plodni sporazumi tudi kot posledica upoštevanja ali neupoštevanja naših potreb.

Danes lahko po dveh letih ugotovimo, da so splošni pogoji našega življenja postali ugodnejši; napredek na vseh področjih italijansko jugoslovanskih odnosov nas razveseljuje, ker se ne sme pozabljati, da sta medsebojno sodelovanje in razumevanje, neodvisno od dolžnosti neke zares demokratične države, da podreja ravnanja s svojimi etničnimi skupinami, pokazateljem barometrske lestvice odnosov s sosednimi državami, najprimernejša za ustvarjanje dobre volje in pripravljenosti za konkretno akcijo, da se tako načnejo in rešijo tudi naši problemi.

Ko smo sprejeli na znanje pozitivne spremembe v splošnem položaju, se ne moremo izogniti dolžnosti, da kritično — ne polemično — ocenimo vsebino resolucije. Pri tem nas navdaja samo želja, da pospešujemo prepričano sprejemanje in praktično izvajanje naših stališč ter skrb, da pomagamo državni skupnosti, kateri pripadamo, da najde najbolj pravično pot ter najbolj primerna sredstva za proučevanje naših potreb.

Ni nobenega dvoma o naši lojalnosti do vodilnih načel države, kjer živimo. To lojalnost potrjujemo med drugim vsakdanje življenje; ne bi pa hoteli, da bi se ta lojalnost do državne skupnosti, do njenega ustroja in do njenih ustavnih vrednot razumela kot odrekanje našemu narodnemu dostojanstvu; ne bi hoteli, da bi se ta naša lojalnost ocenjevala na podlagi pripravljenosti ali nepripravljenosti, da se vdamo perspektivi počasnega, toda gotovega, narodnostnega izumiranja. Res je, da utegnejo samo ostanki nedavne zgodovine pogrevati take želje in kovati take načrte; poštenemu in svobodnemu človeku ne bo nikoli prišlo na pamet, da bi s svojo odgovornostjo podpiral taka farizejska pričakovanja, ker ni pač pripravljen, da se spušča v tako nevarne dvoumnosti.

Sedaj je že jasno, da se mora vsaka narodna skupnost, če hoče ohraniti svojo fiziognomijo, če se hoče razvijati normalno, otresti vsakega občutka manjvrednosti, vsakega bolj ali manj zainteresiranega paternalističnega varuštva, energično odkloniti, da bi bila še nadalje predmet določenih mahinacij, špekulacij ter raznovrstnih računov ter postati zaveden in dinamičen činitelj, ki je vključen s svojimi posebnostmi in nalogami, ki mu pritičejo, v sklop življenja v državi. Vsaka strumentalizacijska nakana, kakršnakoli je in od koderkoli prihaja, je zelo nevarna za življenje neke etnične skupine, katera ima dolžnost, da se ji upre z vsemi svojimi silami, ker utegne vsako popuščanje v tem smislu kompromitirati njeno dostojanstvo in njen ugled. Pogosto se sem pa tja sliši beseda «strumentalizacija», ko se razpravlja o življenjskih vprašanjih narodnih manjšin. Na srečo gre navadno za izraz, ki se izgovarja neodgovorno; vendar pa je prav, če poudarimo, da poskus «strumentalizacija» ne dela časti njenim pobudnikom ter kaže poleg drugega na politično kratkovidnost in prilagajanje novemu položaju. Strumentalizacijske nakane so vedno nizkotne; postanejo pa še posebno škodljive, kadar se njihov vir nahaja preko meje države v kateri etnična skupina živi; v tem primeru se namreč drugim negativnim prvinam, ki so zanjo značilne, pridružujejo činitelji psihološke narave, ki širijo sumničenja, ustvarjajo težave in dvome o celotni etnični skupini ter še posebej o tistih,

(Nadaljevanje na III. strani)

(Nadaljevanje s I. strani)

rodne dogovore, kot je bil primer s strokovno šolo v Gorici.

Tako stanje razkriva pravzaprav bistvo problema, in sicer, da se še vedno sodi, da so vse narodne manjšine tuje telo v državi, s katerim je treba temu primerno ravnati: ali ga asimilirati in tako doseči nasilno vključevanje v večinski narod, ali ga spraviti v karanteno, ker predstavlja trajen politični problem v pomenu, da je nenehni potencialni nosilec odcepitev, torej potencialni rušitelj celovitosti države.

Taka stališča terjajo zopet logične posledice, da tiste manjšine ali deli manjšine, ki jih je treba asimilirati, ne morejo biti deležne narodnih pravic, pa tudi ni mogoče s takimi pravicami «nagrajevati» tistih manjšin ali delov manjšin, ki bi lahko jutri ogrožali državo. Izjeme so dopustne in nujne le takrat, ko to terjajo hude notranje zaostritve in predvsem zunanje-politični interesi ter zunanji pritisk v pogledu izpolnjevanja pogodbenih določb.

Paradoks takega stališča je v tem, da taka izhodišča iz vidikov «višjih interesov države» prav te interese dejansko slabijo. Vsaka asimilacijska politika do narodnih manjšin je doslej povzročala nezadovoljstvo njihovih pripadnikov in zato hladen ali vsaj potuhnjeno vdan odnos do države. Gledanje na manjšino kot na tuje telo je povzročalo in povzroča samo njeno večjo izolacijo in oddaljevanje od države. V obeh primerih se izvaja nad manjšino nasilje, ki ni v skladu niti z demokratičnimi načeli niti s humanostjo, ki mora prevevati današnje odnose med ljudmi.

Sodobna demokratična država mora dokončno ovreči taka zastarela, okorela in preživela stališča. Treba je iti v jedro stvari, ki hkrati pomeni tudi preventivno zdravljenje: izhajati je treba iz dejstva, da so pripadniki narodnih manjšin državljani iste države kot pripadniki večinskega naroda, da jim je treba zagotoviti podobno kot vsem drugim državljanom enako ravnanje v gospodarskem, političnem in kulturnem pogledu, jim priznavati enake narodne pravice, enake pravice do njihovega jezika kot pripadnikom večinskega naroda, treba jim je zagotoviti in zaščititi njihove značilnosti, jim ustvariti varno in domače počutje, jim omogočiti skratka, da bodo kot državljani zadovoljni. Takrat bo prenehala manjšina biti notranje-politični, še bolj pa zunanjepolitični pomen. Kajti tudi v tem primeru velja, da zunanja politika sledi dogajanjem v notranji politiki.

Tak položaj zadosti nazorno prikazuje, kako je v republiki Italiji potrebna popularizacija manjšinske problematike. Južnotirolski primer je bil nedvomno za marsikoga dobra šola. Tudi dejavnost slovenskih manjšinskih organizacij je mnogo pripomogla v tej smeri. Srečanja naše zveze z unijo bi morala biti zaradi svoje specifičnosti še bolj poučna.

Toda nerazumevanje in predsodki so še globoko zakoreninjeni. Celo tisti, ki načela sprejemajo, se pri nekaterih elementarnih potrebah in zahtevah manjšine umaknejo, bodisi da jih ne morejo, ali celo nočejo razumeti.

Potrebno je torej temeljito vzgojno politično delo, za kar so v prvi vrsti poklicane politične stranke, ki načela o zaščiti manjšin sprejemajo. Če bo šlo zgolj po dosedanji poti neposrednih izkušenj in pritiska manjšin — naj v tem primeru zunanjepolitični pritisk zanemarjamo — ne bo prišlo tako zlahka in z veliko zamudo do oblikovanja zavesti o nujnosti zadovoljevanja potreb manjšin. In to nas močno zaskrbljuje. Kljub velikim naporom smo prešibki, da bi ta proces sami pospeševali, kot bi bilo potrebno.

Zelo koristno bi tudi bilo sistematično proučevanje vprašanj narodnih manjšin na znanstveni podlagi. Morda predstavlja najavljena ustanovitev deželnega urada, ki naj bi proučeval splošne in posebne probleme v zvezi z izvajanjem člena 3 statuta, dober začetek. S proučevanjem zbranih podatkov, sodobnih izhodišč in praktičnih izkusenj doma ter drugod po svetu, bi lahko ta urad ali še bolje, posebni institut in njegovi sodelavci prišli do določenih zaključkov, ki bi jih posredovali oblastem, strankam in javnosti.

Pregled tega, kakšni ukrepi so bili v minulih dveh letih sprejeti v korist slovenske manjšine v Italiji, bo kratek.

Sprejet je bil zakon o osebnih imenih, ki določa, da smejo starši dajati otrokom osebna imena tudi v pisavi priznanih narodnih manjšin. Na ta način se je torej zaključil tudi ta neprijetni ostanek fašistične zakonodaje.

Deželni svet Furlanija - Julijska krajina je pri predsedstvu deželnega odbora ustanovil referat, ki naj bi se, kakor že omenjeno, spremenil v urad za narodne manjšine. Kakšno delo je doslej opravil referat, nam še ni znano, ker ni bilo o tem še poročila.

Prav tako je deželni svet izglasoval predlog, naslovljen na vlado, naj obe veji parlamenta izpopolnita kazenski zakonik z določili o prepovedi netenja narodnostne mržnje. Pred kratkim je vlada ta predlog poslala parlamentu.

V Trstu in Gorici sta bila v tem obdobju obnovljena občinska in pokrajinska odbora, v katere so bili izvoljeni tudi Slovenci. To je pomemben udarec nazadnjaškim silam, ki bi Slovence še vedno v vsakem pogledu hoteli zadrževati na stopnji državljanov druge vrste.

Zadnja sporazuma o sestavi sredinsko - leve večine v tržaški občini in pokrajini vsebujeta nekaj pomebnih obveznosti do Slovencev. Če bodo te obveznosti v celoti izvedene, bi to predstavljalo upoštevanja vreden korak pri uresničevanju zahtev slovenske manjšine.

Razen Slovenskega gledališča v Trstu so tudi druge naše članice in druge slovenske ustanove v tem obdobju začele dobivati podporo iz javnih sredstev. Toda vse te podpore so do sedaj tako omejene, da imajo le simboličen značaj.

Na zasedanju mešane jugoslovansko - italijanske komisije je bila sklenjena ustanovitev prepotrebnega strokovnega zavoda tehniške smeri v Trstu. Napovedana je tudi ustanovitev enakega zavoda komercialne smeri v Gorici.

Bolj dolgo je seznam neizpoljnjenih potreb naše manjšine, ki so bile naštete v skupnih zaključkih pred dvema letoma.

Še vedno je skrajno pomanjkljiva zakonodaja, ki bi v duhu državne ustave in deželnega statuta dajala manjšini bistvene pravice predvsem glede jezika. Spomenica o soglasju še vedno ni notranje pravno obvezna, zaradi česar ni niti na Tržaškem — razen redkih izjem — še uveljavljena pravica uporabe slovenskega jezika v uradnih stikih. Na sodišču je slovenski jezik celo prepovedan. Še vedno ni pravičnega zastopstva Slovencev v uradih, državnih ustanovah, v sodstvu in v komisijah. Stanje v Beneški Sloveniji in v Kanalski dolini je nespremenjeno. Tamkajšnji Slovenci ne uživajo še niti ene narodnostne pravice. V takem stanju so lanskega oktobra Beneški Slovenci pričakali stoletnico pripadnosti k Italiji. Njihovi zastopniki in zastopniki kanalskih Slovencev so ob tej priliki naslovili pretresljivo spomenico na predsednika republike, ki se je tedaj mudil v teh krajih.

Na šolskem področju so še vedno velike pomanjkljivosti v zvezi z izvajanjem šolskega zakona. Glede priznanja diplom, ki so jih pripadniki slovenske manjšine dosegli v Jugoslaviji, ni še nobenih novosti. Tudi glede toponomastike še ni bil sprejet noben sklep.

Kakor že omenjeno, se niti vse bistvene obveze Posebnega statuta, ki je sestavni del memorandnega sporazuma, ne izpolnjujejo. Glede določb Posebnega statuta, ki govore o pravicah slovenskega jezika v odnosu do oblasti, ne gre morda za različno tolmačenje, zaradi česar bi lahko stvar obtičala na mrtvi točki. Ne, določila so zelo jasna in precizna. Toda se razen redkih izjem ne izvajajo, ker se nočejo izvajati. Mešani jugoslovansko - italijanski odbor je po dolgotrajnih in ponavljajočih se razpravljanjih o tej, za nas Slovence v Italiji tako važni stvari, ugotovil lahko le to, da smejo Slovenci v Trstu vlagati prošnje za propustnice in potne liste v slovenskem jeziku.

Ponovno moramo ob tej priliki poudariti, da odklanjamo prakso reciprocitete pri sklepih o izvajanju določb sporazuma. Najbolj avtoritativna obsodba takega postopka je sklep, ki je bil sprejet po razgovorih med predsednikom Morom in Stamboličem, da je treba prav ta sporazum izvajati ne samo po črki, ampak tudi po duhu.

Zaradi naše zahteve, da se ta mednarodni sporazum mora v celoti izvajati, nam nihče ne more očitati nedoslednosti spričo našega prej omenjenega stališča, da je treba manjšinska vprašanja reševati iz vidika notranje politike. Ta pot res ni povsem normalna, toda če se v notranji politiki ne rešujejo vprašanja, ali se pa prepočasi rešujejo, nam ostane za danes predvsem ta pot, po kateri bomo prej kaj dosegli.

Kljub temu da moramo zabeležiti poslabšanje na nekaterih sektorjih, predvsem v zvezi z imenovanjem Slovencev v razne komisije in volišča, lahko trdimo, da se je položaj slovenske manjšine v Italiji v primerjavi s stanjem pred dvema letoma le nekoliko, toda neznatno izboljšal. To izboljšanje radi priznamo in tudi čutimo, da dihamo drugačen zrak, kakor v preteklosti. Toda vse to gre le preveč počasi, kajti nismo niti od daleč še dosegli točke, ko bi lahko ugotovili, da se je razkrajanje naše narodne skupnosti prenehalo. V razmerah, v katerih ne uživamo niti administrativne dvojezičnosti, dokler se namreč ne moremo sproščeno v katerem-koli uradu ali na sodišču pogovoriti v materinem jeziku, dokler ne moremo niti ustno niti pismeno v odnosu do javnih oblasti izraziti svojih misli, ki jih do potankosti vsakdo lahko izrazi le v lastnem jeziku, dokler ne bomo videli, da na odgovornih mestih sede tudi Slovenci, dokler ne bomo videli slovenskih javnih napisov, dokler ne bodo slovenske kulturne, gospodarske, športne in druge organizacije resnično in povsem izenačene s podobnimi italijanskimi, dokler ne bomo skratka enakopravni na gospodarskem, političnem in kulturnem področju, vse dotlej bo v nas občutek manjvrednosti, vse dotlej bo asimilacijski proces odjedal kose našega narodnega telesa.

Zaradi vsega tega obstajajo še vedno v polni veljavi zahteve, ki smo jih skupno formulirali na zadnjih dveh srečanjih in ki smo jih ponovili na glavnem svetu SK GZ, ki je zasedal pred dvema mesecema. Na tem zasedanju smo tudi zahtevali, naj se poleg celotnega reševanja naših vprašanj, vzporedno in nujno tudi rešujejo še druga, kot: razširiti zakon o slovenskih šolah na videmsko pokrajino, izpopolniti šolsko mrežo v tržaški in goriški pokrajini, novi deželni zakoni naj bi upoštevali v večji meri koristi slovenske manjšine, prenehati z razlastitvami na Tržaškem po danes veljavnih predpisih in sprejeti nov pravični deželni zakon, finančno breme za Slovensko gledališče v Trstu naj bi v celoti prevzele javne ustanove, razširitev delokroga slovenskim denarnim zavodom, upoštevati pravično zastopstvo Slovencev pri obnavljanju osebja v javnih uradih in ustanovah.

Ob vseh teh zahtevah moramo poudariti, da čas danes hitreje dozoreva. Hitrejše dozorevanje je zaznavno predvsem v vedno novih splošo demokratičnih pridobitvah, v stremljenju državljanov po še bolj sproščenih družbenih razmerah, v katerih žele živeti. Obsežne pravice se tudi obetajo južnotirolskim Nemcem. Nadaljevanje z dosedanjim počasnim urejevanjem naših vprašanj bi ne pomenilo samo v teh okoliščinah novih krivic, ampak bi bil upravičen povod za bolj odkrito nezadovoljstvo.

Upravičena je tudi zahteva slovenske manjšine v Italiji, da se v okviru italijanske televizije uvede kratek reden program v slovenskem jeziku za področje, kjer prebivajo Slovenci v Italiji. Prav tako ponavljamo željo jugoslovanski televiziji, da s primernimi repetitorji omogoči boljši sprejem svojega programa v Trstu in na Goriškem.

Med najbolj učinkovite instrumente za obrambo koristi manjšin spadajo njihove avtonomne osrednje manjšinske organizacije. O vlogi osrednjih organizacij je bilo mnogo govora na zadnjem zasedanju glavnega sveta SKGZ. Kljub temu čutimo potrebo, da nekatere misli ponovimo. Omalovaževanje vloge take osrednje organizacije po nekaterih političnih in upravnih činiteljih predvsem na Tržaškem ne daje najboljšega spričevala tistim, ki tako mislijo in ravnajo. Prvi trdijo, da se vse politično življenje razvija v strankah in v medstrankarskih dogovorih in da že torej stranke same skrbijo, da se manjšinski problemi rešujejo, za druge so pa take organizacije «zasebne».

Če bi stranke naše probleme res reševale, torej rešile, ne bi bilo treba manjšinskih organizacij. In prav zaradi tega, ker se problemi ne rešujejo, odnosno se rešujejo po polževo in pomanjkljivo, se potreba po teh organizacijah vsiljuje sama po sebi. Če ne bi bilo teh, ki jih imamo, bi nastale druge. Zato so nenadomestljivo sredstvo za obrambo interesov manjšine. Izkušnje so pokazale, da vodi do enakopravnosti manjšine samo njena aktivna prisotnost kot celote, zastopane po osrednjih avtonomnih organizacijah, ki opozarjajo, reagirajo in terjajo.

Urejevanje problemov narodnih manjšin je preveč občutljivo in zadene preveč njihovo življenjsko jedro, da bi ga mogli prepustiti samo občasnim dogovorom med strankami tudi zaradi tega, ker so tako dogovori časovno omejeni, obsegajo praviloma le obravnavana vprašanja in konec koncev spreminjajo lahko manjšino v objekt in drobiž za poravnavanje medsebojnih računov.

Današnja zahteva slovenske manjšine je, da se njena vprašanja globalno rešijo v smislu republiške ustave, deželnega statuta in mednarodnih dogovorov v tej poti in na način, ki se bo jasno zal za najbolj primernega. Toda je hkrati utemeljena tudi zahteva, da mora pri takem reševanju biti manjšina aktivno udeležena preko svojih organizacij.

Kdo torej tem organizacijam odreka zgoraj opisano funkcijo, dokazuje, da podreja vse interesom lastne stranke, da je torej v skrajnosti tudi proti reševanju, če pa njegovi stranki ne bi koristilo, da je za reševanje po kapljicah, ker dogovori med strankami obsegajo omejeno število problemov, ki naj bi se reševali. Da hoče imeti monopol za vso dobo veljavnosti dogovorov glede vprašanj, ki jih med strankarski sporazumi ne obsegajo, ki pa so za manjšino življenjske važnosti. In prav zaradi tega, ker je v naravi manjšinske organizacije, da nerešena vprašanja neprestano postavlja v ospredje, so za nekatere politike te organizacije nadležne, zato je najbolj enostavno če jih skušajo izločiti s preprostim odrekanjem pristojnosti.

Definicija, da so manjšinske organizacije «zasebne» je, milo rečeno, neumestna, ne samo zato, ker pomeni taka oznaka omalovaževanje vseh organizacij od političnih strank navzdol, ampak tudi zato, ker je to najbolj lagoden način izločati «nadležnega» sogovornika. Tako omalovaževanje ima ob istočasnih očitkih, da se manjšina «zapira sama vase», svoj izvor delno v zgoraj opisanih stališčih, predvsem pa v težnji, da ne bi bilo treba prevzeti nikakih obveznosti.

Moramo takoj dodati, da je v Gorici v tem pogledu nekoliko drugače, zato ti očitki niso namenjeni v celoti goriškim činiteljem.

Misel, ki je bila izražena ob našem srečanju pred dvema letoma, da se obe zvezi zavzemata za čimboljše odnose med obema mejnima državama, Jugoslavijo in Italijo in za čim tesnejšo povezavo med obema mejnima področjema, je v tem času dobila konkretno obliko v večji sprostitvi prehajanja meje in v krepitvi gospodarskega sodelovanja. Prav v integriranju gospodarstev na obeh straneh meje vidimo jamstvo za trajnejšo in močnejšo povezavo, kajti medsebojna gospodarska odvisnost bo poglobila tudi medsebojno spoštovanje, kar se bo nujno moralo odražati tudi v odnosu do manjšin.

Tudi z vztrajnim ponavljanjem, da je treba zadovoljiti vse zahteve in potrebe manjšin, prispevamo k ustvarjanju pogojev za tesnejše in iskrenejše sodelovanje med obema državama. Kajti nerešena manjšinska vprašanja so lahko resna ovira za večje zbližanje.

Razmeroma plodno dejavnost slovenskih organizacij v Italiji je treba brez dvoma v prvi vrsti pripisati specifičnemu položaju manjšine, za katero predstavlja kulturna, športna, strokovna in podporna dejavnost tudi obrambo lastnega obstoja. Nihče pa ne more zanikati, da to delovanje ne bogati tudi celotnega okolja, v katerem slovenska manjšina živi. Se pravi, da delovanje slovenskih kulturnih ustanov prispeva k rasti splošne kulturne ravni prebivalstva.

Slovenske podporne organizacije omogočajo študij številnim slovenskim dijakom in študentom, s tem da jih podpirajo, kar pripomore k dvigu izobraževalne ravni celotnega prebivalstva. Isti zaključki veljajo tudi za bogato športno delovanje slovenske mladine.

To želimo poudariti prav ob današnji priliki, ker niso žal vsi napori pripadnikov manjšine ocenjevani tudi iz tega splošno koristnega vidika, saj je prav vidik, da manjšina pomeni obogatitev okolja, v katerem živi, danes v svetu že splošno osvojen.

Prepričani smo, da napori, ki jih vlagamo na občnih zborih, podobnih srečanjih in v tisku, zato da bi prepričali vse tiste, ki imajo možnost in dolžnost, da urejujejo naše zadeve, niso zaman. Obračamo se na ljudi, za katere vemo, da jim demokrtično prepričanje ne bo dovoljevalo, da bi se zadovoljevali s stanjem, v katerem bi del njihovih sodržavljanov moral živeti okrnjeno življenje. Moč in pripravljenost še dalje vztrajati v tem našem poslanstvu črpamo prav iz globoke vere v človeka in v pravičnost in upravičenost stvari same.

Pred dvema letoma, 24. in 25. januarja 1965, sta se sestala v Trstu na skupno sejo izvršni odbor Unije Italijanov za Istro in Reko ter izvršni odbor SKGZ. Slika s te seje v Gregorčičevi dvorani

(Nadaljevanje s I. strani)

...mačijo njene težnje najbolj ...dno in neizprosno.

Iz te premise bomo načeli ... odmevov na stališča, ki ... jih zavzeli na prvem srečanju ter posledice, ki jih je pobudila naša nadaljnja akcija. Tudi to pot bomo postavili na isti ... kot tedaj skupna in sorodna vprašanja obeh etničnih skupin. Ker če je res, da smo zavračamo načelo toge re... ...nosti pri sprejemanju ukrepov, ki so povezani z ravnanjem z narodnimi manjšinami ter pri... ...nja tem osnovnih demokratičnih pravic, je prav tako res, da ... primerjave ne samo neizogibne, temveč tudi potrebne. Te primerjave namreč služijo ne samo za uspešno ocenjevanje demokratičnosti, ki izvira iz posameznega ...ja in ureditve države, temveč tudi kot bodrilo in spodbuda za izboljšanje načina dela, za popravljanje napak ter za odstranjevanje vseh predsodkov. Razlike v ... ureditvi ne bi smele ... v sodobnem svetu, kjer postajajo vedno bolj očitne težnje ... premostitev tradicionalnih, klasičnih narodnostnih razlik, odločilne vloge na tem področju. Sodobna demokratična država, ki ... obvladati toliko drugih protislovij, mora najti način za ... vseh virov diskriminacije med lastnimi državljani in po... vsak vir narodne diskriminacije ter sprožiti resen proces demokratične in državljanske ..., ki najde svojo vsebino ... človečansko opravičilo v spo... značilnosti in svojstve... kulturnega zaklada, v vzajemnem razumevanju in resnični enakopravnosti državljanov.

V preteklem dveletju je bila ...ina za Italijane, ki živijo v Jugoslaviji, vrsta novih dogodkov, ki so čeprav skozi delno rešitev ...ječih vprašanj, prispevali k ...janju ugodnejših razmer za ...oličen, nemoten in pariteti... razvoj. Ne bi hoteli, da bi nas ... razumeli in ne bi hoteli, da ... nas kdo obtožil demagogije, ... pa ponarejanja stvarnosti. Mi, ... v tej stvarnosti živimo, se najbolj zavedamo njenih pomanjkljivosti ter se bomo torej tudi v ...okoliščinah poslužili objektivnega merila stroge kritike, ki pa ... konstruktivna. Pri tem pa se ... bomo pustili zapeljati na pot ...enega zadovoljstva zaradi do ...aj dejansko doseženih rezultatov z našo neodjenljivo akcijo, ... smo zaskrbljeni zaradi številnih vrzeli, ki jih bo treba še izpolniti in zaradi predsodkov, ... jih bo treba odpraviti.

V minulih dveh letih smo posvetili največji del naših naporov ... ustavnih in statutnih do... ter tudi v duhu sklepov ... prvega srečanja, popolnemu razčiščenju naših tako imenovanih zahtev (rivendicazioni). ...do bi utegnil oporekati, da ... ne bi smelo po 20 letih od ... druge svetovne vojne in ... 20-letni izkušnji družbenega ...ema, ki sloni na dejanski in ... teoretični enakopravnosti državljanov, izgubljati več časa, da ... pojasni, kar je že popolnoma ... Ta ugovor lahko sprejmemo in ni lahko predložiti prepričljive argumentacije, da bi se ... izpodbijal. Ni hvale vredno dej... da so morala dolgo časa ... posvetovanja, sestanki in ... diskusije, da bi pravilno uokvirili vprašanje, izpodbijali zgrešena stališča in neosnovane pri...tike. Taka je stvarnost, ki jo ... delno pogajajo gospodarski činitelji. Njene globlje korenine ... je treba poiskati posebo v pomanjkanju odločne volje ter popolnega prepričanja v pravilnost sprejetih sklepov. Res je, da to negativno plat dejanskega stanja ... dejstvo, da se nerazumevanja, pomanjkanje občutljivosti in dobre volje, pojavljajo skoraj vedno le na občinski ravni; v okviru mesta in vasi pa so se pojavile številne težave subjektivnega značaja, ki so ovirale izvajanje naših načrtov in naših sklepov. Proces obnavljanja kadrov v številnih krajih Istre je potekal počasi ter je spričo tega ...trajnost obstanka pridržkov in ...jenega obzorja, ki jih je treba pripisati razgretemu ozračju neposredno po vojni, razumljiva, čeprav ne opravičljiva.

V določenem trenutku se je zdelo, da bodo neskončne debate, ki so se večkrat ponavljale, neizogibno zašle v slepo ulico, ker so jim le deloma in redko sledila stvarna izvajanja. Nastal je vtis, da obstaja določena nemožnost ,da se premosti mrtva točka. Pri iskanju odgovora na ta položaj se je ugotovilo, da so za popolno izvajanje teoretičnih predpostavk manjkali primerni in obvezni zakonski instrumenti. Ugotovilo se je, da obstaja med deklaracijami in prakso prelom, katerega bi utegnili in morali premostiti samo z zakonskimi predpisi, ki bi napravili red in zagotovili perspektive sektorju, ki je plaval v raznih pogledih še vedno v svetu idealov. Po pravici povedano, je bila pomoč ,ki jo je zakonodajalec dajal na raznih ravneh izvajanja načrtov, pomanjkljiva in prav od tu izvirajo skoraj vse pomanjkljivosti in težave, o katerih bomo govorili pozneje Sedanji položaj italijanske etnične skupine v Jugoslaviji je treba obravnavati s treh osnovnih vidikov:

— pravna ustavna jamstva;
— kulturna dejavnost;
— stiki z matičnim narodom in vloga mosta.

Umestno je, da pripomnimo, da italijansko etnično skupino ščiti vrsta ukrepov zveznih in republiških ustav, drugih zakonov in občinskih statutov, predpisov, ki predstavljajo trden jez proti vsaki težnji po asimilaciji in ki jamčijo pravico ,ki zadevajo jezik, kulturo in izročila in enakopravnost na vseh področjih družbenega življenja. Zgrešeno pa bi bilo misliti ,da bi se ta pravna ustavna zaščita utegnila avtomatično spremeniti v dejansko stanje. Računati moramo na primer s pristaši stališča, ki trdijo, naj se pravice priznavajo na podlagi številčne moči posameznih skupin sonarodnjakov; upoštevati moramo stopnjo nacionalne zavesti in kulturne ravni pripadnikov etnične skupine samih. Izkušnje iz preteklosti in še posebno v zadnjih dveh minulih letih nam odkrivajo zanimive dogodke, ki jih ne smemo podcenjevati, če nočemo, da se ustavni ukrepi izjalovijo ter izgubijo vsakršno vsebino.

Demokratična rešitev narodnega vprašanja zavrača številčno razmerje kot pogojni činitelj, ne more se deliti pravica na podlagi številčnih razmerij; številka more kvečjemu vplivati na količino materialnih sredstev, ki jih je družba dolžna prispevati za zadovoljitev osnovnih zahtev državljana. Sploh pa številčno razmerje, ki često ni jasno začrtano, ali pa je izkrivljeno zaradi pritiska najrazličnejše vrste, dopušča najrazličnejša tolmačenja. Na eni strani gremo od tolmačenj, ki utegnejo biti resnično zelo širokosrčna in demokratična (kot je primer občin na Koprskem in v Rovinju), toda so lahko tudi zelo omejevalna, kot je primer puljske občine, kjer se tej zanika značaj mešanega področja, čeprav je številčno razmerje tu ugodnejše kot na Koprskem. Mogli bi citirati še druga protislovja, ki izvirajo iz tega silno lažnega in nedemokratičnega kriterija. Spoštovanje človeške osebnosti z vsemi njenimi značilnostmi (ker prav v tem tiči bistvo narodnostnega vprašanja) ne biti vezano na tako dvoumne številčne vrednote. V tej zvezi smo napravili le malo korakov; posrečilo se nam je, da smo omajali trdno zakoreninjene poglede ter sprožili proces revizije v krajih, ki bi jih bilo treba proglasiti za narodnostno mešane z vsemi posledicami, ki bi jih ta ukrep pogajal. Opažamo določene premike v poreški občini, kjer se zdi, da bodo v kratkem proglasili Poreč, Torre, Vižinado in Orsero za narodnostno mešane kraje. So pa še drugi kraji, ki so brez upravičenega razloga izključeni.

Prej smo govorili, da obstaja pri uveljavljanju specifičnih pravic etnične skupine še ena težava, ki jo pogajata stopnji narodne zavesti in kulturne ravni pripadnikov skupine. Tu naletimo na dve nasprotujoči si tezi: prva trdi, da se je treba držati kriterija želja in izrečne zahteve (ustno ali pismeno) prizadete osebe. V tem primeru bi se morala priznati pravica samo v primeru, če državljan italijanske narodnosti to izrečno zahteva; če on molči, pravica ugasne. To je naiven, krivičen in enostranski način presojanja, ki navaja na mnenje, da je vprašanje rešeno, a je v resnici še vedno zelo pereče

Druga teza pa zahteva, naj pristojni krogi priznajo to pravico neodvisno od zavestne zahteve zainteresiranega; zahteva se namreč upravičeno, naj se demokratično organizirana družba ne zateka k dvomljivim trikom, da bi prikrajšala državljana ,ki ji pripada kot posledica bistvene vsebine njene ureditve. Dobromisleči sprejemajo takoj to stališče, ki izraža in tolmači najnaprednejša stališča glede človečanskih pravic. V našem posebnem položaju pa ta druga teza postane nezamenljiva ter se mora spremeniti v obvezno norma za vse odgovorne funkcionarje, ki imajo opravka z državljani italijanske narodnosti. Ne smemo namreč spregledati neke stvarnosti, ki bi, če bi jo omalovaževali, utegnila umetno postaviti na glavo položaj ter ga prikazati pod diametralno nasprotnim vidikom; ne smemo pozabiti stvarnosti počasnega, postopnega rahljanja narodne zavesti, ki je nastopilo zaradi raznih vzrokov v duševnosti precejšnjega števila naših sonarodnjakov; psihološki položaj nekaterih krajev v Istri je bil pred petimi, desetimi leti drugačen; prišlo je do moralnega pritiska ,ki je pospeševal oportunizem, željo po mirnem življenju. Pri tem se je izkoriščalo dejstvo, da si naši sonarodnjaki niso bili zavestni pravic, ki jim pripadajo in niso bili niti pripravljeni, da te pravice branijo .Ne bomo tu obtoževali tiste Italijane, ki so podlegli kopičenju dogodkov, ki so jim bili neugodni; gotovo pa je, da so s časom, v teh nevihtnih razmerah, sprejeli določene navade, si ustvarili določeno «formo mentis» ter so postali malo občutljivi glede zaščite svojega narodnega dostojanstva. V preteklosti se je namreč včasih dogajalo, da so drugi smatrali to težnjo za nazadnjaško in nevarno ter skušali z demagoškimi gesli zahtevati od prizadetih, da se odrečejo nečemu, kar nima nič skupnega z najvišjimi ideali svobode in bratstva med narodi.

Ker je na področjih kjer žive državljani italijanske narodnosti, glede uresničevanja ustavnih načel položaj pač takšen, moramo ravnati zelo previdno, pametno in z razumevanjem ter moramo s svojo dejavnostjo in s svojim ravnanjem prispevati k prebujanju narodne zavesti tam, kjer je zaspala, in ne prispevati, k temu, da bi za vedno opešala. Zaradi praktičnih težkoč, ki jih pomeni takšna izbira, ni dovolj, da gremo mimo nje da se s tem odpovemo že v začetku naporni poti.

Tesno povezano s tem, kar smo rekli prej, je vprašanje uvedbe dvojezičnosti v krajih, kjer žive skupno državljani različnih narodnosti. Dvojezičnost pomeni predvsem enakopravno ravnanje v obeh jezikih na vseh toriščih družbenega življenja. Dvojezičnost je nezadržna zahteva narodnostne skupine ,ampak je tudi hkrati posledica zasnove ,ki smo jo vedno postavljali narodnostnemu vprašanju. In res, čemu bi služile šole in druge kulturne ustanove narodnostne skupine, če pa se ne bi mogla v vsakdanji praksi njena jezikovna fiziognomija v celoti izražati? Ustvarjanje in uveljavljanje svobodne človeške osebnosti se ne moreta uresničevati v kalupu, ki ni prikladen; ne moreta se uresničevati če se posiljujejo težnje in podedovana izročila. Kulturno bogastvo naroda sloni na raznolikem prispevku ljudstev, ki ga sestavljajo. Zaradi tega ni dvojezičnost nujna le iz praktičnih razlogov odnosov med ljudmi, saj bi le malo pomenila, če bi se omejevala na sorazmerje napisnih tabel, obrazcev in dvojezičnih obvestil. Dvojezičnost je nekaj bolj plemenitega, bolj vzvišenega; je vzgojni dejavnik, ki plemeniti ljudi ,ki jo izvajajo v skupnem naporu, da bi se razumeli, spoštovali, se ljubili, je v težnji po odstranitvi ovir, ki jih predstavljajo različna izrazna sredstva, da bi približala kulture in pletla med njimi vezi kakor tudi da bi približala izročila in miselnost, tako da bi se vsi čutili samo ljudje v najglobljem pomenu besede. Popolno uveljavljenje resnične dvojezičnosti, pri čemer je treba že v naprej upoštevati samo po sebi razumljive objektivne težkoče, je dokaz globoke humanosti, je velika socialna pridobitev, ki uvaja v človeške odnose novo etiko, višjo etiko, prosto vseh nacionalističnih ozkih gledanj, kar se ne sme zgoditi z administrativnim dejanjem, marveč iz globokega in iskrenega demokratičnega prepričanja.

Mi se moramo sedaj lotiti borbe za to obliko dvojezičnosti. Pogumno moramo sprejeti vse njene posledice, predvsem pa nalogo, da bomo vzgajali v tem smislu nova pokolenja in jih naučili jezika ,kulture, zgodovine in izročil obeh skupin. Na tem torišču smo zelo malo storili. Dosegli smo rezultate, kolikor se tiče tako imenovane upravne dvojezičnosti. Dejstvo je, da le v majhnem številu istrskih središč uživa italijanski jezik resnično enakopravno ravnanje; v maloštevilnih krajih je postala italijanščina obvezni jezik v večinskih šolah. To se ne dogaja niti v občinah, kjer obstajajo točne statutarne norme ,ki urejujejo to vprašanje. Dostikrat navajajo izgovore finančne narave, v resnici pa gre predvsem za pomanjkanje občutljivosti ter za ne še popolnoma jasne ideje.

Posledica pomanjkanja uveljavljanja popolne dvojezičnosti in ustvaritve dvojezičnega ambienta je ta, da smo priča skrajnemu obubožanju italijanskega jezika. S tem nočemo ignorirati toliko drugih razlogov, ki povzročajo ta pojav. Vedno bolj nagel razvoj družbenega življenja, neizogibne zahteve praktičnega življenja in iz tega izvirajoča potreba po hitrem delovanju pospešujejo zlasti v juridično upravno terminologijo uvajanje izrazov in besed, ki niso primerne ali so delno zastarele in često zvenijo kot žalitev italijanskih jezikovnih in književnih izročil ter niso v čast tistim, ki jim pripada naloga, da bedijo nad tako važnim aspektom družbenega življenja.

Zaradi vprašanja dvojezičnosti bo treba ponovno razpravljati o občinskih statutih in njihovi učinkovitosti. Njihove vrzeli so očitne in njihova neupravičena heterogenost negativno vpliva na položaj etnične skupine. K temu je treba dodati nezadostne statute v podjetjih, v katerih se večinoma ignorira prisotnost uslužbencev italijanske narodnosti.

Predpisi, ki jih vsebujejo naše male ustavne listine, se ne uveljavljajo povsod in še toliko manj smo dosegli njihovo toliko zaželeno enakost, ki bi izločila nedoslednosti določenih občinskih statutov in uresničila enako ravnanje z narodnostno skupino ne glede na njeno ozemeljsko porazdelitev. Niso še izvedli revizije in izpopolnitve nekaterih statutov (Poreč, Labinj, Opatija itd.), čeprav so razmere že precej časa od tega dozorele. Na tem torišču vlada prevelika počasnost, čeprav je jasno, da enotne rešitve glede predpisov o pravicah državljanov italijanske narod-

(Nadaljevanje na IV. strani)

Skupne seje pred dvema letoma so se udeležili (od leve proti desni) pedagoški svetovalec prof. Stanko Mihelič, ital. konzul v Kopru dr. Amedeo Cerchione, ravnatelj Ljudske knjižnice dr. Stelio Crise in jug. konzul v Trstu Jože Gačnik

Gostje na skupni seji izvršnih odborov SKGZ in unije v januarju leta 1965

(Nadaljevanje s III. strani)

nosti predstavljajo osnovni pogoj za prebroditev neupravičenih razlikovanj. Vsi se strinjajo s tem, da je treba neizogibno rešiti narodnostno skupino pred nevarnostjo upravne drobitve njenih pravic, kar bi jo nujno obsodilo na izginotje, toda malo jih je, ki odločno in vztrajno delujejo na tem, da bi spremenili to načelo v stvarnost. Najbolj huda vrzel je v pomanjkanju zamisli o narodnostno mešanem kraju, kar naj bi bil statutaren pogoj, ki bi veljal za vsa središča, kjer živijo Italijani, ter za njegovo juridično opredelitev. Po dveh letih razpolagamo z dovoljnimi podatki, da lahko trdimo, da niso še vsi razumeli in sprejeli tega načela kot bistvenega činitelja za rešitev drugih odprtih vprašanj in kot nenadomestljivo osnovo za resnično enakopravno ravnanje. Naše vztrajanje, ki bi se lahko zdelo komu trmasto in neoportuno, vztrajanje pri zahtevi, da se sprejme omenjeno načelo, izvira ravno iz zavesti o njegovi bistveni važnosti, ki izključuje vsako možnost kompromisov in odpovedi in ki bi v takšnem primeru zadobilo pravi značaj strahopetnosti in neumnosti.

Kar torej zadeva določanje narodnostno mešanih krajev, se razmere bistveno niso spremenile. Nasprotno, v nekaterih primerih sta se začetni polet in navdušenje v središčih, ki so se zadeve lotili najbolje, nekoliko polegla in temu je sledilo mrtvilo tako, kar zadeva pobude, kot tudi delo. Med našimi razpravami o tem vprašanju je včasih v opravičilo prikazanih pomanjkljivosti ponovno plašno prišlo do izraza to, da se na pogajanjih med uradnimi predstavniki obeh dežel ni spoštovala recipročnost. Kot tedaj, tudi danes z vso odločnostjo odklanjamo vsak poskus, da bi se v proces reševanja naših zadev vpletno načelo, ki je tuje teoriji in praksi naše notranje izgradnje, našim družbenim odnosom.

Italijanska etnična skupnost še nadalje daje svoj delež v reševanju splošnih problemov dežele in področij, na katerih živi. Vključitev naših rojakov v vsa področja političnega, gospodarskega in kulturnega življenja je normalen proces, ki se je začel ob koncu druge svetovne vojne. Sodelovanje stotin državljanov italijanske narodnosti v vodenju javnega življenja in gospodarstva v svojstvu vodilnih funkcionarjev, občinskih svetovalcev, poslancev, v vodstvu podjetij in kot proizvajalcev-upravljalcev itd., je praktičen dokaz življenjskosti in veljave naše narodnostne skupnosti in hkrati pozornosti, ki se njej in njeni dejavni prisotnosti v razgibanem družbenem napredku posveča s strani odgovornih krogov.

Družbena uveljavitev rojakov v najširšem smislu je neizpodbitna. Dotok novih in vedno bolj usposobljenih sil v nenehno obnavljanje naših struktur je zagotovljen tudi z množico strokovnjakov, univerzitetno izšolanih ljudi, tehnikov, specializiranih delavcev italijanske narodnosti. Danes imamo precejšnje število razumnikov. To nas navdaja z zadovoljstvom, kajti upoštevajoč težave, na katere smo naletavali na naši poti, ter dejstvo, da smo kljub vsemu te težave premagali prav v trenutku, ko smo ostali malone brez vseh kulturno in strokovno usposobljenih ljudi, smo prepričani, da bo delež, ki ga bodo dale naše mlade moči, ki smo jih usposobili, da se z zrelostjo in čutom odgovornosti lotijo življenjskih problemov, dal vsem videzom naše dejavnosti zavestno in kompetentno poglobljenost, kakršne doslej še nismo poznali. Ena naših nalog je, da pri italijanskih razumnikih vzbudimo konkretno zavzetost za delo v ustanovah njihove nacionalne skupnosti. Rešitev nacionalnega problema, vzeta kot povečanje možnosti za svobodno in iskreno izražanje kulturnih bogastev vsakega naroda, kot družbena dolžnost vsake narodnostne skupnosti, da prispeva svoj delež v kulturni sklad vse državne skupnosti, prav v različnosti oblik in pobud, ki jih pogajajo miselnost, navada in vrojeni značaji, nalaga državljanu z dvojnim svojstvom, s svojstvom državljana svobodne dežele ter svojstvom Italijana, nalogo ,da je dosleden in se ravna v smislu načel naše splošne politike na tako občutljivem področju, ki naj bo kvalificiran preizkusni kamen resnične svobode in pravega demokratičnega duha, ki naj bosta značilna za notranjo družbeno ureditev in praktično reševanje problemov v določeni državi.

Če se sprejme to načelo, nastanejo druge zahteve, med katerimi je tudi tista, ki zadeva moralno obveznost italijanskega razumnika, da dokaže svojo občutljivost do vprašanj svojih rojakov. Z drugimi besedami, se tu postavlja vprašanje nacionalnega ponosa. Kot nacionalni ponos razumemo prirodni in upravičen ponos, da pripadamo določeni narodnostni skupnosti, ki je že v mnogih okoliščinah dokazala svojo zvestobo idealom družbe ,ki jo sestavljajo svobodni in enakopravni ljudje in v kateri velja kot merilo za uveljavitev le poklicna sposobnost in osebno poštenje; v kateri se od nikogar ne zahteva niti odkrito niti prikrito, naj se odpove svojim osnovnim pravicam, in svojim posebnostim, da bi mu za to priznali kakršno koli ugodnost.

V šolstvu so bili rezultati bolj pomembni. Šolsko mrežo so razširili in delno dopolnili. Odprli so nove šole (šolo v Novi vasi, dopolnili šolo v Taru). Še nadalje so omogočili bolj svoboden vpis, tako da je postala italijanska šola enakopravna tudi s tega stališča. (V teku je predlog za spremembo republiškega zakona o šolah narodnostnih skupin na Hrvaškem). Dopolnili so stalež učnega osebja s tem da so vključili vanj šolnike, ki so diplomirali na italijanskem odseku učiteljišča v Pulju. Nekatere združene odseke so spremenili v izključno italijanske. Izboljšala se je dobava učbenikov in spopolnili so šolske knjižnice. Na splošno so se tehniško organizacijske razmere naših šol izboljšale. Pritožiti pa se moramo nad pomanjkanjem proučitve stvarnega položaja v nekaterih krajih, kjer živijo naši sonarodnjaki in kjer še vedno ni italijanske šole. Nihče ne zahteva, da se odprejo šole, kjer ni za to potrebnih pogojev; toda naša dolžnost je, da se odločno borimo, da se odprejo tam, kjer je zagotovljeno minimalno število učencev. Prav tako so malo storili, da bi rešili vprašanje poklicnih strokovnih šol. Nastaja potreba ,da se izvede revizija vse šolske mreže, da bi jo čim bolj učinkovito prilagodili dejanskim potrebam narodnostne skupine.

Druga negativna plat tega vprašanja je obstoj mešanih šol, oziroma dejstvo, da niso spremenili italijanskih odsekov v samostojne ustanove (Vodnjan, Poreč, Bale itd.) Vprašanje avtonomije italijanske šole je osnovna zahteva, ki je pogoj za njeno nemoteno delovanje in njen napredek.

Potrjena je bila življenjskost naše šole, saj so se na njej izučili vzgojitelji v tako velikem številu in s takšno sposobnostjo, da so se izkazali v logičnem in demokratičnem tekmovanju za družbeno uveljavljenje. Nasprotno, lahko trdimo ,da je naša šola pripomogla k bolj popolni kulturni pripravi našega bodočega razumnika. Iz tega izvira nujnost, da se stalno posvečata pažnja in skrb italijanski šoli v trajni perspektivi njenih nalog. Teh nalog ne smemo podcenjevati, kot bi lahko kdo mislil iz praktičističnih razlogov.

Naša šola je življenjska ustanova, ki opravlja dragocene naloge, je nenadomestljiv dejavnik nacionalne kulture. Zato ji morajo osebno pomagati s prispevki vsi člani narodnostne skupine; šolo je treba moralno podpirati v trdnem prepričanju, da ni le koristna, marveč da je tudi potrebna. V luči dejstev in dnevnih izkušenj ne morejo vzdržati dandanašnje teze o inferiornosti naše šole; praksa je te teze že zavrgla. Vztrajanje na teh tezah služi le za komodno opravičevanje tistim, ki zaradi začasnega položaja pozabljajo moralno dolžnost podpiranja šole, predvsem z zgledom svojega obnašanja. Ne smemo nehati ponavljati, da je šola odločilni dejavnik za ohranitev in napredek narodne manjšine. Vsako obubožanje šole bo negativno vplivalo na perspektive razvoja vse narodnostne skupine, saj je šola njen najbolj pristni izraz.

Na poseben način so pomagali šolnikom italijanskih šol pri prilagajanju in spopolnjevanju njihove strokovne priprave. V dveh letih so skoraj vsi naši šolniki obiskovali seminarje, ki so bili organizirani v ta namen (bilo jih je skupno 6).

V tem razdobju so se razširile tudi predšolske ustanove z odprtjem otroškega vrtca v Pulju.

Še vedno so brez vrtcev drugi kraji, kjer deluje italijanska šola (Poreč, Brtoniglia itd.). Primer zase je Reka, kjer se zdi, da je stvar obtičala kljub formalnim obljubam, ki so jih dali pristojni organi. Kakor smo že večkrat poudarili, so predšolske ustanove nujen element v kulturnem dvigu naših sonarodnjakov. One zagotavljajo priliv učencev v šole raznih vrst in kontinuiteto narodnostnih izročil. Po drugi strani pa je nedopusten obstoj italijanske šole brez ustreznega otroškega vrtca. Trikotnik vrtec-šola-kulturni krožek je neločljiv če hočemo zajamčiti kontinuiteto kulturne akcije in izločiti vsako možnost nazadovanja.

Problemi, ki se nanašajo na kulturne ustanove in organizacije italijanske etnične skupine so na poti k delni rešitvi. Mreža italijanskih kulturnih krožkov se ni razširila, kot je bilo predvideno. Niso bili ponovno odprti krožki in čitalnice, ki so že delovali v Opatiji, Sisanu, Lošinju in drugod. Tudi v tem primeru je treba to pripisati pomanjkljivi zavzetosti in odločnosti krajevnih občinskih ustanov.

Problem, ki je še vedno odprt, je problem financiranja italijanskih kulturnih krožkov. Ti so odvisni v glavnem od prispevkov iz proračunov posameznih občin, in ki so močno omejeni ter ne ustrezajo dejanskim potrebam za dejavnost, ki je v načrtu in ki se stalno veča. Ni bila še dokončno razčiščena in sprejeta zahteva, da je treba do krožkov zavzeti poseben finančni odnos, ker ti opravljajo delikatno vlogo, ki je zelo pomembna, vsekakor pomembnejša od dejavnosti drugih kulturno prosvetnih združenj večinskega naroda. Pri nekaterih krožkih se je uveljavila praksa, da si za premagovanje finančnih in gmotnih težav, ki v svojem končnem učinku pomenijo omejitev njihove vloge, omišljajo resitve trgovskega značaja, s tem da odpirajo v njih točilnice, bare itd., kar nima nikakršne zveze z osnovno nalogo teh združenj. V splošnem smo proti takšnim usmeritvam, pa čeprav jih moramo za sedaj dopuščati. Proti tem rešitvam smo zato, ker se s tem odteguje del sil naši dejavnosti, ki ima namen vnašati v dejavnost italijanskih kulturnih krožkov resnično kulturno vsebino, ki ustreza potrebam naših rojakov.

V preteklih dveh letih so italijanski kulturni krožki, kljub objektivnim težavam na vseh področjih dejavnosti okrepili svoje delo in razširili področja svoje dejavnosti. V zvezi s tem je treba posebej omeniti, da je dejavnost krožkov stalno napredovala. Ti krožki štejejo danes med drugim devet pevskih zborov (več kot jih ima večinski narod na vsem področju Istre), sedem ljudskih odrov, tri tamburaške ansamble, tri folklorne skupine, dvanajst majhnih orkestrov in večje število pevcev lahke glasbe. V okviru krožkov nadalje delujejo aktivi predavateljev, ki jih sestavljajo poklicno kvalificirani rojaki, ki od časa do časa predavajo, literarne skupine, ki povezane s krožkom pesnikov, pisateljev in umetnikov zbirajo v svoje vrste vse tiste, ki se posvečajo raznim aspektom umetnosti in slovstva in ki vzpodbujajo njihovo ustvarjalno dejavnost prek cele vrste natečajev, ki se v ta namen od leta do leta razpisujejo; knjižnice (17 stalnih in nekaj potujočih), ki so se močno obogatile in obnovile z najnovejšimi izdajami italijanskih založb.

V celoti smo lahko zadovoljni z dejavnostjo naših kulturnih krožkov, pa čeprav se zavedamo objektivnih meja njihovega dela ter še vseh prikritih možnosti, ki doslej še niso bile izkoriščene. Kulturni krožki so se v celoti uveljavili v družbenem življenju in v mnogih središčih je njihova dejavnost najbolje organizirana, resna in prodorna, včasih celo edina na področju prosvetne dejavnosti.

V tem kratkem pregledu kulturnih ustanov italijanske etnične skupine ne moremo mimo Italijanske Drame ter njene pomembne vloge. To stalno gledališče je pred nedavnim slavilo 20. obletnico svoje ustanovitve. Uspehi, ki so bili doseženi v tem času, so odlični. Vlogo, ki jo je gledališče opravilo v razširjanju kulture in v estetski vzgoji rojakov, zasluži vso pohvalo. S svojimi gostovanji po raznih krajih Istre, posebno v zadnjih letih, s svojo izredno, že zgledno občutljivostjo za naše potrebe in s svojo zgledno skromnostjo, se je približalo vsem plastem našega ljudstva in prišlo celo do zadnjega najmanjšega, malone pozabljenega naselja, kjer že deset let ni nastopil noben umetniški ansambel, kjer že dolgo ni bilo nikakršne kulturne prireditve. Predstave Drame so pripomogle k temu, da so naši rojaki ponovno pridobili zaupanje vase, da so se ponovno vzbudile perspektive. Pripomogle so k vzpodbujanju in podvzemanju iniciativ. Njenim predstavam je prisostvovalo vsako leto na tisoče gledalcev. Razumljivo je zato, da sta nam nadaljnji razvoj in nadaljnje uveljavljanje tega ansambla še posebno pri srcu. Težave, ki jih mora še vedno premagovati, so predvsem poklicnega značaja. Gledališki ansambel potrebuje namreč nekaj umetnikov ter kakega režiserja, da bi se obnovil v svoji že tradicionalni fiziognomiji in da bi izboljšal svojo repertoarno kakovost.

Časopisna in založniška dejavnost je zabeležila v preteklih dveh letih pomembne uspehe. Ko je bil rešen finančni problem (nad 400 milijonov dinarjev podpore na leto), je naša založba EDIT okrepila svoje publikacije tako, kar zadeva kakovost kot tudi, kar zadeva količino. Hkrati je razširila tudi področja svoje dejavnosti. Danes založba izdaja dnevnik «La voce del popolo», revijo «Panorama», petnajstdnevnik «Il Pioniere», kulturno revijo «La Battana». Poslednja publikacija se je na visoki ravni vključila v funkcijo mostu, ki je bila namenjena italijanski etnični skupini in je zbrala okoli sebe, ne glede na idejna stališča italijanske in jugoslovanske pisatelje in pesnike, ki z družnimi silami iščejo vse, kar zbližuje narode. Revija je dala pobudo tudi za pomembno kulturno manifestacijo «Il convegno di Abbazia», ki se vsako leto ponavlja in katere se zavzeto udeležujejo vidni predstavniki slovstva in umetnosti obeh sosednih dežel. Opaža se nujnost, da bi se v bližnji bodočnosti začela objavljati tudi didaktično pedagoška revija, ki naj bi zadostila potrebam naših učnih moči. Založba EDIT je pred kratkim dobila status uvoznega podjetja. S tem bi se mogel rešiti problem dobavljanja italijanskih knjig, revij in časopisov knjižnicam in kioskom v vseh središčih, v katerih živijo naši rojaki.

Na področju radia ni bil storjen niti korak naprej, kot niso bili uresničeni naši načrti. Puljska krajevna radijska postaja na primer še ni uvedla programa v italijanščini, uresničitev malega televizijskega študia v Kopru, pa je še zelo daleč.

V zadnjih dveh letih je dobilo pomemben zagon sodelovanje med Italijansko unijo in kulturnimi ustanovami italijanske repubilke, predvsem s tržaško ljudsko univerzo. Upoštevajoč načelo, da sta vitalnost in napredek določene etnične skupine pogojena od kulturnih stikov, ki jih ta [illegible] svojim matičnim narodom, [illegible] terega zajema nujne [illegible] sile, je prvo plašno sodelo[illegible] izpred treh let doživelo odl[illegible] preobrat. Načrti za kulturno [illegible]vanje ki so bili sestavljeni [illegible]vodilnimi organi obeh [illegible] združenj, so postali sestavni [illegible] dejavnosti naših kulturnih [illegible]kov, šol in vseh drugih naših [illegible]turnih ustanov na splošno. [illegible]sedaj nenadomestljivi elemen[illegible] bi, če bi se prenehal, ponovn[illegible] pri praznine, ki smo jih tak[illegible]go beležili. Smatramo za [illegible] dolžnost, da s tega mesta [illegible]mo svoje priznanje tržaš[illegible]ski univerzi in njenemu vo[illegible] za inteligentno občutljivost, [illegible] jo dokazali glede vseh naših [illegible]blemov, za nepristransko pr[illegible]ljenost, s katero sta pristal[illegible] naše predloge, za korektno[illegible] sta jo pokazali ob vsaki pri[illegible]sti v upoštevanju okvirov, [illegible] jih tej pobudi v skupnem so[illegible] postavili. Tri leta plodnih [illegible]šenj in neutrudnega dela [illegible] dopuščajo, dati nadvse pozi[illegible]sodbo in nas navajajo k [illegible] da izrazimo svojo željo, da [illegible] to, kar je bilo doslej storjeno [illegible] predstavlja trdno osnovo za [illegible] še bodoče še bolj živo in po[illegible] sodelovanje.

Tudi površen pogled na [illegible]čene načrte nas navdaja z [illegible]voljstvom in nam vliva zaup[illegible] v bodočnost, kajti prepričani [illegible] da je naše skromno delo od[illegible] resnično novo obdobje v [illegible]nih stikih med italijansko m[illegible]šino in njenim matičnim [illegible]dom. Pobud na tem področ[illegible] bilo zelo veliko, na desetin[illegible] bilo konferenc slovstvenega, [illegible]stvenega, umetniškega in [illegible]nega značaja. Strokovni tečaj[illegible] so pri njih sodelovali pri[illegible] znanstveniki, so obogatili [illegible] dela italijanskih kulturnih [illegible]kov in šol. Poučna potovanj[illegible] omogočila stotinam naših [illegible]kov, da so spoznali prirodn[illegible] pote, kulturna bogastva, [illegible]vinske spomenike in gospod[illegible] bogastva Italije. Koncerti, po[illegible]če knjižne razstave, naročnin[illegible] časopise in revije, nekaj [illegible] knjig, ki so bile poslane na [illegible] je potreb naših šolskih kn[illegible] in kulturnih krožkov, audi[illegible] na učila itd., kakor tudi orga[illegible]ranje seminarjev za poglab[illegible] kulture in za jezikovno in p[illegible]no izpopolnjevanje učnih [illegible] podelitev desetin študijsk[illegible]pendij in posebnih prispe[illegible] vsem kategorijam naših sod[illegible]njakov in delavcev, predst[illegible]močan prispevek naši dejav[illegible]

Končno, ob zaključku tega [illegible]gleda, katerega namen je bil [illegible] v luči sklepov, sprejetih v [illegible]ju 1965, prikaže sedanje [illegible] kot plod dveletnega dela, [illegible]mo za primerno, omeniti tudi [illegible]go, ki jo je pri tem imela Italij[illegible]ška unija za Istro in Reko [illegible] organizacija italijanske [illegible]nostne skupnosti, ki živi v [illegible]goslaviji, je unija svojo dejav[illegible] vodila odločno, prepričano [illegible]mostojno, in pri tem so [illegible]dila določila njenega statuta [illegible] njenega programa. Postala [illegible]dalje bolj dinamičen organ[illegible] ki je do skrajnosti občutil [illegible] vse potrebe svojih rojakov, [illegible]vanjo vložili vse svoje zaup[illegible] Povsem se je uveljavila v d[illegible]nem življenju in si s svojo [illegible]nostjo, resnostjo in zrelostjo [illegible] dobila avtoriteto in spoštov[illegible] ki sta neogibno potrebni za [illegible]daljnjo pot proti novim in [illegible]vim uspehom, in to v zavesti [illegible]jih pravic in svojih dolžnosti [illegible] družbene skupnosti, v kateri [illegible]vi, in do matičnega naroda.

Skupna seja izvršnih odborov SKGZ in unije se je v nedeljo, 25. jan. 1965 nadaljevala v Slovenskem dijaškem domu

RADIO TELEVIZIJA

NEDELJA, 19. FEBRUARJA

Radio Trst A

8.15, 13.15, 14.15, 20.15 — Poročila - 8.00 Koledar - 8.30 Kmetijska oddaja - 9.00 Maša - 9.50 Godalni orkestri - 10.15 Poslušali boste... - 10.45 V prazničnem tonu - 11.15 «Lepa Suzanica», pravljica - 11.50 Ringaraja za naše malčke - 12.00 Nabožna glasba - 12.30 in 13.30 Glasba po željah - 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... - 14.45 Na banjo igra F. Morgan - 15.00 S pesmijo naokrog - 15.30 «Zadeva je končana», radijska drama - 17.25 Obisk v diskoteki - 18.00 Koncert v miniaturi . 18.30 Zora Tavčar-Rebula: «Odločitev» - 18.50 Glasba za dobro voljo - 19.15 Nedeljski vestnik - 19.30 Napevi iz vseh dežel - 20.00 Šport - 20.30 Lelja Rehar: «U paštnih nigd'r ne zmanka dejla» - 21.00 Kromatična fantazija - 22.00 Nedelja v športu - 22.10 Sodobna glasba - 22.25 Florentinske pesmi - 22.45 Antologija jazza.

Trst

9.30 Kmetijska oddaja . 9.45 Nabožna oddaja - 12.15 Tedenski športni pregled - 14.00 «El Campanon».

Koper

7.30, 12.30, 14.30, 19.15 — Poročila - 7.15 Jutranja glasba - 8.00 Prenos RL - 9.05 Zabavni zvoki - 9.30 Nedeljska srečanja - 9.45 Orkester Martin - 10.00 Prenos RL - 10.30 Program pesmi - 10.45 Glasbeni zmenek . 11.00 Dogodki in odmevi - 11.30 Današnji pevci - 11.50 in 13.05 Glasba po željah - 12.35 Tedenski zunanjepolitični pregled - 13.30 Sosedni kraji in ljudje - 14.00 in 14.45 Glasba po željah - 15.30 Domače pesmi in melodije - 16.00 Prenos RL - 19.00 Športna nedelja - 19.30 Prenos RL - 22.15 Plesna glasba.

Nacionalni program

8.00, 13.00, 15.00, 20.00 — Poročila - 8.30 Kmetijska oddaja - 9.00 Glasba za godala - 9.15 Nabožna oddaja - 10.45 Nove plošče - 11.40 Roditeljski krožek - 13.28 Poje Caterina Caselli - 14.30 Lahka glasba - 15.10 Popoldne z Mino - 16.00 Nogomet od minute do minute - 17.45 Simf. koncert - 20.25 Glasbeno-govorni spored - 21.05 Športni dnevnik - 21.15 Pianistični duo - 22.00 Plesna glasba.

II. program

7.30, 8.30, 13.30, 14.30, 19.30 — Poročila - 8.45 Oddaja za ženske - 9.35 Veliki variete - 11.00 Zbori z vsega sveta - 11.35 Juke box - 12.00 Športna prognoza - 13.00 Radijski quiz - 13.45 Pisan glasbeni spored - 14.30 Teden aktualnosti - 15.00 Oddajali smo - 16.30 Program za avtomobiliste - 17.00 Športna nedelja: rezultati, kronike in komentarji - 18.35 Lahka glasba - 20.00 Glasba po željah - 21.00 Aktualnosti - 21.40 Gledališke orgle - 22.00 Glasbeno-govorni spored.

III. program

18.30 Lahka glasba - 18.45 Tedenski kulturni pregled - 19.15 Mozart, Honegger in Françaix - 20.30 Univerza in družba - 21.00 Z. Wictorczy: Osem in en četrt - 22.30 Brahms, Wolf, Wagner in Dvořak - 23.15 Revija revij.

Slovenija

7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 19.30 — Poročila - 8.05 Tone Pavček: Trije bratje in zlata ptica - 8.40 Skladbe za mladino - 10.00 Še pomnite, tovariši... - 10.25 Pesmi borbe - 10.45 Lepe melodije - 11.00 Turistični napotki - 11.15 Orkestralna glasba - 11.50 Pogovor s poslušalci - 12.05 Naši poslušalci čestitajo - 13.30 Nedeljska reportaža - 13.50 Godala v ritmu - 14.00 Športno popoldne - 15.30 R. Bratbury: Veliki ogenj (humoreska) - 17.05 Operetne melodije - 17.30 M. Aymé: Garou-Garou (rad. igra) - 18.30 Iz franc. glasbene literature - 19.00 Lahko noč, otroci! - 19.15 Glasbene razglednice - 20.00 «Potujoča glasbena skrinja» - 21.00 Z našimi oper. pevci - 22.10 Novosti zabavne glasbe - 22.25 Jazz - 22.50 Literarni nokturno - 23.05 Komorne skladbe Dariusa Milhauda.

Ital. televizija

10.15 Kmetijska oddaja - 11.00 Nabožna oddaja . 14.30 Športno popoldne: smučanje in plavalne tekme Neapelj-Rim - 17.00 Program za mladino - 18.00 Settevoci - 19.00 Dnevnik - 19.10 Polčas nogometne tekme - 19.55 Športni dnevnik in kronike - 20.30 Dnevnik - 21.00 Manzoni, Bacchelli in Bolchi: «Zaročenca» - 22.00 Četrt ure z M. Paris in M. Abatejem - 22.15 Športna nedelja: rezultati, kronike in komentarji - 23.10 Dnevnik.

II. kanal

19.00 Koncert komorne glasbe - 21.10 Dnevnik - 21.15 Menottijeva opera «La bugia di Martin».

PONEDELJEK, 20. FEBRUARJA

Radio Trst A

7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 — Poročila - 7.00 Koledar - 7.30 Jutranja glasba - 11.40 Radio za šole - 12.00 Popevke treh rodov - 12.10 Brali smo za vas - 12.25 Za vsakogar nekaj - 13.30 Priljubljene melodije - 17.00 Ansambel Franca Russa - 17.25 Radio za šole . 17.45 Orkestri - 18.00 Pravna posvetovalnica - 18.15 Umetnost in prireditve - 18.30 Clementi - H. Jenkins: Koncert za klavir in orkester - 19.00 Tržaški pripovedniki: «Italo Svevo» - 19.30 Postni govori - 19.45 Zaploskajmo jim - 20.00 Šport - 20.35 Ital. pentagram - 21.00 «10. obletnica skupnega evropskega tržišča» - 21.10 Miniaturni koncert - 21.30 Novi posnetki - 21.50 V plesnem ritmu - 22.45 Slovenske skladbe - 23.00 Ameriški motivi.

Trst

12.05 Tamburaški ansambel - 12.25 Tretja stran - 13.15 Furlanske pesmi - 13.30 Zbor Prosek-Kontovel - 13.50 Koncert - 14.10 Orkester Casamassima.

Koper

6.30, 7.30, 12.30, 13.30, 14.30, 19.15 — Poročila - 7.15 Jutranja glasba - 8.00 Prenos RL - 10.15 Skladbe za orkester - 10.45 Lahka glasba - 11.00 Otroški kotiček - 11.15 Plošče - 11.30 Domači pevci - 11.45 Glasbeni zmenek - 12.00 in 13.00 Glasba po željah - 13.40 Mala prodajalna plošč - 14.00 Zvoki in barve - 15.00 Popevke - 15.45 Boris Frank in njegovi Kranjci - 16.00 Športno življenje na Primorskem - 16.20 Športni ponedeljek - 16.30 Neznani jazz - 17.00 Jugoslavija v svetu - 17.10 Violinist G. Fumolo - 17.30 Orkester Clebanov - 18.00 in 19.30 Prenos RL - 19.00 Orkester Lehn - 22.15 Stan Kenton.

Nacionalni program

7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 20.00 — Poročila - 8.30 Jutranje pesmi - 9.05 Smetana, Arlen, Weber - 10.05 Neapeljske pesmi - 10.30 Šola - 11.23 Zdravnikovo mnenje . 11.30 Mozart, Verdi - 12.47 Ženska danes - 13.33 Pesmi brez besed - 14.40 Pesmi s festivala v Sanremu - 16.00 Oddaja za bolnike - 16.30 Oddaja za pomorščake - 16.40 Komorna glasba - 17.30 G. Meredith: Egoist - 18.15 Glasba za mladino - 19.30 Luna park - 20.20 Zmenek petih - 21.05 Operni koncert - 22.20 Skladbe za godala.

II. program

7.30, 8.30, 13.30, 14.30, 19.30 — Poročila - 8.45 Orkester - 9.40 Glasbeni album - 10.00 Jazz - 10.15 Pet celin - 10.40 Glasbeni spored - 11.42 Pesmi desetletja - 13.00 Tedenski športni pregled - 14.00 Juke box - 14.45 Glasbena paleta - 15.15 Pianist Benedetti Michelangeli - 16.00 Mednarodna lahka glasba - 17.05 Ital. pesmi - 17.35 Glasba Latinske Amerike . 18.35 A. Ossicini: psihologija otroka - 20.00 Revijski spored - 20.50 Ameriška lahka glasba - 21.15 Znanstvena oddaja - 21.40 Ples.

III. program

18.30 Lahka glasba - 18.45 Kulturni pregled - 19.15 Mozart, Beethoven, Brahms - 20.30 A. Wesker: Štirje letni časi - 22.30 Glasba danes.

Slovenija

6.00, 7.00, 10.00, 13.00, 15.00, 19.30 — Poročila - 8.05 Glasbena matineja - 8.55 Za mlade radovedneže - 9.10 Pisana orkestralna glasba - 9.45 Otroška igra s petjem: Ples - 10.15 Schwerdt: Simfonija - 10.35 A. Huxley: «Udobje» - 11.00 Turistični napotki - 11.15 Vesela godala - 12.00 Na današnji dan - 12.10 Slov. pevci zabavnih melodij - 12.30 Kmetijski nasveti - 12.40 Pihalni orkestri - 13.30 Priporočajo vam... - 14.05 Melodije za razvedrilo - 14.35 Naši poslušalci čestitajo - 15.20 Zabavni intermezzo - 15.30 Dva zbora - 16.00 Vsak dan za vas - 17.05 Operni koncert - 18.15 Glasba za ples . 18.45 Ing. Ž. Cener: Kaj je kibernetika - 19.00 Lahko noč, otroci! - 19.15 Glasbene razglednice - 20.00 Simf. koncert Orkestra RTV Zagreb - 22.10 B. Adamič — klavir - 22.30 Zabavni zbori - 22.50 Cveto Preželj: Pesmi - 23.05 «Pariški blues».

Ital. televizija

Od 8.30 do 12.00 Šola - 17.00 Giocagiò - 17.30 Dnevnik . 17.45 Spored za mladino - 18.45 Knjižne novosti - 19.15 Zemlja, naš dom - 19.45 Športni dnevnik in ital. kronike - 20.30 Dnevnik - 21.00 TV tednik - 22.00 Glasbeni spored - 22.35 Film «Srečna družina» - 23.00 Dnevnik.

II. kanal

18.30 Tečaj angleščine - 19.00 Nikoli ni prepozno - 21.00 Dnevnik - 21.15 Film «Kimere» - 23.00 Kinematografija in gledališče.

TELEVIZIJSKI SPORED OD 19. DO 25. II. 1967

NEDELJA, 19. februarja

8.20 Poročila - 8.25 V svetu domišljije, film - 9.15 Vijavaja - Ringaraja - 10.00 Kmetijska oddaja - 11.00 Predolimpijska smučarska tekmovanja, slalom za moške - 12.30 Nenavadni konj Champion - 13.45 V smeri kažipota: Koper - 15 Košarkarski turnir - 16.15 Rezerviran čas - 16.2 - Poročila - 16.30 Pokaži kaj znaš - 17.30 1:1 glasbena oddaja - 18.15 Izgubljeni v vesolju, film - 19.05 A. Dumas: Trije mušketirji - 20.00 Dnevnik - 20.50 Jugoslovanske popevke za Grand Prix evrovizije - 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 20. februarja

9.40, 11.40 in 14.50 TV v šoli - 10.40 in 15.50 Ruščina - 17.15 Poročila - 17.20 Mali svet, za otroke - 17.40 Risanke - 17.55 Obzornik - 18.20 O našem govorjenju - 18.45 Kuharski nasveti - 19.15 Tedenski športni pregled - 19.40 Srečanje s pesnikom: Lojze Krakar - 20.00 Dnevnik - 20.30 Drama - 21.30 Biseri glasbene literature - 21.45 Opus Mice Todoroviča - 22.00 Dnevnik.

TOREK, 21. februarja

18.40 Poročila - 18.45 Majhne stvari, kulturna oddaja - 19.05 Dialogi o filmu - 20.00 Obzornik - 20.20 Zvezde jutrišnjega dne - 21.50 Poročila.

SREDA, 22. februarja

9.40 Človek v vesolju - 10.40 in 15.40 Angleščina - 11.00 in 16.10 Osnove splošne izobrazbe - 14.50 TV v šoli, ponovitev - 17.25 Poročila - 17.30 Afriško kraljestvo živali, film - 17.55 Obzornik - 18.15 Tisočkrat zakaj - 19.00 Alisa v turističnì deželi, reportaža - 19.30 Milmi Maka Sajka - 20.00 Dnevnik - 20.37 M. Vilhar: Jamska Ivanka, domača igra - 22.00 Jazz festival na Bledu - 22.20 Poročila.

ČETRTEK, 23. februarja

9.40, 14.50 in 16.10 TV v šoli - 11.00 Angleščina - 11.30 in 16.40 Glasbeni pouk - 17.05 Poročila - 17.10 Slonček Bimbo - 17.25 Slike sveta - 17.55 Obzornik - 18.15 Po belih planinskih stezah, reportaža - 18.3 Studio Sarajevo - 19.00 Človek, znanost in proizvodnja - 19.40 Cikcak - 19.54 Medigra - 20.00 Dnevnik - 20.30 Aktualni razgovori - 21.10 Massenet: «Thais», opera - 23.05 Poročila.

PETEK, 24. februarja

9.40 in 14.50 TV v šoli - 10.35 in 15.50 Angleščina - 11.00 in 16.10 Osnove splošne izobrazbe - 17.05 Poročila - 17.10 Oddaja za otroke - 17.55 Obzornik - 18.15 Tiskovna konferenca - 19.05 V. Hugo: Nesrečniki - 20.00 Dnevnik - 20.30 Cikcak - 20.37 Ljudomrznik, francoski film - 22.00 Zadnja poročila.

SOBOTA, 25. februarja

9.40 in 15.45 TV v šoli - 14.00 Prenos športnega dogodka - 17.15 Poročila - 17.20 Drejček in trije marsovčki, lutke - 17.40 Kje je, kaj je - 17.55 Obzornik - 18.15 Vsako soboto - 18.30 Glasbeni magazin - 19.15 Neznani kraji, film - 20.00 Dnevnik - 20.30 Humoreska Vase Popoviča - 21.30 Ben Casey, film - 22.20 Veseli klatež, glasbena komedija - 23.25 Poročila.

Goriško-beneški dnevnik

NA SEJI V PONEDELJEK ZVEČER

Občinski svet bo razpravljal o poobčinjenju pobiranja trošarine

Predlog za nakup zemljišča od Ente Tre Venezie v Pevmi

Občinski odbor v Gorici je na svoji tedenski seji v petek sklical na predlog župana Martine sejo občinskega sveta, ki bo v ponedeljek 20. t.m. ob 21. uri. Na njej bodo nadaljevali razpravo o poobčinjenju pobiranja občinske trošarine. Odbor je proučil tudi lestvico za trošarino na osnovi novega zakona o prosti coni.

Na seji so govorili tudi o eventualnem nakupu zemljišča v Pevmi, ki je last ustanove Tre Venezie. Odbornik Tomassich je govoril o problemu sedeža nove posebne šole, odbornik Rovis pa je omenil svoje razgovore s sindikalnimi predstavniki glede osebja mestnih avtobusov. Odbornik Lupieri je poročal o raznih javnih delih, med katerimi je asfaltiranje nekaterih cest v naselju na Rojcah za 1 milijon 750.000 lir ter popravilo ogrevalne peči v telovadnici na Rojcah.

Odbornik Cadussi je predlagal plačilo primanjkljaja pri upravi mestnih avtobusov; ta primanjkljaj je znašal za oktober 2.4730.000 in za november 4.239.000 lir. Odbornik Fantini je predlagal izplačilo 5 milijonov in 91 tisoč lir mestnim podjetjem za dobavo elektrike, plina in vode ter raznega drugega materiala v zadnjem dvomesečju lani. Odobrili so tudi strošek za svetlobne prometne znake ponoči na goriških križiščih pri pošti, v Ul. Crispi, Garibaldi in pred sodiščem za 176 tisoč lir.

O italijanski manjšini v Jugoslaviji

Zanimivo predavanje prof. Bormeja v Gorici

Predsednik Italijanske unije za Istro in Reko prof. Antonio Borme je imel v petek zvečer v Krožku za svobodo kulture zanimivo predavanje o razmerah, v katerih živi in deluje ter se razvija italijanska manjšina v Jugoslaviji. Številnemu občinstvu, ki je z zanimanjem spremljalo predavateljeva izvajanja in sodelovalo tudi v diskusiji, je predavatelja predstavila predsednica kluba prof. Pellegrinijeva, ki je v zadnjem obdobju uresničila vrsto zanimivih in koristnih pobud, s katerimi je nedvomno prispevala k zbliževanju in medsebojnemu spoznavanju tukaj živečih narodnosti.

Prof. Borme je v svojem predavanju zavrnil načelo recipročnosti, ki se ga togo drži mešana komisija, ter dejal, da je priznanje pravic manjšine stvar demokratičnega razvoja in odnosa večine do manjšine, ne pa zadeva sporazumevanja med dvema državama.

Govoril je o prizadevanju organov italijanske manjšine, da bi preprečili raznarodovalni proces. Eden izmed najbolj učinkovitih sredstev za učvrščanje skupnosti je ravno aktivno udejstvovanje na vseh območjih družbene dejavnosti. Potem ko je dejal, da so imeli leta 1964 24 univerzitetnih izobražencev, medtem ko jih imajo sedaj nekaj stotin, je govoril o izdatni finančni pomoči države in republik za manjšinske ustanove kot na primer pol milijarde dinarjev letne pomoči za založniško dejavnost, 50 milijonov za stalno dramsko gledališče, podpore kulturnim društvom itd. V zadnjem času pa je — brez kakršnega koli strumentaliziranja — začela kulturno dejavnost italijanske manjšine izdatno podpirati tudi italijanska vlada preko Ljudske knjižnice v Trstu, ki omogoča pripadnikom italijanske manjšine izpopolnjevanje v seminarjih, specializacijo v italijanskih tovarnah, univerzah, klinikah, sodiščih itd.

Sledila je živahna diskusija, v katero so posegli dopisnik Arene di Pola Rodolfo Manzin, Marijan Komjanc, prof. Rubino, Poletto in drugi.

V Sovodnjah občni zbor zavarovalnice za živino

Društvo za zavarovanje goveje živine v občini Sovodnje bo imelo v nedeljo, 26. t.m. z začetkom ob 11. uri svoj redni letni občni zbor, ki se bo vršil v sejni dvorani občinskega sveta na županstvu v Sovodnjah.

Na dnevnem redu zborovanja je poročilo vodstva o delovanju društva v lanskem letu ter izvolitev novega odbora.

Ker se bodo ob tej priliki pogovorili tudi o bodočem delovanju društva, je v interesu vseh živinorejcev, da se zborovanja udeležijo.

Zagotovila o proizvodnji in zaposlitvi v SAFOG

Kovinarski sindikat pri CISL sporoča, da je bilo pretekli torek v Rimu napovedano srečanje med sindikalnimi predstavniki in vodstvom FIM-meccanica. Na tem sestanku je dalo omenjeno vodstvo med drugim naslednja zagotovila kar se tiče podjetja SAFOG v Gorici:

V Gorici bodo nadaljevali s proizvodnjo tekstilnih statev, dočim bodo v podjetju v Genovi izdelovali vretena in druge tekstilne stroje. Poleg tega bodo v goriškem podjetju v livarniškem oddelku izdelovali livarniške izdelke na roko, v Neaplju pa livarniške izdelke strojne izdelave. Zagotovljena je normalna proizvodnja za prihodnje tri mesece. Za daljšo dobo se predvideva tudi nekoliko povišana proizvodnja. Glede investicij ni nobenih skrbi, ker je denar na razpolago.

Ker se tiče zaposlitve delavcev je vodstvo FIM-meccaniche zagotovilo, da ne bo spremembe v dosedanjem številu zaposlenih. Glede uradnikov pa velja sklep, da bodo prenesli tehnični urad na centralo v Genovo ,vendar bodo izvedli spremembe pri uradnikih v Gorici postopoma v obdobju treh do petih let na osnovi prostovoljne premestitve enega dela uradnikov.

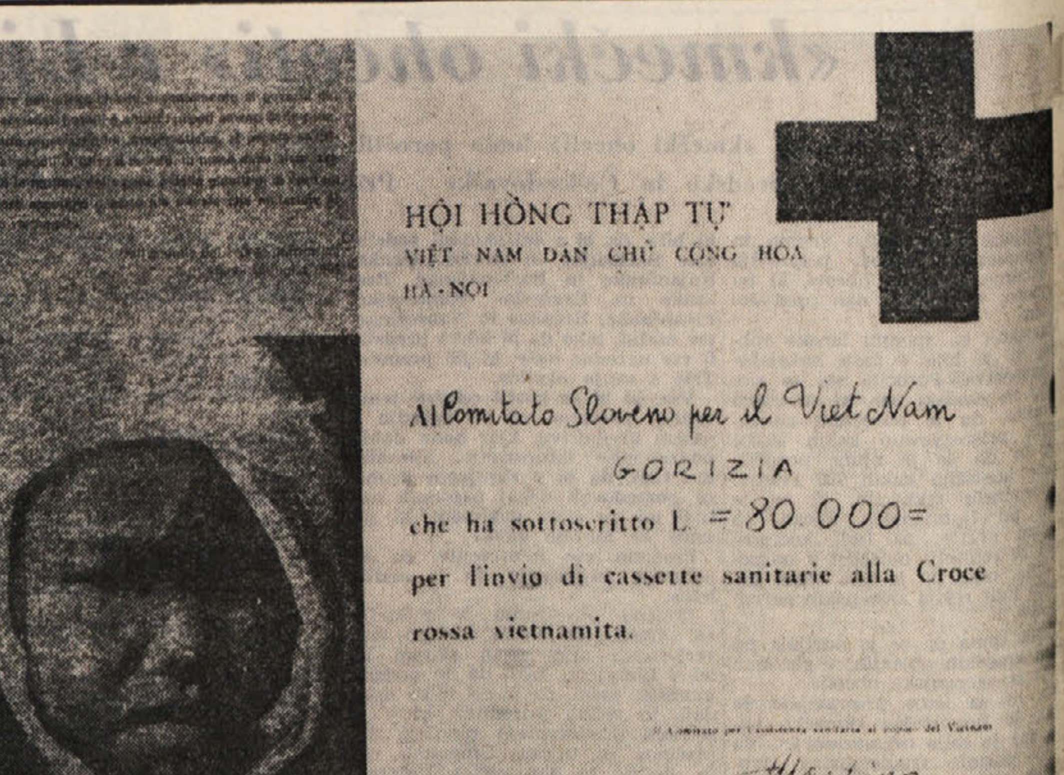

Za pomoč vietnamskemu ljudstvu so Slovenci iz Goriške zbrali 80.000 lir ter jih poslali posebnemu odboru v Rim, ki jih je že dostavil vietnamskemu Rdečemu križu. Pred dnevi je prišlo iz Rima potrdilo o prejetem znesku, ki ga vidimo na sliki. Zahvala je napisana v jeziku vietnamskega prebivalstva, na njej pa je vietnamski otrok, ki je bil ranjen med zadnjim bombardiranjem

SPOROČILO POKRAJINSKE UPRAVE

Prošnje za izboljšanje hlevov predložiti do konca marca

Dela morajo biti opravljena do 30. septembra Komisiji predseduje pokrajinski odbornik Vezil

V sredo se je na sedežu pokrajinske uprave v Gorici sestala komisija, ki jo vodi pokrajinski odbornik za kmetijstvo Vezil, ki je določila rok za vlaganje prošenj za izboljšanje hlevov, svinjakov in kurnikov, za katere je določen pokrajinski prispevek. Komisija je določila, da se morejo prošnje vložiti na nekolkovanem papirju najkasneje do 31. marca 1967 na pokrajinsko upravo (Amministrazione Provinciale, Corso Italia, 55); dela se morajo zaključiti najkasneje do 30. septembra letos. Po tem dnevu se bo komisija ponovno sestala ter pregledala opravljena dela.

Na osnovi ugotovitev bo sestavila lestvico o podelitvi 120 nagrad v skupni vrednosti deset milijonov lir.

Kakor smo poročali v naši nedeljski številki, je za izboljšanje hlevov namenjenih 8,6 milijona lir, za svinjake in kurnike pa nekaj nad 1,3 milijona. Natečaja se morejo udeležiti vsi tisti, ki nameravajo izvršiti na svoji kmetiji kakršna koli izboljševalna dela, bodisi da bi želeli napeljati elektriko, vodovod, izboljšati zračenje, modernizirati senike, ometati stene, urediti naprave na pašnikih itd.

Za vsa potrebna navodila se lahko tisti, ki bi se želeli udeležiti natečaja, obrnejo na Kmečko zvezo v Ascolijevi ulici, kjer jim bodo postregli z navodili. Vsekakor bi bilo umestno, da bi naši ljudje napravili kar največ del, da bi bili deležni podpor iz javnih sredstev.

Danes šagra v Št. Mavru

Kot smo že pisali, bodo danes v Št. Mavru uradno praznovali svojega patrona sv. Valentina. Po starem običaju bodo šli danes Goričani na prvi spomladanski izlet, če bo vreme dovolilo, seveda, prav v Št. Maver, saj je tu na zavetnem in sončnem bregu pod Sabotinom pomlad najbolj zgodnja.

Vaščani so na glasu, da ob svojem prazniku radi postrežejo gostom z dobro domačo kapljico, s štruklji in z drugim prigrizkom. Za to bosta poskrbeli tudi obe domači gostilni in osmica «Pri Drejevih».

12. t. m. sta v Rupi praznovala 40-letnico poroke

Matilda Peric in Andrej Ožbot

Ob tem jubileju jima želita še mnogo let zdravja in zadovoljstva.

hčerki z družinama

V Gorici se je začel tečaj modernih plesov

Pretekli četrtek se je začel v prostorih kluba «S. Gregorčič» v Gorici tečaj modernih plesov, ki ga je organizirala Slovenska prosvetna zveza. Gojence, ki so se že k prvi vaji prijavili v precejšnjem številu, poučuje znani strokovnjak Podgorelec, ki je dosegel že lepe uspehe pri poučevanju v drugih krajih.

Ker pa je za dober uspeh tečaja potrebno še večje število učencev, se vpisovanje še nadaljuje na sedežu SPZ v Ul. Ascoli 1/I. Priporočamo vsem, ki imajo veselje do modernih plesov, naj pohitijo z vpisom. Prihodnja lekcija bo v četrtek od 20. do 22. ure.

Na naši sliki vidimo prizor s prve vaje, ko se učenci seznanjajo s prvimi koraki znanega modernega plesa cha-cha. Že pri prvi vaji se je učitelju posrečilo, da jim je precej razgibal ude in dal osnovne pojme o tem plesu.

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA

GORICA — Ul. Duca d'Aosta 180 — Tel. 28-45 — GORICA

PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA

VESTI IZ PEVME

Vaščani še vedno čakajo na izvedbo obljubljenih del

Ureditev bližnjice na Oslavje, kanalizacija po vasi in odvažanje smeti so med nerešenimi problemi

Pred dobrim letom, ko je bila na obisku v Pevmi delegacija občinskih upravnikov iz Gorice, je njen vodja odbornik za javna dela Lupieri obljubil vaščanom nujno izvedbo nekaterih javnih del, ki so mu jih predlagali. Med temi je bila ureditev bližnjice z Oslavja do električne kabine pri Vinčih, dalje ureditev in pokritje obcestnega kanala pri stari pošti, ureditev odvoza smeti itd.

Vsa navedena dela še vedno čakajo na izvedbo. Bližnjica z Oslavja, ki je važna posebno za otroke, ki hodijo tod v osnovno šolo in v vrtec, ne samo da ni na spodnjem delu urejena, ampak jo je voda še bolj razrila in je slabša kot pred letom dni. Tudi kanalizacije se niso niti dotaknili, in sedaj, ko je zopet začelo deževati, voda ne more odtekati, ker so odtoki zamašeni. Ker je kanal globok in nepokrit so matere stalno v skrbeh, da ne pride do kakšne nesreče z otroki in ne bi kateri padel v vodo. Tudi voz za smeti, ki ga je obljubila občinska uprava, da bo prihajal periodično v vas in da bodo nanj odlagali smeti, ki jih bodo potem odpeljali na mestno smetišče, se doslej še ni prikazal. Pač pa vidimo odložene smeti in nesnago vsepovsod, kar gotovo ni v čast niti vasi in še manj pa občinski upravi. Bližamo se novi turistični sezoni in mnogo turistov in izletnikov gre tod mimo v Brda. Ali naj bi bila taka zanemarjenost reklama za lepoto goriških Brd?

Omenimo naj še, da je v Ul. Forte del bosco pri novem naselju še vedno ena hiša brez napeljave vode. Sedaj gradijo kakih 50 metrov vstran nov vrtec in osnovno šolo, ki bosta prav gotovo dobila tudi napeljavo mestnega vodovoda. Prav bi bilo, če bi ob tej priliki potegnili napeljavo tudi do te hiše, saj je gospodar tudi občan in upravičen, da dobiva vodo iz mestnega vodovoda.

GORENJSKA OHCET

in drugi slovenski filmi

Danes, 17. februarja ob 20.30 v prosvetnem društvu v Sovodnjah.

V torek, 21. februarja ob 21. uri v p. d. «Briški grič» na Valerišču v Števerjanu.

Slovenska prosvetna zveza

Iz tržiške bolnišnice

Prejšnji večer okrog 22. ure so sprejeli v bolnišnico v Tržiču na zdravljenje novo izvoljenega župana iz Ronk, 38-letnega Umberta Blasuttija. Ko se je vračal s skuterjem proti domu, je izgubil kontrolo nad vozilom in padel. Pri padcu se je pobil po glavi in dobil pretres možganov. Okreval bo v 8 dneh.

Za 15 dni so sprejeli na zdravljenje 52-letnega Virginija Bartolomeja iz Tržiča, Ulica Terenziana 32. Ko je šel prejšnji večer peš domov, ga je od zadaj podrl neki vespist iz Škocjana s svojim vozilom.

IZ GORIŠKE BOLNIŠNICE

Avto trčil v avtobus

Sinoči nekaj pred 19. uro so z avtom Zelenega križa pripeljali v goriško civilno bolnišnico 19-letno Lauro Krajner iz Ločnika, Ulica Campo Santo 28. Zdravniki so ji ugotovili rano na desnem in udarec na levem kolenu. Ponesrečenka je povedala, da se je malo prej peljala z avtom lancia-fulvia, ki jo je upravljal neki Graziato. Na križišču Ulice Aquileia in Korzo Italija pa je avto trčil ob mestni avtobus, ki je prihajal po Korzu v smeri proti postaji. Cestna policija je ugotovila manjšo škodo na obeh vozilih. Drugi potniki niso bili ranjeni.

Ob 15. uri pa so nudili prvo pomoč 42-letni Iole Piccolo iz Ločnika, Ulica Persoglia 6, ki se je ranila na levem palcu, ko je na delu v podgorski tekstilni tovarni imela opravka pri nekem stroju in je po nesreči vtaknila roko med kolesje. Okrevala bo v 5 dneh.

IZPRED OKROŽNEGA SODIŠČA V GORICI

V Tržiču je do smrti povozil žensko ne da bi ji potem priskočil na pomoč

Obsodili so ga na dve leti in pol zapora in plačilo odškodnine - Duhovnik do smrti povozil žensko v Romansu

Goriško okrožno sodišče je v petek zasedalo še precej pozno zvečer in obravnavalo številne zadeve, ki se pretežno tičejo prometnih nesreč, med katerimi sta bili tudi dve s smrtnimi primeri.

Pri prvi se je moral zagovarjati 21-letni Miroslav Sobani, ki je po rodu iz Devina, pa živi sedaj v Tržiču Ul. Amarina 18 ter je po poklicu termični inštalater. Obtožen je bil, da je dne 11. julija 1965 ponoči vozil v Tržiču s precejšnjo naglico in samo s pozicijskimi lučmi avto; pri tem je prehitel na malo osvetljenem kraju neki ustavljen avto ter podrl 68-letno Ido Deiuri iz Tržiča, ki je šla peš po levi strani ceste. V obtožnici je dalje navedeno, da se po nesreči ni ustavil, da bi pomagal ponesrečenki, ki je kmalu potem podlegla dobljenim poškodbam.

Z njim sta bila v avtomobilu še dva prijatelja, 20-letni Gianni Passi in 20-letni Bruno Cechich, oba iz Tržiča. Povedala sta, da niso videli ženske na cesti, da so slišali sicer udarec, vendar so menili, da se ni zgodilo nič hudega in da zato Sobani ni ustavil vozila. Pozneje je policija izsledila krivca ter je dne 19. julija Sobanija aretirala in zaprla. V zaporih je ostal do 3. avgusta 1965, ko so ga izpustili na začasno svobodo. Omenimo naj še, da Sobanijev avto ni bil zavarovan.

Pri včerajšnji razpravi ga je sodišče spoznalo za krivega ter ga obsodilo na dve leti in pol zapora, od tega so mu zaradi amnestije odpustili eno leto; poleg tega bo moral povrniti škodo civilni stranki ter izplačati takoj na ta račun en milijon lir ter 91.400 lir na račun stroškov civilne stranke. Odvzeli so mu vozno dovoljenje za tri leta ter zaplenili njegov avto dokler ne bo plačal vse stroške in odškodnino družini umrle Deiuri. Branil ga je odv. Boni iz Tržiča, ki je proti razsodbi vložil priziv.

Pri drugi razpravi se je moral zagovarjati 67-letni učitelj glasbe don Vittorio Toniutti iz Gorice Ul. Ippolito Nievo 21, ker je dne 25. januarja 1966 v Romansu do smrti povozil s svojim avtom fiat 600, 64-letno domačinko Rozo Paolich, ki je šla peš v nasprotni smeri. Toniutti je vozil v smeri od Zagraja proti Romansu in povozil ženo pri hiši št. 65 v Romansu, kjer je bila javna razsvetljava precej pomanjkljiva in poleg tega je bila še cesta zaledenela, da ni mogel pravočasno ustaviti vozila, potem ko je v zadnjem trenutku opazil žensko na cesti. Ženska je kmalu potem umrla v goriški civilni bolnišnici.

Sodišče ga je obsodilo na 18 mesecev zapora in plačilo sodnih stroškov. Zaporna kazen mu je odpuščena zaradi amnestije. Odvzeli so mu tudi vozno dovoljenje za dobo 18 mesecev. Branil ga je odv. Luzzatto, ki je vložil proti razsodbi priziv.

Včeraj-danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Od 12. do 18. februarja se je v goriški občini rodilo 21 otrok, umrlo je 15 oseb, bila je ena poroka in dva oklica.

ROJSTVA: Paola Federica Busatto, Mauro Ciubei, Andrea Benedetti, Davide Bernardis, Mario Fermigoni (rojen mrtev), Massimo Salvatore Cartalemi, Nicoletta Iucchi (rojena mrtva), Sabrina Cravos, Laura Mariani, Alessandro Puzzi, Pietro Grusevin, Barbara Marciante, Isabella Randazzo, Giorgio Aizza, Walter Bric, Daniele Sale, Serena Stefanutti, Tiziana Manzan, Marco Piccoli, Mauro Franco, Luca Belletti.

SMRTI: Upokojenec 67-letni Antonio Bajt, delavec 56-letni Alfonso Castellan, gospodinja 66-letna Luigia De Faveri vd. Moratti, 88-letni Giovanni Viola, 68-letni Bruno Sessi, upokojenec 90-letni Clemente Furlani, gospodinja 85-letna Carolina Bianchi vd. Alesani, kmetovalec 62-letni Giuseppe Pahor, poldrugi mesec stara Fulvia Alessandris, upokojenka 60-letna Albina Ožbot por. Braida, kmetovalec 78-letni Onorato Portelli, upokojenec 75-letni Giuseppe Hlede, upokojenec 58-letni Cristiano Ferligoj, upokojenka 64-letna Valeria Simonetti vd. Salateo, gospodinja 66-letna Elisabetta Corazza por. Pontoni.

POROKE: Študent Felice Kristancic in gospodinja Edda Ceretti.

OKLICI: Šofer Sergio Luigi Tores in gospodinja Santa Giovanna Marson, pleskar Ermenegildo Pizzol in slaščičarska delavka Claudia Magnarin.

Kino

Gorica

VERDI. 14.30: «Havaii», J. Andrews in M. Von Sidon; barvni kinemaskopski film.

CORSO. 14.30: «Gambit... grande furto al Semiramis», S. Mac Laine in M. Caine. Ameriški kinemaskope v barvah.

MODERNISSIMO. 14.45: «1000 dolari sul nero», J. Garko in Erika Blanc; italijanski barvni kinemaskopski film, mladini pod 14 letom prepovedan.

CENTRALE. 15.15: «Come rubammo la bomba atomica», F. Franchi in C. Ingrassia. Kinemaskopski italijanski film v barvah.

VITTORIA. 15.—21.30: «Kriminal», Glenn Saxon in H. Linè; italijansko-španski koprodukcijski film v barvah.

Tržič

AZZURRO. 14—22: «Khartoum», Ch. Heston in L. Olivier. Kinemaskopski film v barvah.

EXCELSIOR. 14—22: «U 112 — assalto alla Queen Mary», F Sinatra, Virna Lisi Kinemaskope v barvah.

PRINCIPE. 14—22: «L'arcidiavolo», V. Gassman, Al. Augier in M. Rooney. Kinemaskope v barvah.

S. MICHELE. 14—22: «Il ponte sul fiume Kwai», William Holden in Alec Guinness; barvni kinemaskopski film.

Ronke

EXCELSIOR. 15—22: «Rififi internazionale», Jean Gabin, George Raft in Nadia Tiller; barvni kinemaskopski film.

ROI. 15—21.30: «Nevada Smith», Steve Mc. Queen in Suzanne Plesrette; barvni kinemaskopski film.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI

Danes ves dan in ponoči je odprta v Gorici lekarna ALESANI, Ul. Carducci 38, tel. 22-68.

DEŽURNA CVETLIČARNA

Danes, 19. februarja je v Gorici odprta cvetličarna RENATO GORIAN, Ul. Garibaldi 9, tel. 26-28.

DEŽURNA LEKARNA V RONKAH

Danes ves dan in ponoči je v Ronkah odprta lekarna «Alla Stazione», dr. Matitti, Viale Garibaldi 3, telefon 75046.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU

«Centrale» dr. Fitz & Ennerì, Piazza della Repubblica 23, telefon 72341.

ZAHVALA

Toplo se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali ob tragični izgubi našega dragega očeta

JOŽETA PAHORJA

Posebna zahvala pevcem pevskega zbora «Kras» iz Dola-Poljan, darovalcem vencev in cvetja, č.g. župniku ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti in počastili njegov spomin.

Žalujoči sinovi in drugo sorodstvo

Dol - Devetaki, dne 19. februarja 1967.

ČANG ČING, SEDANJA MAOCETUNGOVA ŽENA

Nekdanja igralka najmogočnejša žena na svetu

53-letna Maova žena je sedaj precej blizu vrha «piramide oblasti» - Nje prvi mož živi v Parizu O njej trdi, da je bila nenavadno lepa, strastna, ambiciozna in oblastiželjna - Poznavalci razmer pravijo, da je bila zato toliko let v «senci», ker je pač «znala čakati» na ugoden trenutek

Čeprav so zadnje čase vsi svetovni časopisi polni najrazličnejših novic iz Kitajske, vendar so menda prav redki, ki morejo dogajanje v tej ogromni daljni deželi dovolj natančno pojasniti. Vsi poskusi razlaganja in razčlenjevanja so bolj ali manj le ugibanja in domneve. Razumljivejši pa nam utegnejo postati ti dogodki, če bomo nekoliko pobliže spoznali osebe, ki jih vodijo bodisi javno ali izza kulis.

Pred kratkim smo brali, da je Maocetung imenoval Čang Čing za «svetovalko za kulturno delovanje kitajske armade». Ako pomislimo, da imenujejo razgrajanje rdečih gardistov «kulturno revolucijo», si lahko mislimo, da je položaj in funkcija te Čang Čing zelo važna in da je zlezla precej proti vrhu «piramide oblasti».

Zanimivo je, da je Čang Čing tretja Maocetungova žena. Dasiravno je z Maocetungom poročena že 28 let, se je o njej le malo kaj vedelo. Ves čas je bila v ozadju, le malokdaj se je pokazala v javnosti. Do sedaj je živela le za družino, bila je le Maova žena in skrbna mati obeh svojih hčera. Čeprav je hiša, v kateri prebiva v Pekingu prostorna in udobno opremljena, so le redki, ki bi se mogli pohvaliti, da so uživali njeno gostoljubnost. In vendar vedo povedati tisti, ki so jo poznali še preden je bila poročena z Maom, da prej ni bila tako skromna, tako zadržana.

Čang Čing je bila pred Maom že poročena, a se je od svojega prvega moža po nekaj letih skupnega zakonskega življenja ločila. Nje prvi mož Jen Mah je bil takrat bankir v Šanghaju, sedaj pa živi v Parizu, kjer vodi restavracijo «Fontaine de jade» v Avenue Bosquet, ki je v središču mesta. Pred kratkim so nekateri časnikarji iztaknili Jen Maha in izvedeli nekaj zanimivih podrobnosti o njegovi nekdanji ženi.

Takrat ko sta se z Jen Mah pred 37 leti poročila, se je Čang Čing imenovala Lan Ping in je bila prav tako kot on iz Šanghaja. Nje oče je imel majhno kramarijo. Študirala je klasične plese, obenem pa je že tudi nastopala v nekaterih manjših filmih. Jen Mah je časnikarjem povedal:

«Ko sva se poročila je bila Lan Ping še zelo mlada, saj ni imela niti šestnajst let. Bila pa je nenavadno lepa, izredno inteligentna, ambiciozna in žilava. Bila je močna kot kak moški. Z Lan Ping sva se ljubila in sva bila v začetku zelo srečna, čeprav se v maršičem nisva povsem ujemala ter sva imela različne poglede na življenjska vprašanja. Lan Ping je bila strastna, oblastna in do neke mere tudi sebična. Bila je pravcati miselni stroj. Od vsega začetka je hotela v najinem zakonu ukazovati, nositi hlače. In prav to je bil vzrok najine ločitve. Saj je drugače imela precej dobrih lastnosti. Bila je odkritosrčna in iskrena. Toda njene sanje o veličini, in velika ambicioznost, vse to je povzročalo, da je bilo z njo življenje zelo težavno.»

Neka njena vrstnica, ki sedaj tudi živi v Parizu in ki je z njo nastopala v tistih filmih, je pripovedovala:

«Bili sva tako revni, da si nisva mogli privoščiti niti vožnje z avtobusom od doma v ameriški filmski studio, kjer sva nastopali. In to je bilo štiri kilometre razdalje. Lan Ping je imela izredno močno voljo, čeprav je bila na videz šibka deklica. Ni se strašila te poti. A najina plača je bila dolar na dan.»

Leta 1933 se je Lan Ping vpisala v komunistično stranko in se je aktivno udeleževala političnega življenja. Štiri leta pozneje se je Lan Ping odpravila s skupino igralcev iz Šanghaja v Jenan, kjer se je zadrževala kitajska rdeča armada po končanem «dolgem pohodu». Ta igralska skupina je prirejala vojakom in tudi drugim prebivalcem vrsto predstav in zabavnih prireditev, in lepa Lan Ping je kaj kmalu postala pri vojakih in tudi drugih gledalcih zelo priljubljena. Razumljivo je, da je imela priložnost priti pogosto v stik z vrhovnim poveljnikom rdeče vojske Maocetungom. Ta se je v elegantno in prikupno igralko zagledal in dve leti pozneje, leta 1939 sta se poročila. Nevesti je bilo takrat 25 let, Mao pa jih je imel že 45.

Razumljivo je, da ni Lan Ping po poroki nič več nastopala na odru. A ne samo to. Celo ime si je menjala. Od takrat se je preimenovala v Čang Čing. Pač pa je svoje sposobnosti usmerila drugam. Začela je izdajati časopis Giefand Ribaó, ki je postal pod

Čang Čing, Maocetungova žena.

njenim vodstvom eden najboljših političnih časopisov Maovega gibanja. V tistih letih je bila na Kitajskem še državljanska vojna. Državo je tudi ogrožala Japonska, a tudi gospodarske razmere so bile kaj slabe.

Ko pa se je Maocetungovo gibanje ustalilo, ko so revolucionarji pregnali zunanje in notranje sovražnike ter se dodobra utrdili, je do tedaj tako pogumna Čang Čing dobesedno izginila iz javnosti. Prav zaradi tega so jeli o njej širiti najrazličnejše govorice. Morda je med temi najzanimivejša tista, da organizira tajno vohunsko službo, v kateri da sodeluje cela vojska najlepših deklet, ki da so pripravljene žrtvovati tudi življenje, če je potrebno. Kaže pa, da to ni bilo res, pač pa se je želela posvetiti vzgoji svojih dveh hčerk, ki jih je imela v zakonu z Maom.

Videti je po vsem tem, da Čang Čing menda le ni tako oblastiželjna, kot je o njej pripovedoval nje prvi mož Jen Mah. Ali pa jo je on pravilno sodil, ter je Čang hotela pač počakati najugodnejši trenutek. Ako pomislimo na njeno imenovanje «za svetovalko za kulturno delovanje kitajske armade» kaže, da je ta domneva pravilna. Najbrž je spoznala, da je tako njeno ravnanje najpravilnejše, ki jo bo zagotovo privedlo na oblast, sedaj, ko je Mao že precej v letih in je zato potreben njene pomoči. So celo taki, ki menijo, da je Čang Čing določena, da bo nadaljevala Maocetungovo delo in da ga bo v prihodnosti popolnoma zamenjala.

S. A.

Po daljši odsotnosti s filmskega platna je igralka Jill St. John ponovno začela nastopati v filmih v Hollywoodu. Na sliki jo vidimo kot očarljivo, toda nevarno roparico v filmu «Kraljev ropar». Igralka se je bila namreč sprva odločila, da se bo po poroki posvetila izključno družini, a se je potem premislila.

KRIŽANKA

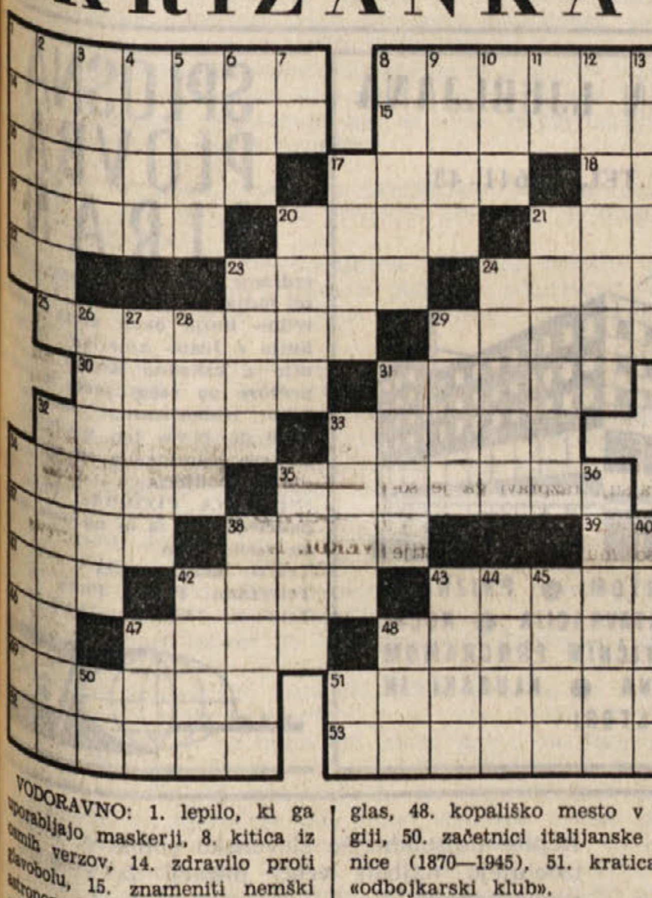

VODORAVNO: 1. lepilo, ki ga uporabljajo maskerji, 8. kitica iz osmih verzov, 14. zdravilo proti glavobolu, 15. znameniti nemški astronom (Johann, 1571—1630), 16. starogrški kipar, ki je znatno vplival na kiparstvo helenizma, 17. ime slovenskega dirigenta Hubada, 18. začetnici po vojni umrle slovenske pesnice, 19. psevdonim slovenskega gledališkega kritika in publicista Filipa Kumbatoviča, 20. ljubljansko pokopališče, 21. ime francoskega skladatelja Delibesa, 22. sto kvadratnih metrov, 23. angleški plemiški naslov, 24. nedotakljiv predmet pri nekaterih primitivnih plemenih, 25. spletka, 29. ime slovenskega pisatelja Dobide, 30. del amfiteatra, 31. ime ameriške filmske igralke Day, 32. monarh, 33. francoski pisatelj («Trije mušketirji»), 34. ameriški pisatelj (Stephen, «Rdeči znak hrabrosti»), 35. poverjenik, pooblaščenec, 37. prerivanje, pretepanje, 39. okljuk, zavoj, 39. kratica ameriškega tiskovnega urada ,41. žuželka s strupenim želom, 42. živinska krma, 43. usločeni stropovi, 46. medmet, 47. reka v Toscani, 48. orodje za vrtanje, 49. antični prebivalci Apeninskega polotoka, 51. spevoigra z lažjo vsebino, 52. mesto v zahodni Franciji nad ustjem Loire, 53. skopljenec, evnuh.

NAVPIČNO: 1. krinka, 2. nekdanji turški vojaki, 3. slovnični pojem, 4. ulita tiskarska črka, 5. Perzija, 6. tekoča začimba, 7. kemični znak za kositer, 8. skandinavski pevec in pesnik, 9. vrh glave, 10. vulkan na filipinskem otoku Mindanao, 11. avtomobilski znak Nizozemske, 12. velik indonezijski otok, 13. francoska filmska igralka (Françoise), 17. židovsko ime, 20. napihnjena igrača, 21. mesto v Tesaliji, 23. krapu podobna sladkovodna riba, 24. ime ukrajinskega pesnika Ševčenka, 26. priroda, 27. stanje zamaknjenosti spiritističnega medija ,28. posrednik v elektrotehniki, 29. trgovski pomočnik, 31. Župančičeva pesnitev, 32. izredna lepota, 33. izumrla ptica gosje velikosti, 34. škotski pisatelj («Citadela»), 35. dvorana za predvajanje filmov, 36. svetlobni izstrelek, 38. italijanski popevkar, 40. morski ropar, gusar, 42. najvažnejši telesni organ, 43. vrsta žita, 44. ime slovenskega igralca Sotlarja, 46. del gledališča, 47. nizek ženski glas, 48. kopališko mesto v Belgiji, 50. začetnici italijanske pesnice (1870—1945), 51. kratica za «odbojkarski klub».

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. gimnazija, 9. obla, 13. obrazilo, 14. Atair, 15. S(tane) S(ever), 16. Lodi, 17. bronsa, 18. les, 20. varovalka, 22. Ante, 24. Rim, 25. kor, —k, —č, 27. ata, 29. jak, 31. goba, 33. tramvajar, 36. Tom, 37. Primož, 38. Amer, 40. Be, 41. tanin, 42. Adenauer, 44. Aman, 45. krinolina.

ARGONAVTI

V NOVI FUNLANDIJI V STAROSTI 87 LET

Iznajditelj protiplinske maske umrl popolnoma pozabljen

Masko je iznašel po prvem nemškem napadu s plinom pri Ypernu na zahodni fronti med prvo svetovno vojno

Konec lanskega leta je v St. Johnsu na Novi Fundlandiji v visoki starosti 87 let, umrl dr. Cluny Macpherson. Žalostno vest je sporočil Macphersonov sin, bivši podguverner na Novi Fundlandiji, toda novica je šla kar tako mimo in malokdo jo je opazil. Svet je res nehvaležen in skoraj nihče se ni spomnil, da je pokojni dr. Macpherson mnogo prispeval za človeštvo. Le malokdo se je namreč spomnil, da je bil prav dr. Macpherson tisti, ki je iznašel protiplinsko masko.

Iznajdba, ki je stara le pičlega pol stoletja, je toliko bolj zanimiva, ker spada med tiste zelo redke iznajde, ki jih je človeštvo takoj sprejelo in začelo izdelovati v velikem številu. Protiplinsko masko so namreč v štirinajstih dneh po iznajdbi že izpopolnili in v naslednjih štirinajstih dneh že industrijsko izdelovali.

To se je zgodilo takoj po prvih množičnih napadih s strupenimi plini v prvi svetovni vojni. 22. aprila 1915 je nemška vojska v Flandriji pri Ypernu prvič izvedla napad s strupenim plinom (chlorgas). Na tistem delu fronte, kjer so si stale nasproti nemške na eni, ter francoske in britanske čete na drugi strani, kjer so imeli Nemci zelo malo upanja na uspeh in bi pri prodoru imeli hude izgube, je nenadni napad z uporabo strupenih plinov, imel presenetljiv uspeh. Nasproti napadu nemških čet je bil angleški in francoski generalni štab nemočen in zaman so poveljniki zahtevali rezerve. Nihče ni najmanj računal z uničujočo močjo strupenih plinov.

Tedaj se je na tistem odseku fronte kot stotnik v enem novofundlandskih polkov bojeval tudi 36-letni zdravnik dr. Cluny Macpherson. Takoj po nemškem plinskem napadu si je Macpherson izprosil štirinajstdnevni dopust, da bi — kot je pravil — izdelal učinkovito sredstvo proti smrtnonosnemu vplivu strupenega plina.

Macphersonu ni nihče verjel, toda imel je srečo, da so ga njegovi predstojniki zelo čislali, zato so mu dopust odobrili, čeprav je bilo to proti vsem pravilom, ker je bil tedaj Macpherson v prednji črti. Dr. Macpherson, ki je opravljal svoj zdravniški poklic do svojega 86. leta, je po prvem nemškem napadu s strupenimi plini pri Ypernu videl vojake, kako so namočili vato v neko kemično raztopino in si jo zavezali na nos in usta. Od tu je pravzaprav začel. Vedel je, da to sredstvo ni moglo biti učinkovito, ker je vojakom onemogočalo dihanje. Po dveh tednih študija je vojaški zdravnik dr. Macpherson predložil britanskemu ministrstvu za vojsko risbo, sicer zelo komplicirane, a v glavnem skoraj povsem zanesljive naprave, ki je odvajala strupene pline in uporabniku zagotavljala nekakšen dotok čistega zraka.

Ministrstvo je osnutek iznajdbe odobrilo in industrijska proizvodnja protiplinske maske — dr. Macpherson je znašel tudi ime — se je takoj pričela. Ko je 1918. leta nemška vojska pričela svojo zadnjo obupno ofenzivo in izstrelila nad pol milijona izstrelkov s strupenimi plini, se je moralo sicer 7000 zavezniških vojakov zdraviti v bolnišnicah zaradi lažje zastrupitve, toda samo 87, ki so svoje protiplinske maske nepravilno uporabljali, jih je umrlo zaradi strupenih plinov.

Za veliko zmago zaveznikov v letu 1918 je imel velike zasluge tudi novofundlandski zdravnik, ki je pred nedavnim pozabljen umrl v St. Johnsu. Njegova protiplinska maska pa je postala simbol prve svetovne vojne. Pretresljiva slika Georgeja Grosza «Kristus z masko» pa je verjetno najvažnejši pacifistični opomin našega časa.

Človeštvo se je šele v zadnjih petdesetih letih spomnilo na grozne možnosti, ki jih dajejo kemični pripomočki pri modernem vojskovanju. Toda pline, ki množično uničujejo človeška življenja, so poznali in uporabljali že štiristo let pred našim štetjem v peloponeški vojni. Strujene pline je uporabljal tudi švedski kralj Karel XII. v vojnah proti Poljakom in Saksoncem, ko je leta 1700 prekoračil Dvino. V 19. stoletju je človeštvo to obliko množičnega barbarskega pobijanja obsodilo in smatralo za nečloveško. Angleži v krimski vojni in Američani v državljanski vojni so odklanjali uporabo strupenih plinov. Ko pa sta kasneje v prvi svetovni vojni oba nasprotnika prešla h «chemical warfare», pa sta se v drugi svetovni vojni temu skoraj povsem odpovedala. To pa ne zaradi človekoljubnosti, temveč zaradi spoznanja, da je prodiranje čet na ozemlju, ki je bilo opustošeno od strupenih plinov nemogoče, predvsem pa zaradi dejstva, da je nova, zelo izpopolnjena protiplinska maska, tako rekoč gotovo in učinkovito obrambno sredstvo.

el-ja

Gluhota posledica zauživanja masla?

Če bi lahko verjeli anketi, izvedeni v dveh finskih umobolnicah, povzroča uživanje prevelike količine surovega masla gluhoto. V prvi umobolnici so dajali pet let bolnikom običajno finsko hrano, ki je zelo bogata z maslom, mlekom in smetano. V drugi bolnišnici pa so dajali bolnikom v istem razdobju samo posneto mleko, rastlinski margarin, to je samo rastlinske maščobe itd. Ta poskus so napravili, da bi videli vpliv hrane na bolezni ožilja (obtočil). Toda na namig newyorškega specialista za ušesne in podobne bolezni dr. Rosena je dr. Pekki Olinu z univerze v Helsinkih prišlo na misel, da bi tudi preizkusil slušne sposobnosti bolnikov obeh skupin.

Pokazalo se je, da so bolniki med 50. in 59. letom starosti, ki so jedli nemastno hrano mnogo bolje slišali od tistih, ki so jedli normalno finsko hrano, čeprav so bili 10 let mlajši.

Druga anketa, ki so jo opravili nekaj časa prej, je pokazala, da je skupina mladih ljudi od 10 do 29 let starosti v vzhodni Finski, manj slišala kot skupina mladih ljudi iste starosti iz Dalmacije. Znano je, da bolujejo Finci po 50 letu za močno holesterinemijo, medtem ko imajo Jugoslovani povprečno najmanj holesterina v krvi v vsej Evropi, seveda ob isti starosti. Zato je nastalo vprašanje, kakšna je povezava med arteriosklerozo in sluhom. Zdravniki menijo, da preveliko zauživanje živalskih maščob zamaši žile, ki dovajajo kri ušesu. Zmanjšanje krvnega obtoka pa naj bi ošibilo sluh. Da bi dokazali, da je to točno, bi morali napraviti avtopsijo slušnih organov tistih bolnikov, ki umrejo za kapjo, oziroma zaradi zamašitve venčnih žil.

HOROSKOP

Veljaven od 19. do 25. februarja

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) V ljubezenskih zadevah boste uživali razdobje čudovitega miru. Ne kvarite ga z nepotrebno ljubosumnostjo. Na delu vam bo dobro uspel neki načrt, kar vas bo opogumilo, da boste nadaljevali neko delo javnost, ki ste jo bili prekinili. Boste nekam trudni.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) V čustvenih zadevah ne obvezujte se, kajti gre le za sanje, ki vam bodo povzročile mnogo grenkobe. Spomnite se pa neke osebe, ki vas ima rada. Na delu ne bo sreče s preveč drznimi pobudami. Se boste nekoliko prehladili. Bodite pogumni v svojih pogovorih.

DVOJČKA (od 21. 5. do 20. 6.) Zaradi prevelike ljubosumnosti in živčnosti tvegate, da boste pokvarili odnose z osebo, ki jo imate radi. Ravnajte mirno. Na delu pojde vse lepo po vaših načrtih. Kar se zdravja tiče, potrebujete daljše razdobje počitka. Ne bodite preveč prenagljeni.

RAK (od 21. 6. do 22. 7.) V ljubezni boste srečni na nekem potovanju. Neko pismo pa bi utegnilo pokvariti to srečo. Na delu boste s predstojniki precej burno razpravljali, nakar boste napredovali. Izogibajte se preveč vlažnih prostorov. Prav bi bilo, da bi več mislili nase.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) Slučajno boste spoznali neko osebo, ki je rojena pod vašim znamenjem. Pazite, lahko se zgodi, da vam bo ukradla mir. Na delu boste imeli mnogo zadoščenja od nekega starega načrta. Močno vas bo bolelo grlo, zato vzemite primerna zdravila. Bodite oprezni.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Odrekli se boste neki gotovi ljubezni za negotovo in kasneje vam bo hudo žal. Na vsak način se bo pojasnil neki nesporazum. Na delu boste s pomočjo prijateljev mnogo dosegli. Paziti se boste morali pred prepihom. Ne sprejmite prenaglih pobud.

TEHTNICA (od 23. 9. do 23. 10.) V ljubezenskih zadevah se utegne pokvariti neki zelo prijateljski odnos zaradi hudobnih jezikov. Skušajte obvladati položaj z diplomacijo. Na delu boste lahko pomagali prijateljem. Zdravje bo izvrstno. Čas je, da sprejmete zelo važne sklepe.

ŠKORPIJON (od 24. 10. do 21. 11.) V čustvenih zadevah bodite bolj pogumni. Vsekakor vas bo zapustila oseba, do katere vam je mnogo. Skušajte najti tolažbo. Na delu naj ostanejo stvari pri starem; ne razburjajte se preveč zaradi kakšne krivice. Zdravje bo precej dobro. Izkoristite pametne zamisli.

STRELEC (od 22. 11. do 22. 12.) Neka oseba se vam skuša malce sramežljivo približati, vi pa tega ne znate opaziti. Dajte ji možnost, da vam odkrije svoja čustva. V službi bodite oprezni, kajti nekdo vam bo ponudil navidezno ugodno delo, za katerim pa se bo skrivala neka past. Privoščite si nekaj počitka.

KOZOROG (od 23. 12. do 20. 1.) V čustvenih zadevah je vaše sumničenje brez podlage. Prepričajte se o tem, kaj se v resnici dogaja, in boste zelo srečni. Na delu vam bo neko novo prijateljstvo utrlo pot k napredku. Za zdravje bo koristno, če se boste malo več gibali in se sprehajali.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) V ljubezenskih zadevah vam bodo nepričakovano pomagale osebe, rojene pod znamenjima leva in dvojčkov. Dve osebi si bosta zaželeli vašega prijateljstva. Z nekoliko več vere vase in poguma boste na delu dosegli velike uspehe. Pazite se pred skrnino.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) V čustvenih zadevah se bodo vaši načrti postavili na glavo zaradi nekega nepričakovanega dogodka. Toda po nekaj sivih dneh, se bo nebo razjasnilo. Na delu vas bodo vaši predstojniki zelo spoštovali. Nalezli se boste lažjega prehlada. Bodite bolj mirni.

šport šport šport šport

V petek so po zanimivem predavanju Toneta Sazonova o zimski poeziji v gorah razdelili medalje in diplome zmagovalcem na letošnjih I. zimskih športnih igrah zamejskih Slovencev. Na sliki: predsednik SPDT dr. Sonja Mašera poklanja predstavniku nabrežinskega Sokola, ki je ekipno zasedel prvo mesto, pokal.

KOŠARKA

Danes ob 11. uri

(na škedenjskem igrišču)

Servolana-Bor

Danes bo na škedenjskem igrišču ob 11. uri košarkarsko srečanje promocijskega prvenstva med domačo Servolano in Borom. Morebitni spodrsljaj plavih bi jim znatno otežkočil osvojitev končnega drugega mesta. V prvem delu prvenstva je Servolana premagala Bor z rezultatom 51:41. V dosedanjih neposrednih srečanjih s Servolano so borovci dosegli 3 zmage in 1 poraz. Nikdar niso klonili škedenjcem na njihovem igrišču. Dober znak. Upajmo, da se bo tudi tokrat obveljala tradicija.

V današnjem kolu III. kategorije

SLOVENSKI DERBY PRIMOREC-VESNA

Po nedeljskem razburljivem kolu III. amaterske lige, predvidevamo, da bi se moral današnji zavrtljaj zaključiti brez večjih presenečenj..

V skupini L bo vzbudila veliko zanimanje tekma med slovenskima enajstericama Primorca in Vesne. Primorec, ki igra na domačih tleh, bo skušal preprečiti Vesni pot do zmage. Trebenci upajo po nedeljskem neodločenem izidu s Coop., da se bodo tudi danes vrnili s točko domov. Vesna, pa je nasprotnega mnenja in računa na celotni izkupiček. Vesna, ki je na drugem mestu lestvice, oddaljena samo za eno točko za Primorjem, ne sme zgubiti več nobene prilike če hoče ostati na vrhu lestvice. Iz tehničnega vidika kot po sistemu igre je nedvomno Vesna močnejša od Primorca. Zato mislimo ,da se bo nedeljsko srečanje zaključilo v korist Vesne.

Proseško Primorje bo danes gost Libertas s Proseka. V prvem delu prvenstva je sicer Primorje gladko odpravilo enajsterico proseške Libertas s 6:0. V zadnjem času pa je Libertas znatno izboljšal svojo igro in seveda upa na delitev točk.

Primorje bo moralo tudi danes na igrišče brez titularnega vratarja Scherianija in najbrž tudi brez pro. stega Štoke. Po nedeljski zmagi nad Roianese je morala v vrstah Primorja visoka. Žužič in drugi bodo prav gotovo naredili vse, da odnesejo obe točki na razpolago.

V ostalih tekmah predvidevamo zmago Aurisine nad Coop., obe točki za Roianese v tekmi z Gretto ter delitev točk med G. Viani in Libertas Barcolano.

V skupini M bodo v nedeljo Brežani v gosteh Campanelle. V prvem delu prvenstva je Campanelle premagala Brežane na domačih tleh s 3:1. Od takrat pa so Brežani znatno izboljšali svojo igro in so v zadnjih treh nedeljah osvojili vseh šest točk na razpolago. Naj omenimo med drugim, da so prav v teh treh nedeljah dosegli kar 17 golov prejeli pa samo tri. Zasluga gre nedvomno trenerju-igralcu Bubnichu, ki je s šestimi zadetki v teh tekmah postal goleador Brega. Naj omenimo še srednjega napadalca Klabjana, ki je bil petkrat uspešen. Enajsterica Campanelle pa kaže, da ni v najboljši formi. Že tri nedelje zaporedoma je morala zapustiti igrišče poražena. Vsekakor bo v nedeljo Campanelle skušala popraviti negativne nastope ter odnesti vsaj točko, ki jo Brežani ne bodo zlahka pustili iz rok.

Enajsterica Uniona pa bo gost S. Sergia. Nedeljski poraz je nedvomno še bolj potrl Podlonjerce, ki iščejo od samega začetka prvenstva pot do zmage. Podlonjerci so do sedaj osvojili le dve točki in to z dvema neodločenima izidoma z Don Bosco in Esperio. Po tej tekmi pa je Union zapustil igrišče vedno praznih rok. Morda bo danes Podlonjercem uspelo do točke? S. Sergio je sicer solidna enajsterica, ki na domačih tleh vedno dobro zaigra.

V ostalih tekmah predvidevamo zmago Flaminia nad Esperio, dve točki za Muggesano nad Don Boscom, Rosandra in S. Anna pa bosta zaključila to kolo. Predvidevanja so za Rosandro, vendar bo S. Anna, ki je na tretjem mestu lestvice, skušala dokazati, da je njen položaj zaslužen.

B. R.

DOMAČI ŠPORT

NOGOMET

III. kategorija

Ob 9.45 v Ul. Flavia
CAMPANELLE F. — BREG

* * *

Ob 10.30 v Nabrežini
LIB. PROSEK — PRIMORJE

* * *

Ob 10.30 v S. Sergiu
S. SERGIO — UNION

* * *

Ob 15. uri na stadionu «I. maj»
PRIMOREC — VESNA

* * *

V Boljuncu ob 15. uri
ROSANDRA Z. — S. ANNA

Mladinci

Ob 11.30 v Ul. Flavia
S. ANNA — BREG

ODBOJKA

Ob 15. uri na stadionu «Prvi maj» prijateljske tekme ženskih in moških ekip Brega in Sokola.

PIŠČALKA MU JE BILA NAJLJUBŠI HOBBY

Tržaški sodnik LUIGI CADELLI je očaral avstralsko občinstvo

Po vrnitvi v Italijo, ga je federacija popolnoma prezrla

Res malo nogometnih sodnikov se je izkazalo na letošnjem italijanskem nogometnem prvenstvu. Nasprotno: veliko nesoglasij, sporov, žalitev (De Marchi: Lazio-Juventus) je prišlo na dan, tako da je nogomet ponovno dokazal vso svojo organizacijsko gnilobo in pokvarjenost ambienta. Vedno bolj se namreč uveljavljajo sodniki, ki jih podpirajo pri njihovi «hierarhični lestvici» predsedniki najmočnejših (seveda finančno) društev, in tudi marsikatera politična stranka je že stavila svoje strupene prste v nogometni krog. In zadnji polemični spor med Juventusom in Interjem zaradi nepriznanega De Paolijevega gola je le ena tolikih potrditev, da se italijanski profesionalni nogomet vedno bolj približuje ameriškemu boksu, kjer so zmage precej sumljive.

V tak ambient je prišel iz Avstralije priznani mednarodni sodnik Luigi Cadelli, po rodu Tržačan, 45 let, navdušen za nogomet in za sojenje. Pustil je v Avstraliji službo (železniški geometer), pustil prijatelje (imel jih je veliko in iskrenih), pustil je avstralski nogomet, ki ga je navduševal do skrajnosti, pustil je vse, da bi se zopet vrnil domov.

Luigi Cadelli se je vrnil v Trst. Mnogo starih prijateljev ga je čakalo na pomolu. Med njimi je bilo veliko število tržaških sodnikov, ki so toplo (toda tudi zavidljivo) pozdravili M.ra Cadellija, bivšega sodnika «Godine sport» in 4. kategorije. *«Prijazna in topla atmosfera. Bil sem prepričan,»* nam je povedal sam Gigi Cadelli, *«da me bodo določili za sojenje A ali B lige. Federacija pa me je popolnoma prezrla. Poslala pa mi ni nikakega zahvalnega pisma za delo, ki sem ga opravil v Avstraliji. Za delo, ki mi je bil hvaležen sam Stanley Rous. Sodil sem namreč veliko mednarodnih tekem v Avstraliji. N.pr.: New South Wales-Everton v Sydneyu pred 62.000 gledalci, kar je bil morda rekord za avstralski nogomet, sodil sem srečanje južna Avstralija-Everton, in tudi vse tekme, ki jih je odigralo slovito angleško moštvo Blackpoola, kjer je nastopal mit angleškega nogometa Matthews. Navdušil sem sovjetsko moštvo Torpeda, da, prav tisto, ki je igralo proti Interju za pokal prvakov in kjer igra najboljši sovjetski nogometaš Voronin, ki mi je tudi po tekmi segel v roko in čestital. Sodil sem tudi na olimpijskem igrišču v Melbournu in sicer tekmi Victoria-Bazl in Victoria-Munster. Občinstvo me je spoštovalo, federacija tudi in mi popolnoma zaupala. Predlagala je celo moje ime za seznam sodnikov lanskega svetovnega prvenstva v Angliji. Žal pa se Avstralija ni uvrstila in tako je moje upanje izplahnelo. Tudi v službi so me vsi cenili...»*

Te izjave bi morda dale občutek bahavosti. Ne, so le sad velikega razočaranja, ki ga je doživel Cadelli v Italiji in zato rad obuja «avstralske spomine». Tukaj nič, niti zadoščenja o priznanju za delo, ki ga je opravil.

«Vseeno pa me navdušenje za šport in sojenje ni zapustilo,» nadaljuje Cadelli. *«Pisal sem Stanleyu Rousu, predsedniku FIFA. Priporočil me je pri jugoslovanski in grški federaciji. Izbral sem prvo, ki mi je seveda lažje dostopna. V Jugoslaviji sem dobil izredno razumljive ljudi, tako na federaciji kot med samimi športniki in med občinstvom. Sprejel sem sojenje tudi za najnižjo kategorijo prav zato, da bi izkazal svojo zahvalo tej federaciji in publiki, ki sta pokazali toliko razumevanja do mene. Upam pa, da me bodo kmalu določili za višjo kategorijo.»*

Avstralija vam je pustila neizbrisno sled?

«Da, hotel bi se takoj vrniti v Avstralijo. Toda žena... Domotožje pač.»

Razlika med avstralskim in italijanskim nogometom?

«Avstralski nogomet je še v svojih začetniških fazah. Avstralsko prvo ligo bi lahko primerjali z italijansko B ligo, z močno italijansko B ligo: Sampdoria, Varese.»

Kako pa je s sojenjem?

«Sojenje je v Avstraliji nedvomno težje kot tukaj, predvsem ker igrajo ljudje vseh mogočih ras. So Poljaki, Jugoslovani, «goreči» Grki, izseljenci z Malte, Škoti itd. Povsem nevarne so tekme med Grki in izseljenci z Malte. Večkrat je morala intervenirati policija s konji in marsikatero žival so razburjeni navijači prebodli z noži. Na srečo pa jaz nisem imel takih incidentov, ker sem jih znal brzdati. Uveljavil sem se namreč s precej čudno taktiko. Nikdar nisem hotel poslušati igralcev, ki so hoteli ugovarjati. Kako bi jim odgovoril, če v začetku sploh angleškega jezika nisem poznal. Občinstvo je odobravalo to mojo avtoriteto in tega pravila nisem opustil niti ko sem se naučil angleškega jezika. Mislim namreč, da sodnik nikakor ne sme poslušati igralčevih pritožb: kar je sodnik videl, je edina resnica. Morebitne spremembe bi samo dokazovale svojo neodločnost in zavrnitev tiste resnice, ki je najlepša stvar v športu.»

To je Luigi Cadelli, bivši mednarodni sodnik z veliko izkušnjo, sedaj pa navaden trgovec, ki se s patetičnim zanosom spominja na Voronina, Matthewsa, na olimpijsko igrišče v Melbournu, na številne gledalce, ki so ga spoštovali, na članke, na televizijske prenose. Sedanje razočaranje je popolnoma razumljivo. Želimo mu česar si sam želi: soditi tekme na italijanskih igriščih, po možnosti v A-ligi.

—edson—

Gigi Cadelli (v sredi) pred mednarodno tekmo New State of Wales — Everton (Anglija)

TURISTIČNI KOLEDARČEK

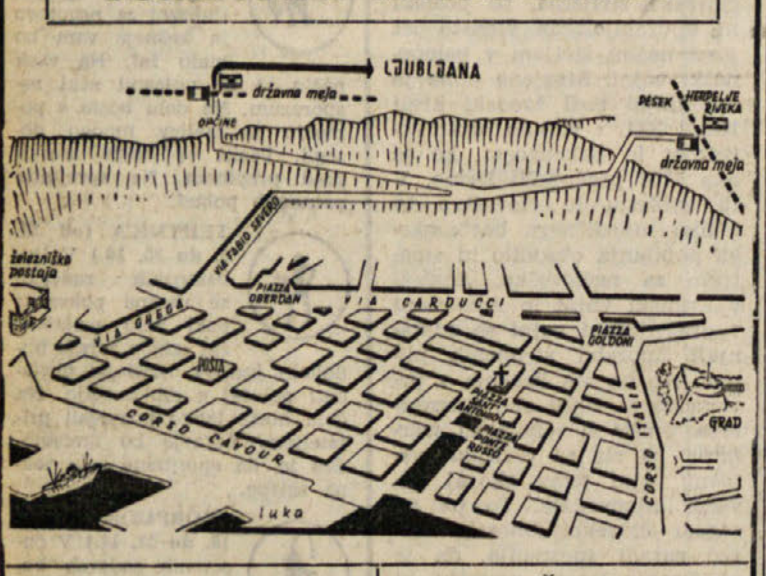

LUX MODA — torbice, kovčki, zložljivi dežniki — Largo Barriera Vecchia 2 (nasproti avtobusne postaje)

ORVISI — vse igrače za otroke Ul. Ponchielli 3 (pri cerkvi sv. Antona)

STOP — trgovina konfekcij Ul. Carducci 39

FANO — ure in zlato 18 karatov Ul. Mazzini 49

PIPAN — avtomobilske potrebščine in nadomestni deli Ul. Settefontane 34

DELOVNI ČAS TRGOVIN

od 8.30 do 12.30 ter od 15.30 do 19. ure.

Ob ponedeljkih dopoldne so trgovine zaprte.

Banke so ob sobotah zaprte, odprte pa so zasebne menjalnice.

MENJAVA BANKOVCEV

Dolar ZDA	621
Kanadski dolar	566
Švicarski frank	143,5
Francoski frank	125
Belgijski frank	11,90
Nemška marka	156
Angleški šterling	1738
Avstrijski šiling	23,90
Dinar	43

ARETTA

ULTRA THIN

med elegantnimi in preciznimi urami je najcenejša znamka

Generalno zastopstvo «LA CLESSIDRA»

Trst Piazza S. Antonio Nuovo N. 4 I. nadstropje

IMPORT EXPORT Prodaja na veliko in drobno. Velika izbira zlatnine po tovarniških cenah! Izreden popust — Garancija —

P MARKET

Turisti, izletniki - največjo izbiro blaga za vaše izlete imajo P - MARKETI v

● KOPRU ● SEŽANI ● NOVI GORICI

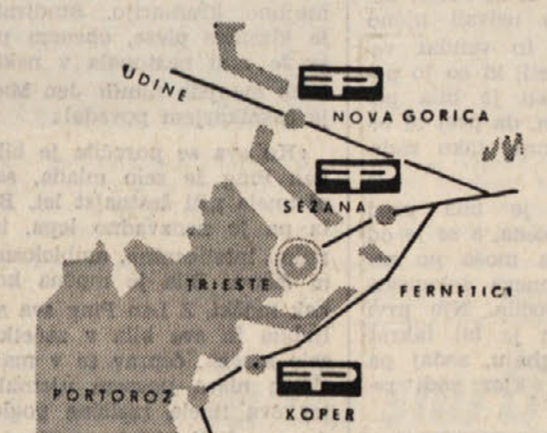

● PREHRAMBENO BLAGO
● BLAGO ŠIROKE POTROŠNJE
● SPOMINKI
● TRAVEL PAKETI
● BIFE
● MENJALNICA
● 10% POPUST PRI NAKUPU NEPREHRAMBENEGA BLAGA S TUJO VALUTO
● ODPRTO NEPRIKINJENO OD 7. DO 20. URE OB NEDELJAH PA OD 7. DO 11. URE

P REHRANA

HOTEL SLON LJUBLJANA

TITOVA UL. 10 · TEL. 20641-43

HOTEL Z MODERNIM KONFORTOM ● PRIZNANA MEDNARODNA IN NARODNA RESTAVRACIJA ● NOČNI BAR Z MEDNARODNIM ARTISTIČNIM PROGRAMOM ● KAVARNA ● SLAŠČIČARNA ● KLUBSKI IN BANKETNI PROSTORI

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

vzdržuje s svojimi tovornimi ladjami: redno linijo okoli sveta, redno linijo z Južno Ameriko, linijo z zahodno Afriko, prevoze po vsem svetu z modernimi transportnimi ladjami nosilnosti 8.000 do 18.000 ton. Za vse informacije se obrnite na upravo podjetja: «SPLOŠNA PLOVBA», Piran, Župančičeva ul. 24 in na naše agente po vsem svetu

Telexi: 035-22, 035-23
Telegrami: Plovba Piran
Telefoni: 73-470 do 73-477

Kupite najsolidnejše slovensko pohištvo, ki ga izdelujejo najbolj vešči mizarji iz svetovno renomiranega lesa.

Projektirali so ga najbolj znani italijanski arhitekti.

Dobite ga po konkurenčnih cenah v

TRGOVINI

«MEBLO»

KIDRIČEVA v NOVI GORICI

Kupcem s področja Furlanije - Julijske Benečije dostavimo že ocarinjeno pohištvo na dom in ga montiramo.

CENA IN KVALITETA BREZ PRIMERE v trgovini «MEBLO» v NOVI GORICI

CARLO LEVI

(7.)

BESEDE SO KAMNI

Mimo gre neka starka z butaro na rami. Pod njenim črnim ogrinjalom, ki pokriva glavo, na hrbtu in na spodnjici počivajo neštevilne jate muh, ki jih nepremične in mirne prenaša naprej. Ko sem od tod gledal to vas, so se pred moje oči vračali družinski prizori iz lukanske vasice.*) Isnello ji je podobna: z edino razliko, da je Isnello večja vas, manj revna in bolj čista. To je vas pastirjev, kmetov, malih posestnikov zemlje ,ki je razdeljena na mikroskopsko majhne koščke, vas obrtnikov, katerih umetnost so za vse večne čase potisnili k nazadovanju a se še venomer spominjajo zlatih časov, ko so izdelovali blesteče čipke, ulivali zvonove, strojili kožo in pihali steklo. Še danes se zato imenujejo tako tri četrti, na katere je vas razdeljena: Vetrerija, Fonderija in Concerija.

Ta vas, kakor tudi vse druge vasi, še do danes nima zgodovine, ima samo prazgodovino. Čas je šel tod mimo brez drugih dogodkov, razen menjav fevdalnih gospodarjev, Saracenov, Aragonov, Burbonov, princev di Santa Colomba in isnelskih grofov: toda ta vas je prav tako kakor druge zelo zelo stara in zato tudi prepolna globoke plemenitosti. In učeni duhovniki humanisti iz preteklega stoletja, ki so tod prebivali kakor Don Carmelo Virga ali Don Cristoforo Grisanti so napisali učene knjige o zgodovini te vasi brez zgodovine, razpravljali o pelazgijskih ali sikanskih izvorih in o sirski ali orientalski etimologiji njenega imena, o obisku kakega princa in o nespremenjenih običajih. Morda bo le kdo drug dodal tem knjigam zadnje učeno poglavje o jutrišnjih dogodkih?

Vas so že bili zasedli ameriški časnikarji, ki so hodili od vrat do vrat in spraševali prebivalce po najbolj neznatnih podrobnostih s pravo noro strastjo. Od vseh so hoteli zvedeti za ime, priimek, starost, poklic, zaslužek, število družinskih članov in seveda sorodstveno vez z gospodom Impellitterijem. Vse je dajalo resničen videz velikega policijskega procesa, ki so se mu kmetje podrejali z vdano in državljansko vljudnostjo. Beležnice reporterjev so se polnile z nekoristnimi novicami, medtem ko je vaški oznanjevalec trobil na svojo trobento in po vseh vogalih kriče razglašal: «Jutri bo prišel newyorški župan. Vse živali, osli, koze, drobnica in svinje morajo biti zaprti v hišah in se ne smejo sprehajati po javnih poteh.» Občinska straža in šolski sluga so hodili okoli s svežnjem obledelih starih zastav, da bi okrasili okna in balkone: imeli so osemdeset zastavic s praznovanja svetega Nikolaja iz Barija, isnelskega zaščitnika. Županove sestrične so krasile vrata svojih hiš s preprostimi venčki iz listja. Na cesti, ob vstopu v vas so dninarji hiteli, da bi zasuli luknje po tleh in neki mladenič je čistil enega številnih kipov naše Gospe, ki so posejani tu in tam znotraj kapelice. Občinski cestni pometač in njegovi štirje priložnostni pomočniki so si s svojimi metlami zaman prizadevali pri delu brez konca in kraja, kajti živali še niso bili zaprli in z zarjo naslednjega dne so morali pričeti znova. Občinska godba je imela skušnje pred cerkvijo. Toda vse je bilo mirno in brez razburjenja, bil je običajni delovni dan in kakor vedno ob delovnih dneh je bila vas na pol prazna. Skromne priprave so opravili mirno in skoraj brez prizadetosti. Po cestah so hodili moški, ki so bili neverjetno podobni gospodu Impellitteriju, imeli so enak dolg in temen obraz, enake črne oči, enak raven nos, pa vendar *niso bili njegovi sorodniki.* Eden med njimi, ki je bil, nasprotno, visok, oblečen v črno, s poševnimi očmi in prav tako podoben paladinu Orlandu, mi je prišel naproti in mi pokazal svojo osebno izkaznico: bil je eden od bratrancev, ki je bil prišel iz zelo oddaljenih krajev, prav z druge strani Sicilije.

«Amerikanci», prebivalci Isnella, ki so živeli v Ameriki in se vrnili v svoj rodni kraj, so se sprehajali po trgu z baretkami, v gospodskih oblekah in s svojimi zlatimi verižicami ter pričakovali največjega izmed «Amerikancev», Amerikanca, ki pa ne bo ostal v vasi. Eden od njih, ki je bil vrsto let poklicni narednik v federalni vojski**), mi je na dolgo pripovedoval o potrebah vasi, o zemeljskem udoru, ki je požrl štirideset milijonov, namenjenih zidanju šole, o slabem trošenju denarja in o upanju na milijone dolarjev, ki naj bi ob županovem obisku padali z neba. Toda zdelo se je, da vse to skupaj ni posebno globoko ganilo kmetov in pastirjev iz Isnella. Priprave, ki so jih storili, se niso prav nič razlikovale od običajnih priprav za skupno praznovanje kakega svetnika ali od priprav spričo obiska kakega škofa ali pa kakšnega prefekta. Nekaj drugega jih je bolj ganilo, nekaj bolj skritega in o čemer niso govorili, kajti kolikor so bili ljubeznivi, toliko bolj so bili zadržani. Bilo je nekaj skrivnostnega v tem Impellitteriju, ki so ga pričakovali in katerega nihče ni poznal, ker so ga še kot enoletnega majhnega otroka pred petdesetimi leti odnesli od tod in ki se je zdaj vračal iz Amerike, obdan s slavo, kakor kakšen nebeški svetnik; in ki je bil, čeprav ga ni nihče poznal, vendar eden od njih. In kakor je v Homerjevem rojstvu, ali v rojstvu Krištofa Kolumba (še bolj točno, v rojstvu Jezusa Kristusa) nekaj skrivnostnega je bil tudi v njegovem rojstvu v tem skrivnostnega in tudi v njegovi vrnitvi nekaj bajnega, v njegovem skorajšnjem razodetju.

Kakor pri vseh velikih možeh preteklosti, ali bolje, pri Jezusu Kristusu je tudi kraj njegovega rojstva prekrival mračen oblak legende. Rodil se je, kakor pravijo listine, v neki ulici, ki so jo nekoč imenovali Figurella, sedaj pa se imenuje Ulica Cristoforа Grisantija, Folkrorista***) (tako je napisano na nekem vogalu z odpustljivo pravopisno napako) prav v kotičku neke zelo ozke uličice, ki se imenuje ne brez globljih in očitnih razlogov, Betlehemska ulica. Toda ne ve se, če je bil rojen v tej ulici v hiši s številko sedemdeset ali sedeminšestdeset. Ob vhodu v hišo številke sedeminšestdeset me je sprejela pometačeva žena, majhna in črna ženska, še mlada, z blestečimi očmi in plemenitimi črtami, vsa besneča od skrite strasti, od nekega prikritega fanatizma, ki jo je obdajala kar lepa kopica otrok. Rekla mi je: «Hoteli bi, da bi bil rojen tam nasproti, na številki sedemdeset, toda rojen je bil tukaj. Tukaj je bil rojen, v tej hiši v tej sobi polni slame in sena, kakor Jezušček. Jaz nič ne vem, saj sem se komaj včeraj rodila, toda tako pripovedujejo že od nekdaj.

*) Pisatelj aludira na svojo knjigo «Kristos se je ustavil v Eboliju», v kateri popisuje svoja štiri leta konfinacije, ki jo je preživel v Lukaniji (Kalabrija) (op. prev.)

**) Namreč ameriški federalni vojski (op. prev.)

***) Pravilno bi moralo biti napisano Folclorista (op. prev.)

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: TRST - UL. MONTECCHI 6, II., TELEFON 93-808 in 94-638 - Poštni predal 559 - PODRUŽNICA: GORICA: Ulica Silvio Pellico 1, II., Telefon 33-82 - UPRAVA: TRST - UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 - Telefon 37-338, 95-823 - NAROČNINA: mesečna 800 lir - vnaprej plačana: četrtletna 2.250 lir, polletna 4.400 lir, celoletna 7.700 lir - SFRJ posamezna številka v tednu in nedeljo 50 para (50 starih dinarjev), mesečno 10 din (1.000 starih dinarjev), letno 100 din (10.000 starih dinarjev) - Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 - Za SFRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stari trg 3/1., telefon 22-207, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani - 503-3-85 - OGLASI: Cene oglasov: Za vsak mm v širini enega stolpca: trgovski 150, finančno-upravni 250, osmrtnice 150 lir - Mali oglasi 40 lir beseda - Oglasi za tržaško in goriško pokrajino se naročajo pri upravi - Iz vseh drugih pokrajin Italije pri «Società Pubblicità Italiana» - Odgovorni urednik STANISLAV RENKO - Izdaja in tiska Založništvo tržaškega tiska Trst